

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU'NDA YER ALAN KAMU GÖREVLİSİ SUÇLARI

Mehmet Zeki ÖZBAY* İlter ÇULFA**

*Tarım ve Orman Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı - Başmüfettiş

**Tarım ve Orman Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı - Başmüfettiş

1. Hukukumuzda Memur ve Kamu Görevlisi Kavramı

Ülkemizde yıllardır kullanılan ve benimsenen bir kavram olan “memur” kavramı, Avrupa Birliği uyum süreci ile başlatılan Anayasa değişiklikleri ve takiben gerçekleştirilen reform sürecinde Türk Ceza Kanunu’nda yerini “kamu görevlisi” ifadesine bırakmıştır. Memur ve kamu görevlisi kavramları ile ilgili olarak 1982 Anayasası’nın 128’inci maddesinde; “Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.” denilerek kamu hizmeti ile asli ve sürekli göreve vurgu yapılmıştır.

Bu maddede dikkati çeken husus, genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken asli ve sürekli görevlerin, memurlar dışında diğer kamu görevlileri eliyle de yürütülebileceğidir.

Yine 4483 sayılı Kanun’un 2’nci maddesinde; “devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden” denilerek Anayasa’nın lafzına paralel bir düzenleme yapılmıştır.

Devlet Memurları Kanunu (DMK) da Anayasa’daki tanıma benzer bir düzenleme yapmış, “memur” kavramını 4/A maddesinde; “mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu kanunun uygulamasında memur sayılır.” şeklinde düzenlemiştir.¹

DMK, devamlı olan tüm hizmetler ile birlikte yardımcı hizmetler de dâhil olmak üzere memur kavramını genişletme yolunu benimsemiştir. Ayrıca aynı madde ile yukarıda tanımlananlar dışındaki kurumlarda genel politika tespiti, araştırma, planlama, programlama, yönetim ve denetim gibi işlerde görevli ve yetkili olanlar da memur sayılmıştır. Bir kamu görevlisinin DMK’ya göre memur sayılabilmesi için; bir kamu kuruluşunun devamlı kadrosunda bulunması, devlete ait asli ve sürekli bir görev yapması, idare hukuku düzenine bağlı olması, genel ve katma bütçelerden aylık alması gerekmektedir.

İdare hukukundaki memur kavramı ile ceza hukukundaki memur kavramı bazı farklılıklar içermektedir 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Tanımlar” başlıklı 6’ncı maddesinde “memur” tanımına yer verilmemiş, yerine “kamu görevlisi” tanımı getirilmiştir. Söz konusu maddenin “c” fıkrasında düzenlenen kamu görevlisi; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi olarak tanımlanmıştır.

Bilindiği üzere, kamusal faaliyet; Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararlar, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir. Bu faaliyetin yürütülmesine katılan kişilerin maaş, ücret veya sair bir maddi karşılık alıp almamalarının, bu işi sürekli, süreli veya geçici olarak yapmalarının bir önemi bulunmamaktadır. Örneğin; mesleklerinin icrası bağlamında avukat veya noterin kamu görevlisi olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Bilirkişilik, tercümanlık ve tanıklık faaliyetlerini icra eden kişiler birer kamu görevlisi olarak değerlendirilir. Askerlik görevi yapan kişiler de kamu görevlisidirler. Örneğin; bir suç vakasına müdahil olan, bir tutuklu veya hükümlünün naklini gerçekleştiren jandarma subay, astsubay, uzman çavuş, erbaş ve erler de kamu görevlisidir. Buna karşılık, kamusal bir faaliyetin yürütülmesinin ihaleye dayalı olarak özel hukuk kişilerince üstlenilmesi durumunda, bu kişilerin kamu görevlisi sayılmayacağı

¹ Burcu Demren Dönmez, “Türk Ceza Kanunu’nda ‘Kamu Görevlisi’ Kavramı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 94, 2011, s. 95-100.

açıktır.

Söz konusu tanımdan da anlaşılacağı üzere bir kişinin kamu görevlisi sayılması için yegâne ölçüt, kişinin katıldığı faaliyetin kamusal faaliyet olmasıdır. Bunun ötesinde katıldığı faaliyete sağladığı katkının niteliğinin, bu faaliyet icrasındaki konumunun ve faaliyete ne suretle katıldığına bir önemi bulunmamaktadır.² Dolayısıyla kişinin çalışma yeri ve statüsü yerine yaptığı iş Türk Ceza Kanunu kapsamında değerlendirilmektedir. “Kamusal faaliyet” Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararlar, bir hizmetin kamu adına yürütülmesi olarak tanımlanmıştır. Kamu görevlisi memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçileri de içerisine alan büyük bir tanımlamayı ifade etmektedir. Kamu otoritesine ait iktidar ve yetkiyi kullanan, kamu görevine tayin veya seçimle gelme şartı bulunmayan, kamu görevinin sürekli ve geçici olması şartı aranmayan, görevi nedeniyle para veya çıkar sağlayıp sağlamaması önemli olmayan kişiler kamu görevlisi olarak değerlendirilebilmektedir. Burada kamu görevlisi kavramı, idare hukukundaki kamu görevlisi kavramını da kapsayan daha geniş bir anlam içermektedir. Buna karşılık her kamu görevlisi memur sayılmamakla birlikte; kamu görevlisi sayılmadaki temel ölçüt, yapılan hizmetin bir kamusal faaliyet olmasıdır.³

Devlet memurları ile birlikte kamu hukuku kuralları çerçevesinde çalışan sözleşmeli personel ve işçiler de kamu görevlisi olarak kabul edilmekte olup bu anlamda tüm devlet daireleri ve kamu idarelerinde çalışan kamusal faaliyet yürüten yönetici, büro memuru, hekim, teknisyen, hizmetli, şoför, marangoz, işçi, odacı, kapıcı, şoför, din görevlileri de kamu görevlisi sayılabilmektedir.⁴

Danıştay bir kararında kamu hizmeti görenlerin de “kamu görevlisi” olarak tanımlanması gerektiği sonucuna varmıştır.⁵

Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Kooperatif ve Üretici Birlikleri gibi kurumlara ait özel kanunlarda, personelin ceza hukuku karşısında statüsü belirlenirken bu yasalardaki “kurum para ve mallarına karşı” veya “evrak, rapor, kayıt ve defterlerine” ilişkin belirli suçlarda “memur gibi” cezalandırılacağına dair özel ve sınırlı sorumluluğu içeren hükümlerin Türk Ceza Kanunu’nun 6/c maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin; kamu hizmeti gören kooperatif memurunun kamu görevlisi tanımına uymadığı halde kooperatife ait parayı kendisine mal etmesi halinde 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 62’nci maddesi uyarınca zimmet suçundan cezalandırılması mümkün olmaktadır.

Kooperatif Yönetim Kurulu Üyelerinin Devlet memuru gibi cezalandırılmasına dair Yargıtay 4. Ceza Dairesinin bir kararında; “Yönetim Kurulu Üyeleri ve Kooperatif memurları kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumludurlar. Bunların suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları bilanço tutanak, rapor ve başka evrak defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı Devlet memuru gibi ceza görürler.” denilmektedir. Kooperatif yönetim kurulu üyeleri ve çalışanları TCK’nın 6’ncı maddesinde yer alan kamu görevlisi tanımına uymasalar da 1163 sayılı Kanun’un 62/3’üncü maddesi bu kişilerin kamu görevlisi sayılmalarını değil, Devlet memuru gibi cezalandırılmalarını öngörmektedir. Buna göre; “(...) sanıkların Kooperatif vergi borçlarını zamanında ödemeyerek... kooperatif ve üyeleri zarara uğratmaları eylemlerinin görevi kötüye kullanma

2 Hüseyin Aydın, “Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı:2010/1, 2010, s.109-122.

3 Erkal Evliyaoğlu, *Kamu Görevlileri ile İlgili Suçlar*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s.83-86.

4 Ali Parlar, *Kamu Görevlileri ile İlgili Suçlar*, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2017, s.460,461.

5 Danıştay 1. Dairesinin T.19.12.1996, E.1996/131, K.1996/242. No.lu Kararı.

suçunu oluşturmayacağı tartışılmadan, kooperatif görevlilerinin kamu görevlisi olmadıkları gerekçesiyle beraatlarına karar verilmesi yasaya aykırıdır.” denilerek bu kişilerin de söz konusu eylemlerinden dolayı kamu görevlisi sayılacağı vurgulanmıştır.⁶

5237 sayılı TCK'nın işkence başlıklı 94/4'üncü maddesine göre, suça iştirak eden diğer kişiler hiçbir şekilde kamu görevlisi sayılmamakla birlikte bu gruba giren personelin işkence suçuna iştirak etmesi halinde kamu görevlisi olarak cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Kanun koyucu, ceza siyaseti açısından bu kişilerin kamu görevlisi gibi cezalandırılmasını istemiştir.⁷

Kamusal faaliyetin yürütülmesine ihale hukukuna dayalı olarak katılan kişilerin yaptıkları hizmetler ile kamu hizmetinin yap-işlet-devret vb. yöntemlerle yürütülmesi halinde bu hizmete katılan kişilerin gerçekleştirdiği hizmetler genel idare esaslarına göre yürütülmediğinden bu kişiler kamu görevlisi sayılmamaktadır.

Kamu görevlisinin cezai sorumluluğunun doğabilmesi için iki unsurun varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlardan birincisi failin kamu görevlisi tanımı içerisinde yer alması, diğeri ise eylemin suç teşkil etmesidir. Kamu görevlilerinin ve kamu hizmetlilerinin cezai sorumlulukları sade vatandaşlıktan farklı olup ceza yasalarında memurlar için özel suçlar öngörülmekte ve cezayı ağırlaştırıcı hükümlere yer verilmektedir.⁸

Kamu görevlisi statüsünün kazanılabilmesi için kamu faaliyetinin yürütümüne Anayasa'nın 128'inci maddesindeki ifade ile *“genel idare esaslarına göre”* katılmak gereklidir. Kamu görevlisinin bu göreve seçimle (milletvekili, belediye başkanı, muhtar, mahalle idare meclisi üyeleri) veya tayin yoluyla (vali, kaymakam, emniyet müdürü, okul müdürü) getirilmesinin, devamlı veya geçici olarak bu görevi üstlenmesinin, bu görev nedeniyle kişiye para veya sair menfaat sağlanmasının bir önemi yoktur. Kişi, bir hizmet akdi ile istihdam ediliyor olsa dahi ifa ettiği görev, niteliği itibarıyla bir kamu görevi ise ya da istihdam tarzı ne olursa olsun belli birtakım görevleri ifa eden kişilerin kamu görevlisi gibi sorumlu tutulacağı kanunda açıkça belirtilmiş ise bu kişiler ceza hukuku uygulaması bakımından kamu görevlisi olarak kabul edilmiştir. Kişinin kamu görevlisi sayılabilmesinde icra ettiği faaliyetin niteliği önemlidir.⁹

2. Suç

Suç, genel olarak hukuk düzeninin ceza tehdidi ile yasakladığı bir fiil olarak tanımlanır.¹⁰

2.1. Suçun Unsurları

Bütün suçlarda bulunması gereken zorunlu unsurlar vardır. Birinin yokluğu halinde suçun oluşumuna engel olan bu unsurlara suçun genel unsurları denilmektedir. Kanunun saptadığı suç tipinde belirtilen her suça özgü unsurlara da suçun özel unsurları denilmektedir. Suç kavramının kanuni unsur, maddi unsur ve manevi unsur olmak üzere 3 unsuru bulunmaktadır.

6 Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.03.04.2007, E.2007/82, K.2007/3035 No.lu Kararı.

7 Hüseyin Aydın, a.g.m., s.126.

8 Erkal Evliyaoğlu, a.g.e., s.83-84.

9 Kemal Bahriyeli, “Türk Ceza Kanunu’nda Kamu Görevlisinin Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK. m.279)”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010, s.52-58.

10 Nevzat Toroslu, *Ceza Hukuku*, Anadolu Üniversitesi Yayınları (2283), Eskişehir, 2013, s.25.

2.1.1. Suçun Kanuni Unsuru

İşlenmiş bir fiilin ceza kanununda düzenlenen suç tanımına birebir uygun olması, kanunun belirli bir fiili suç sayıp karşılığında ceza koymasısıdır. İşlenen fiile karşılık faile müeyyide olarak bir ceza öngören kanun maddesinin varlığı suçun kanuni unsurunu oluşturur. Bu şart yoksa diğer unsurlar araştırılmaz.

Anayasamızın suç ve cezalara ilişkin esasları düzenleyen 38'inci maddesinde; *"Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez."* denmektedir.

Kanunilik unsurunun bileşenleri arasında; suçta ve cezada kanunilik, tipiklik ve hukuka aykırılık unsurları sayılmaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2'nci maddesinde; *"Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenemez."* denilerek fiilin suç oluşturabilmesi için kanunda açıkça belirtilmesi koşulu verilmektedir.

Tipiklik unsuru, işlenen fiilin kanunda öngörülen suç kalıbına uygun olmasını; hukuka aykırılık unsuru ise işlenen fiilin aynı zamanda hukuka da aykırı olmasını ifade etmektedir.¹¹ Suç, cezai nitelikteki hukuk düzeninde yer alan kuralın ihlalden ibaret bulunduğuna göre suçun temel özelliği hukuk ile çatışmasıdır. Bu aykırılık hukuka aykırılık olarak adlandırılır. Hukuka aykırılığın içeriği hukuken korunan menfaatin ihlalden yani fiilin çatıştığı hukuk normunun korumak istediği varlık veya menfaatin yani fiilin çatıştığı hukuk normunun korumak istediği varlık veya menfaatin zarar görmesinden veya tehlikeye konulmasından ibarettir.

2.1.2. Suçun Maddi Unsuru

Suç kaynağını insandan alan bir fiildir. Bu nedenle ceza hukuku anlamında hukuka aykırı bir fiilden söz edilebilmesi için yapma veya yapmama biçiminde bir davranışa ve bu davranışın dış dünyada bir değişiklik meydana getirmesine gerek vardır. Nihayet, davranış ile sonuç arasında nedensellik ilişkisi bulunmalıdır.¹² Suçun maddi unsurlarının oluşması için suç fiili, sonuç, nedensellik bağı (sebebe sonuç ilişkisi), fail (fiili işleyen kişi), konu (suçun esasını oluşturan nesne) ve mağdur (suçtan zarar gören) unsurlarının bir arada bulunması gerekir.¹³

Fiil, insan tarafından gerçekleştirilebilen bir davranıştır. Somut, suçun kanuni tanımına uygun, ihmali veya icrai insan davranışı olarak tanımlanmaktadır. İcrai davranış, insan vücudunun bir davranışıdır (Hırsızlık, saldırı vb.). İhmali davranış, kişinin hukuk düzeninin yapılmasını emrettiği davranışları yapmamasıdır. Kanunun kişiye hukuksal yükümlülük verdiği davranışların ihmali olarak yapılmaması hali cezalandırılmaktadır (Görevi kötüye kullanma vb.). İhmal suretiyle icrai davranış halinde kişinin yükümlü olduğu icrai davranış gerçekleştirilmemesi dolayısıyla meydana gelen neticeden sorumlu tutulabilmesi için bu neticenin oluşumuna sebebiyet veren ihmali davranışın icrai davranışa eşdeğer olması

11 Uğur Sökmen, *Kamu İdaresinde Soruşturma Kovuşturma*, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayını, Ankara, 2009, s.9-10.

12 Nevzat Toroslu, a.g.e., s.28-31.

13 Uğur Sökmen, a.g.e., s.11.

gerekmektedir. Örneğin; adam öldürmek ateş etmek suretiyle işlenebileceği gibi hastanın tedavi edilmemesi ile de işlenebilir.

Netice, suçun kanuni tanımında belirlenen sonuçtur.

Nedensellik bağı, gerçekleştirilen fiil ile ortaya çıkan netice arasındaki sebep-sonuç ilişkisidir. Bu ilişki, sorumluluk alanında değerlendirilecek davranışların belirlenmesini sağlar.

Fail, suç oluşturan fiili işleyen kişidir. Ancak gerçek kişiler fail olabilir. Fiil özgü nitelik taşıyan kişiler tarafından işlenebildiği gibi herkes tarafından da işlenebilir.

Suçun maddi konusu, suçun üstünde işlendiği şahıs ya da şeydir. Suçun hukuki konusu suç tarafından ihlal edilen bireysel, toplumsal, kamusal hukuki varlık veya menfaattir.

Mağdur, haksızlığa uğramış, suç oluşturan fiilden zarar gören ya da tehlikeye maruz kalan kişilerdir. Ceza normu tarafından korunan ve ihlal edilen hukuki varlık veya menfaatin sahibidir.¹⁴

2.1.3. Suçun Manevi Unsuru

Suçun maddi unsurunu oluşturan fiilin bilinçli ve iradi olmasını gerektiren kusurluluk kast ve taksir şeklinde ortaya çıkmaktadır.¹⁵ Fail ile hukuka ve kanuna aykırı eylem arasındaki manevi bağ suçun manevi unsuru olarak tanımlanır. Fiilin isnat yeteneği bulunan kişi tarafından bilerek ve isteyerek yapılmasıdır.¹⁶

5237 sayılı TCK'nın 21'inci maddesinde; *"(1)Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir. (2) Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemi halinde olası kast vardır."* denildikten sonra, 22'nci maddesinde; *"Taksirle işlenen filler, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır. Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeden gerçekleştirilmesidir."* hükmüne ve 23'üncü maddesinde ise; *"Bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekir."* hükmüne yer verilmiştir. Bu doğrultuda suçun varlığı için kastın bulunması gerektiği, kastın bulunmadığı ancak fiilin taksir sonucu işlenmesi durumunda failin Kanun'da açık hüküm bulunması halinde cezalandırılabileceği, sonucu nedeniyle ağırlaşan suçlarda ise manevi unsur şekli düzenlenmiştir.

Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesidir. Hem hareket hem de sonuç istenmektedir. Kişinin suçun kanuni tanımındaki unsurlarının gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen fiili işlemi halinde olası kast vardır. Taksir ise dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen netice öngörülmeden gerçekleştirilmesidir. Bu durumda fiil, kanunda açıkça belirtildiği hallerde cezalandırılır. Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır. Bilinçsiz taksir ise failin sonucu öngörmeden hareket ettiği durumlarda söz konusudur.¹⁷

14 T.C. Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, İnceleme ve Soruşturma Rehberi, Ankara, 2010, s.359-361.

15 Nevzat Toroslu, a.g.e., s.48.

16 Uğur Sökmen, a.g.e., s.11.

17 T.C. Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, a.g.e., s.360,361.

2.1.4. Türk Ceza Kanunu Kapsamında Suçun Oluşumu

5237 sayılı Türk Ceza Kanuna göre “suçu” meydana getiren unsurlar ve bu unsurlara ilişkin açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

İradi Fiil	+	Cezalandırılabilir Fiil			+	Objektif Cezalandırma şartı/Şahsi Cezasızlık Sebepleri ve Cezayı Ortadan kaldıran Şahsi Sebepler	
		Haksızlık (Suç)		Hukuka Uygunluk Nedeni Varlığı			Kusurluluk
		Tipiklik		+	Hukuka Uygunluk Nedeni Varlığı	Kusurluluğu Kaldıran/Azaltan Nedenler	
		Maddi Unsur	Manevi Unsur		Var/Yok	Amirin Emri	
		Fail	Kast		Meşru Müdafaa	Zorunuluk Hali	
		Mağdur	Doğrudan-Olası-Özel		Kanun Hükmü	Akıl Hastalığı	
		Konu	Taksir		Hakkın Kullanımı	Yaş Küçüklüğü	
		Hareket	Bilinçli-Bilinçsiz		İlgilinin Rızası	Sağır Dilsizlik	
		Netice				Geçici Nedenler	
		Nedensellik Bağı-Objektif İsnadiyet				Beklenmeyen Durum	
		Nitelikli Unsurlar				Mücbir Sebep	
						Cebir-Şiddet	
						Korkutma-Tehdit	
						Haksız Tahrik	
						Hata	

- İRADİ FİİL OLMADAN HAKSIZLIK; HAKSIZLIK OLMADAN KUSUR; KUSUR OLMADAN CEZA OLMAZ.
- KANUNSUZ SUÇ VE CEZA OLMAZ.
- Haksızlık=Tipiklik+Hukuka Aykırılık; Cezalandırılabilir Fiil=Tipiklik+Hukuka Aykırılık+Kusurluluk.
- Tipiklik'te Kanunilik İlkesi geçerli olup sadece TCK bağlamında incelenir.

<ul style="list-style-type: none"> Hukuka uygunluk nedenleri için kanunilik ilkesi geçerli değildir. Tüm hukuk düzeni içerisinde incelenir. Derecelendirme yapılamaz. Hukuka uygunluk nedeni ya vardır ya yoktur.
<ul style="list-style-type: none"> Haksızlık incelenirken fiile bakılır. Failin kim olduğu önemli değildir.
<ul style="list-style-type: none"> Kusurluluk incelenirken fail önemlidir. Failin eyleminden sorumlu tutulup tutulamayacağı incelenir. Kusurluluk'ta derecelendirme yapılabilir.
<ul style="list-style-type: none"> Bazı suçların oluşumunda Haksızlık+Kusurluluk İle Cezalandırılabilir Failin tespiti neticesinde failin cezalandırılması yeterli değildir. Objektif Cezalandırılabilme Şartının gerçekleşip gerçekleşmediği incelenir. TCK 257. Maddedeki kamu zararı veya kişinin mağduriyetinin oluşması şartı Objektif Cezalandırılabilme Şartı için bir örnektir.
<ul style="list-style-type: none"> TCK 167.Maddedeki Şahsi Cezasızlık Sebepleri veya Etkin Pişmanlık gibi cezayı ortadan kaldıran nedenlerin varlığı halinde haksızlık oluşacak ancak kişi cezalandırılmayacaktır.

3. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Kamu Görevlisi Suçları

Bazı suçların kanuni tanımında, söz konusu suçun ancak özel bir yükümlülük altında bulunan ve belli bir özelliğe, statüye sahip olan kişiler tarafından işlenebileceği kabul edilmektedir. Bu tür suçlara "özgü suç" adı verilir. Örneğin; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 257'nci maddesinde düzenlenen görevi kötüye kullanma veya 250'nci maddesinde düzenlenen irtikâp suçunun faili ancak bir kamu görevlisi olabilir. Özgü suçlar da kendi içerisinde "gerçek özgü suçlar" ve "görünüşte özgü suçlar" şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Sadece belirli özelliklere sahip kişiler tarafından işlenebilen suçlara "gerçek özgü suçlar" denir. Örneğin; irtikâp ve görevi kötüye kullanma suçları sadece kamu görevlilerince işlenebilecek gerçek özgü suçlardır. Temel şekli herkes tarafından işlenebilmekle beraber, nitelikli şekli sadece belirli özelliklere sahip kişiler tarafından işlenebilen suçlara ise "görünüşte özgü suçlar" olarak tanımlanır. Örneğin; Türk Ceza Kanunu'nun 204'üncü maddesinde düzenlenen resmî belgede sahtecilik suçunun temel şekli herkes tarafından işlenebilir. Fakat bu suçun kamu görevlisi tarafından işlenmiş olması suçun nitelikli hali olarak sayılmış ve daha fazla ceza ile cezalandırılması öngörülmüştür. Dolayısıyla resmî belgede sahtecilik suçu görünüşte özgü suçtur.¹⁸

Bu başlık altında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan ve kamu görevlilerinin katıldığı gerçek ve görünüşte özgü suçlara ve bu suçlarla ilgili örnek yargı kararlarına yer verilmiştir.

3.1. Resmî Belgede Sahtecilik Suçu

Madde 204- (1) Bir resmî belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmî belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmî belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmî belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Resmî belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, verilecek ceza yarası oranında artırılır.

¹⁸ Neslihan Göktürk, İzzet Özgenç, İlhan Üzülmöz, *Ceza Hukukuna Giriş*, Anadolu Üniversitesi (Açık Öğretim Fakültesi) Yayını, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2012, s.24.

Maddi Unsur: Suç kamu görevlisi tarafından ya da kamu görevlisi olmayan bir kişi tarafından işlenebilir. Failin hareketinin yöneldiği resmî belgeler ya da resmî belge hükmünde sayılan belgeler suçun konusunu oluşturur. Suç nedeniyle maddi ya da manevi zarara uğrayan kişi veya toplum suçun mağdurdur. Suçun seçimlik hareketleri resmî belgeyi sahte olarak düzenlemek, resmî belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek ve sahte resmî belgeyi kullanmaktır.

Manevi Unsur: Genel kasttır.

Resmî belgede sahtecilik suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen kamu güvenine karşı işlenen suçlardan birisidir. Resmî belgede sahtecilik suçu ile toplumda herkesin doğru olduğuna ve gerçeği yansıttığına dair güven duyduğu belgeler üzerinde kamunun yanılmasına neden olacak şekilde bu duygunun istismar edilmesi suretiyle gerçekleştirilen fiiller cezalandırılmaktadır. Kanun koyucu kamu görevlisinin düzenlediği belgelere veya her kim tarafından düzenlenirse düzenlensin sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belgelere daha çok güven duyulduğundan, bu belgelerde yapılan sahteciliğin daha ağır cezalandırılmasına yönelik düzenleme yapmıştır. Bu suç ile birlikte toplumun duyduğu güvenin suiistimal ediliyor oluşu da dikkate alınarak resmî belgede sahtecilik suçu Türk Ceza Kanunu'nda kamu güvenine karşı işlenen suçlar bölümünde düzenlenmiş ve mağduru da kamu yani devlet otoritesi olarak belirlenmiştir. Söz konusu suç bir kamu görevlisi tarafından işlenebildiği gibi herhangi bir kişi tarafından da işlenebilmektedir. Bu bağlamda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204'üncü maddesinin ilk fıkrasında herkes tarafından da işlenebilen resmî belgede sahtecilik suçu, ikinci fıkrasında ise yalnızca kamu görevlisi tarafından işlenen resmî belgede sahtecilik suçu düzenlenmiştir. Bu maddenin ikinci fıkrasında dikkat edilmesi gereken husus kamu görevlisinin sahteciliğe konu resmî belgeyi düzenlemeye yetkili olması gerektiğidir. Kamu görevlisinin yetkili olmaması veya göreviyle ilgili olmadığı halde resmî belgede sahtecilik fiilini gerçekleştirmesi halinde eylem ilk fıkra ile cezalandırılmaktadır. Maddenin üçüncü fıkrasında ise cezanın ağırlaştırılmasını gerektiren nitelikli hale yer verilmiştir.

Kamu görevlisi olan fail tarafından resmî belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde, failin daha ağır ceza ile cezalandırılması öngörülmüştür. Bu ayırım yalnızca cezalandırma yönünden değil, maddi unsurları oluşturan hareketler yönünden de farklılıklar taşır. Fail kamu görevlisi olsa dahi düzenlemiş olduğu sahte resmî belgeyi görevi gereği düzenlemeye yetkili değil ise herkesçe işlenen resmî belgede sahtecilik suçu oluşur. Resmî belgede sahtecilik suçunda, failin hareketinin yöneldiği resmî belgeler ya da resmî belge hükmünde sayılan belgeler suçun konusunu oluşturur. Gerçek resmi bir belgenin tasdikli yani onaylı sureti de suçun konusunu oluşturabilir. Ancak belgenin sahtecilik suçunun konusu olabilmesi için içeriğinin hukuka ya da ahlaka aykırı olmaması gerekir. Resmi belgede sahtecilik suçunun konusunu oluşturan belgenin tanımına ve bu belgenin hangi hallerde resmi belge ve resmi belge hükmünde belge sayılacağına TCK'da yer verilmemesine karşın, Yargıtay içtihatları doğrultusunda *“araç plakası”, “büyükşehir belediye başkanlığı personel kimlik kartı”, “derneğin tüzel kişilik kazandığına dair alındı belgesi”, “diploma kayıt belgesi”, “diploma”, “diplomalarını kaybedenlere mahsus öğrenim belgesi”, “doğum raporu”, “encümen karar defteri”, “evlenme defteri”, “geçici mezuniyet belgesi”, “haciz tutanağı”, “İETT bileti”, “imzalı duruşma tutanakları”, “ipotek belgesi”, “işe giriş (sigortalılık) kaydı”, “KKTC'ye gidiş gelişi gösterir giriş çıkış formları”, “nüfus cüzdanı”, “tahsilat fişi”, “yapı ruhsatı”, “serbest dolaşıma giriş beyannamesi”, “Sulama Birliği üyesi olduğuna dair belge”, “sürücü sertifikası”, “tebligat mazbatası”, “trafik kaza tespit tutanağı”, “TTK'daki zorunlu unsurları içeren kambiyo senetleri”, “üyelik ve dernek kuruluş bildirimini”, “vekâletname”, “veraset*

ve intikal vergisi beyannamesi”, “yeşil kart ve sağlık cüzdanı”, “motorlu araç trafik belgesi” gibi belgeler resmi belge olarak kabul edilmekte ve bu suçun konusunu oluşturmaktadır. Suça konu resmî belge, yazılı olmalı ve belgede mutlaka bir dil kullanılmalıdır. Ancak okunabilen evraklar resmî belgede sahtecilik suçunun konusu olabilir. Orijinali okunamayan ve içeriği anlaşılmayan belgeler zarar olasılığı doğurmayacağından resmî belgede sahtecilik suçunun konusunu oluşturamaz. Resmi evrakta sahtecilik, ancak delil değerine sahip resmî belge üzerinde işlenebilir. Belgenin düzenlemeye veya onaylamaya yetkili makamlarca onaylanmamış durumdaki nüshaları/fotokopileri bu suçun unsuru olamaz.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında; belge hukuki sonuç doğurmaya veya bir durumu belgelemeye ya da kanıtlamaya yarayan yazı; resmî belge, kamu görevlisi veya hukuken yetkili olduğu kabul edilen bir görevli tarafından görevi nedeniyle düzenlenen ve zorunlu biçimsel koşulları taşıyan belgeler şeklinde tanımlanmıştır.¹⁹

Türk Ceza Kanunu’nun 204/1’inci maddesinde düzenlenen suçun faili ancak özel bir kişi olabilir. Kanun koyucu görevi dışında hareket etmiş olan kamu görevlisini de sivil kişi olarak kabul etmektedir. Kanun koyucu suçun oluşumunu üç seçimlik harekete bağlamıştır. Bunlardan birincisi sahte resmî belge düzenlemek, ikincisi usulüne uygun ve gerçek olarak düzenlenmiş olan resmî belge üzerinde başka kimseleri aldatacak şekilde değişiklik yapmak ve üçüncüsü de sahte olarak düzenlenmiş olan resmî belgeyi kullanmaktır. Bu seçimlik hareketlerden bir veya birkaçının fail tarafından yapılması ile suç tamamlanır.

Kanun’un 204/1 maddesinde düzenlenen suçun maddi unsurunu oluşturan birinci seçimlik fiil resmî belgeyi sahte olarak düzenlemektir. Resmî belgeyi sahte olarak düzenlemek fiili, fail tarafından gerçekte var olmayan bir resmî belgenin sanki mevcutmuş gibi düzenlenmesidir. Bu halde taklit, sahte olarak meydana getirilmiş belgeden önce gerçek bir belgenin bulunmasını gerektirdiği gibi, yapılan sahtecilik neticesinde söz konusu belgenin varlığını aynı şekilde korumuş olmasını da gerekli kılar. Resmi bir belgenin sahte olarak düzenlendiğinin kabulü için söz konusu belgeyi düzenlemeye yetkili makamın unvanı ve imzası ile belgedeki şekil unsurlarının taklit edilmiş olması gerekir. Kısmen sahte belge düzenlenmesi halinde gerçeğe ve usulüne uygun olarak düzenlenmiş olan belgenin tamamına dokunmadan sahte hükümler eklenmekte, yani sahte oluşturulan kısım belgeye eklenmektedir. Resmî belgenin sahte olarak düzenlenmesi ile suç oluşur. Suçun oluşumu için ayrıca üretilen sahte resmî belgenin kullanılmasına gerek yoktur. Kısmen veyahut tamamen sahte olarak düzenlenen resmî belgenin aldatma yeteneğine de sahip olması şarttır. Suçu tanımlayan madde gerekçesinde yer alan “...sahtecilikten söz edebilmek için düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltıcı nitelikte olması gerekir. Başka bir deyişle, sahteliğin beş duyuyla anlaşılabilir olmaması gerekir. Özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılamayan belge, sahte belge olarak kabul edilmek gerekir...” şeklindeki ifade ile de aldatıcılık unsurunun seçimlik hareketlerin tamamı yönünden aranması gerektiği açıkça vurgulanmıştır.

Kanun’un 204/1 maddesinde düzenlenen ve suçun maddi unsurunu oluşturan seçimlik fiillerden ikincisi resmi bir belgeyi başkalarını aldatabilecek nitelikte değiştirmektir. Hukuki sonuçlarında fark olacak şekilde veya delil niteliğine etki edecek biçimde resmi bir belge üzerinde değişiklik yapılmış olması ve bu değişikliğin aldatma kabiliyetinin bulunması halinde fail veya failer tarafından suç işlenmiş olur. Bu hareket resmî belgenin hukuki sonuç doğuran kısımları üzerinde kazıma, silme veya kimyasal yöntemlerle metne ekleme ya da metinden çıkarma işlemi yapılarak gerçekleştirilebilir.

¹⁹ Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.06.11.2007, E.2007/11-203, K.2007/224 No.lu Kararı.

Kanun'un 204/1 maddesinde düzenlenen suçun maddi unsurunu oluşturan üçüncü ve son seçimlik fiil, sahte olarak düzenlenmiş resmi bir belgeyi kullanmadır. Kullanma, sahte olarak düzenlenmiş veya değiştirilmiş olan resmî belgenin sahteliğini bilen fail tarafından belgenin oluşturulmuş amacına uygun olarak ilgili bir makama veya kişiye ibraz edilmesi ve işleme konulmasıdır. Sahte belge hangi iddiayı desteklemesi veya hangi olaya delil olması için düzenlenmişse o amaç için kullanılmış olmalıdır. Çünkü kullanmadan maksat ispat araçlarını tehlikeye düşüren bir davranıştır.

Kanun koyucu kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemekle yetkili olduğu belgeler üzerinde sahtecilik yapmasını ayrı bir suç tipi olarak Türk Ceza Kanunu'nun 204/2 maddesinde düzenlemiştir. Bu suç tipinin birinci fıkrada tanımlanan suçtan farkı, failin kamu görevlisi olması ve suça konu belgenin kamu görevlisinin yetkisi dâhilinde düzenleyebileceği bir resmî belge olmasıdır.

TCK'nın 204/2 maddesinde düzenlenen resmî belgede sahtecilik suçunda ilk seçimlik hareket resmi bir belgeyi sahte olarak düzenlemektir. Resmi bir belgeyi sahte olarak düzenlemekten taklit etmenin anlaşılması gerekir. Fail belgenin yalnızca içeriğinde sahtecilik yapmış yani doğru olmayan bir olayı belgelendirmiş ancak belgede düzenleyen olarak kendisini gösteriyor ise artık gerçeğe aykırı belge düzenlemek seçimlik hareketi söz konusu olacaktır. Belgenin düzenlenmesi yetkisinin birden çok kamu görevlisine verilmiş olması halinde yetkili failin yetkili diğer kamu görevlisi adına sahte belge düzenlemesi ya da birden fazla kamu görevlisinin imzası ile oluşturulabilecek bir belgenin imza atmaya yetkili fail tarafından kendi imzasının atılması ve fakat diğer kamu görevlilerinin imzasının taklit edilmesi halinde söz konusu seçimlik hareket icra edilebilir.

Failin kamu görevlisi olduğu TCK'nın 204/2 maddesinde düzenlenen resmî belgede sahtecilik suçunun ikinci seçimlik hareketi, resmi bir belgeyi başkalarını aldatacak biçimde değiştirmektir. Belgenin hukuki sonuçlarında farklılıklar meydana getirecek veya belgenin delil niteliğine etki edecek biçimde resmî belge üzerinde değişiklikler yapılmış olması halinde fail veya failer tarafından suç işlenmiş sayılır. Ayrıca yapılan değişikliklerin aldatma kabiliyetlerinin de bulunması gerekir. Resmî belgeyi düzenleme ile yetkilendirilmiş kamu görevlisinin söz konusu belge üzerinde değişiklik yapma suçunun faili olabilmesi için düzenlediği belge üzerinde değişiklik yapma yetkisini haiz olmaması gerekir.

Failin kamu görevlisi olduğu TCK'nın 204/2 maddesinde düzenlenen resmî belgede sahtecilik suçunun üçüncü seçimlik hareketi, sahte resmi bir belgeyi kullanmaktır. Failin sahte belgeyi düzenleyen kişi olup olmadığının bir önemi bulunmamakta, fail tarafından sahteliği hususunda bilgi sahibi olunan resmî belgenin kullanımı ile suç tamamlanmaktadır.

Failin kamu görevlisi olduğu TCK'nın 204/2 maddesinde düzenlenen resmî belgede sahtecilik suçunun dördüncü seçimlik hareketi, gerçeğe aykırı belge düzenlemektir. Bu seçimlik hareket kamu görevlisinin resmî belgede sahteciliği suçunu sivil kişinin resmî belgede sahteciliği suçundan farklı kılan tek seçimlik harekettir. 5237 sayılı TCK'nın madde gerekçesinde de *"Kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak bir olayı kendi huzurunda gerçekleştirmiş gibi, bir beyanı kendi huzurunda yapılmış gibi göstererek belge düzenlemesi halinde, bu fıkra hükmünde tanımlanan suç oluşur."* denilmek suretiyle söz konusu seçimlik hareket açıklanmıştır. Gerçeğe aykırı belge düzenlemek seçimlik hareketi, kamu görevlisinin bir belgeyi taklit etmemesi veya değiştirmemesi fakat içeriğini sahte olarak oluşturması demektir. Gerçeğe aykırı resmî belge düzenlemek iki şekilde icra edilebilir. Bunlardan ilki failin gerçeğe ilgisi olmayan beyan ve olayları huzurunda gerçekleştirmiş gibi belge düzenlemesi, ikincisi ise belgenin düzenlenmesi sırasında failin tutanağa geçirmekle

görevli olduğu hukuki değeri olan beyanları kasten yazmaması veya değiştirerek yazması halidir.

Resmî belgede sahtecilik suçu yönünden cezai müeyyidenin artırılmasını zorunlu kılan nitelikli hal Türk Ceza Kanunu'nun 204/3 maddesinde düzenlenmiştir. Bir resmî belgenin kesin olarak sahteliği tespit edilinceye kadar geçerli olabilmesi için bu hususta açık bir kanuni düzenleme bulunması gerekir.²⁰

TCK'nın 212'nci maddesi gereği sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükümlenir.

3.1.1. Resmî Belgede Sahtecilik Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 11.Ceza Dairesi bir kararında; *"Olay tarihinde... Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şube Müdürlüğünde polis olarak görev yaptıkları belirtilen sanıklar ...'ın ikamet harçlarını yatırmak için başvuran sığınmacılardan alınan harç paralarına karşılık sahte makbuz düzenleyip bu makbuzları görevlerinin gereği olarak düzenlemek ve tekemmül ettirmek durumunda oldukları ikamet dosyalarına takmak ve sanıklardan ...'ün 83 mültecinin mülakatlarının sanık ... tarafından yapılmadığı halde onun tercümanlığında yapılmış gibi gösteren bir liste hazırlamak suretiyle 'kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği' suçunu işledikleri, diğer sanık ...'ın da bu suçlara iştirak ettiği iddiasıyla açılan kamu davasında; memur sanıklar hakkında 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uyarınca soruşturma izni alınması gerektiği gözetilmeden, genel hükümlere göre açılan davaya devamlı yazılı şekilde hüküm kurulması bozma nedenidir."* şeklinde hüküm tesis etmiştir.²¹

Yargıtay 11.Ceza Dairesinin bir kararında; *"Memurun resmi belgede sahteciliği suçunun oluşabilmesi için, düzenlenen sahte belgenin memurun görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu bir belge olmasının gerekli olduğu, ... Emniyet Müdürlüğü Pasaport Şube Müdürlüğünde polis olarak görev yapan sanıklar ... ve ...'ün, pasaport yenilemek veya süresini uzatmak için müracaat eden mağdurlara ait pasaportların üzerine hayali makbuz tarih ve sayısı yazarak, kurum yetkilisi adına sahte imza atmak suretiyle sahtecilik suçunu işledikleri iddiası ile açılan davalarda, sanıkların pasaportlara hayali makbuz numaraları yazıp kendilerine verilen şifre ile bilgi girişleri yaptıkları belirlenmiş ise de; suça konu pasaportları, kurum yetkilileri olan emniyet müdürleri veya vekilleri yerine sahte olarak imzaladıkları, bu kısımları imzalama görev ve yetkileri olmadığı, böylece görevleri gereği düzenlemeye yetkili olmadıkları suça konu pasaportlara sahte bilgi girişi yapmak şeklinde gerçekleşen eylemlerinin 5237 sayılı TCK'nın 204/1 maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeksizin, sanıklar hakkında 'kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği' suçundan mahkumiyetlerine hükümlenmesi hukuka aykırıdır."* denilmektedir.²²

Yargıtay 11.Ceza Dairesi bir kararında; *"Suç tarihinde katılan S.S. Y... D... Yapı Kooperatif başkanı olan sanık A'nın, 19.07.2006 tarihli kooperatif üyelik başvuru formunu kardeşi olan sanık C. adına doldurarak imzalaması şeklinde gerçekleşen eylemde; sanık C'nin savunmasında, sanık A'nın suça konu belgeyi bilgi ve rızası dâhilinde imzaladığını beyan etmesi, 27.11.2013 tarihli bilirkişi raporu ile sanık A'nın kooperatif üyeliği sebebiyle ödediği*

20 Mustafa Kemal Gökmen, "Resmî Belgede Sahtecilik Suçu", Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2019, s.44-73.

21 Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.31.03.2016, E.2014/21613, K.2016/3008 No.lu Kararı.

22 Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.20.06.2018, E.2017/15671, K.2018/5646 No.lu Kararı.

15.000 TL'lik üyelik aidatının kooperatifin yasal hesaplarına geçmesi sebebiyle bu yönde bir zarar oluşmadığının da tespiti karşısında, yüklenen sahtecilik suçunun unsurları itibarıyla oluşmadığı gözetilmeden yasal olmayan gerekçeyle mahkûmiyet hükmü kurulması hukuka aykırıdır." şeklinde hüküm vermiştir.²³

Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında; "Somut olaydaki sahtecilik eylemine konu Trafik Kazası Tespit Tutanağı, ancak resmi trafik görevlileri tarafından düzenlenebilecek bir belge olduğundan, resmî belge niteliğinde sayılacağına kuşku bulunmamaktadır. Ancak, başlangıçtan itibaren kastı sahte resmî belge sureti düzenlemek olan sanığın, bu belgeyi el yazısı ile düzenleyip, belgenin tamamlanabilmesi için gerekli olan görevli isim ve imzaları ile aslına uygunluğu onaylayan bölümlerini başka bir belge fotokopisinden kesip yapıştırmak suretiyle doğrudan doğruya sahte resmî belge sureti oluşturduğundan, memur olmayanların resmî belge aslındaki sahtecilik suçlarını düzenleyen TCK hükümlerinin uygulanması olanağı bulunmamaktadır. Kaldı ki, bu yolla düzenlenen belge sanık tarafından yok edilmesi nedeniyle elde edilemediğinden, aldaticılık yeteneğinin araştırılmasına da olanak bulunmamaktadır. Sanığın bu belgeden çektiği fotokopi ise onaysız olup, bu yönüyle suret belge özelliğini taşımadığı, hukuki sonuç doğurmaya elverişli nitelikte olmadığı ve aldaticılık yeteneğinin bulunmadığı, şirket görevlilerinin belgenin onaylı suretini istememeleri biçimindeki özensiz davranışları nedeniyle ortaya çıkan fiili iğfalin de aldaticılık yeteneğinin varlığını göstermeyeceği anlaşıldığından, sahte resmî belge sureti düzenlemek suçunun unsurları da oluşmamıştır." yönünde hüküm tesis etmiştir.²⁴

3.2. Resmî Belgeyi Bozmak, Yok Etmek veya Gizlemek Suçu

Madde 205- "(1) Gerçek bir resmî belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır."

Maddi Unsur: Herkes bu suçun faili olabilecektir. Suçun mağduru kamudur. Suçun konusu resmî belgedir. Suçun gerçekleşmesi için üç seçimlik hareketten (resmî belgeyi bozmak, yok etmek, gizlemek) sadece birinin yapılması yeterlidir.

Manevi Unsur: Resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçu kasten işlenebilen bir suçtur.

Resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçu, topluma karşı suçlar içerisinde kamunun güveni aleyhine işlenen bir suçtur. Seçimlik hareketli bir suç olan resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek, sırf hareket suçudur. Hareketlerden biri ya da hepsi gerçekleştirildiğinde suç tamamlanır. Sahte belgenin bozulması, yok edilmesi ya da gizlenmesi bu suçta meydana getirmez. Özgü suç niteliği bulunmayan bu suçta fail herkes olabilir. Suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi, hükmün birinci fıkrasının ikinci cümlesinde nitelikli hal kabul edilerek ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlenmiştir. Suçun mağduru kamudur. Söz konusu suçun bir gerçek kişinin zararına işlenmesi halinde bu kişi ya da kişiler suçtan zarar gören olarak nitelendirilir. Kamu görevlisinin görevi ile ilgili bir belgeyi bozması, yok etmesi ve gizlemesi halinde nitelikli durum söz konusu olacaktır. Aksi halde, görevi gereği düzenlemekle ya da muhafaza ile yükümlü olmadığı bir resmî belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kamu görevlisine bu nitelikli hal uygulanmayacaktır. Resmî belgeyi bozma suçu Türk Ceza Kanunu'nda yer alan resmî belgede sahtecilik suçu ile karıştırılabilmektedir. Resmî belgeyi bozma suçunda

23 Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.06.03.2017, E.2015/6882, K.2017/1575 No.lu Kararı.

24 Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.14.10.2003, E.2003/6-232, K.2003/250 No.lu Kararı.

doğrudan bir hakkın kullanılması engellenmektedir. Resmî belgede sahtecilik suçunda ise hakkın kullanılmasının engellenmesi değil, belgenin içeriği, belgelediği durum ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Suç teşebbüse elverişli bir suçtur. Yargıtay 11. Ceza Dairesi, T.19.9.2018 E.2016/60, K.2018/7054 No.lu kararında; *“resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçunun maddi unsuru belgenin maddi varlığına son verilmesi olup, hareketin tamamlanması durumuna ve sonucun elde edilmiş olup olmamasına göre suç tamamlanmış ya da kalkışma aşamasında kalmış olacağı cihetle; sanığın, görevlilerin düzenlemiş olduğu tutanağı, kendisine imzalaması için verildiği anda yırtıp attığı iddia ve kabul olunan olayda, tutanağın yırtılmadan önce görevliler tarafından doldurulup imzalanıp imzalanmadığı, bir başka ifadeyle hukuki sonuç doğuran tamamlanmış bir belge haline getirilip getirilmediğinin tespit olunması, hukuki sonuç doğuran belge olduğunun kabulü halinde de yırtılan parçalar birleştirilerek tamamlanmasının mümkün olması durumunda eylemin teşebbüs aşamasında kalacağı gözetilmeden ve yırtılan tutanağın adli emanetle bulunan parçaları denetime olanak verecek biçimde dosya içerisinde bulundurulmadan eksik araştırma ve inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması”* şeklinde yaklaşım sergilemiştir.²⁵

3.2.1. Resmî Belgeyi Bozmak, Yok Etmek veya Gizlemek Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 11.Ceza Dairesi bir kararında; *“5237 sayılı TCK’nın 205’inci maddesindeki resmi belgeyi bozmak, yok etmek ya da gizlemek suçunun oluşabilmesi için resmi bir belgenin içeriğindeki bilgilerin anlaşılabilir, kullanılamaz hale getirilmekle birlikte maddi varlığına dokunulmaksızın ondan faydalanma olanağının imkânsız hale getirilmesi suretiyle bozulması veya belgenin maddi varlığına son verilerek yok edilmesi ya da belgenin bütünlüğüne dokunmaksızın hak sahibinin ondan yararlanmasını engelleyecek şekilde gizlenmesi gerekmektedir. Failin bir belgeyi ortadan kaldırmak, bozmak veya gizlemekle elde etmek istediği sonuç, hak sahibinin o belgeden yararlanmasını engellemekten ibarettir. Nitekim belge ortadan kalkınca veya bozulunca bu yararlanma olanağı kalmayacağından failin elde etmek istediği sonuç da gerçekleşecektir. Gerçek belgenin aslı ortadan kaldırılarak veya bozularak sonuç elde edildiğinde suç da tamamlanmış olur. Aslı ortadan kaldırılan belgenin ayrıca suretinin bulunması suçun tamamlanmasında etkili değildir. Belgenin bozulması, yok edilmesi veya gizlenmesinin amacı hak sahibinin suça konu belgeden yararlanmasının önlenmesidir. Belge üzerinde tasarruf yetkisi bulunan bir kimsenin belgeyi bozması, yok etmesi veya gizlemesi halinde ise hak sahibinin suça konu belgeden yararlanmasının engellenmesi söz konusu olmadığından TCK’nın 205’inci maddesindeki suç da gerçekleşmeyecektir. Bu açıklamalar karşısında somut olayda; sanığın Şanlıurfa 2. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı tarafından 29 Mart 2009 mahalli idareler seçiminde sandık kurulu başkanı olarak atandığına ilişkin görev belgesini yırtarak ortadan kaldırmak suretiyle işlediği iddia ve kabul olunan eyleminde bir başka hak sahibinin o belgeden yararlanma olanağını ortadan kaldırdığından söz edilemeyeceği ve bu halde TCK’nın 205’inci maddesindeki suçun yasal unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden sanığın beraatı yerine eylemin resmi belgeyi bozma suçunu oluşturduğundan bahisle yazılı şekilde hüküm kurulması hukuka aykırıdır.”* şeklinde hüküm tesis etmiştir.²⁶

Yargıtay 11. Ceza Dairesi bir kararında; *“Resmi belgeyi bozma suçu yönünden sanığın, müştekiye ait nüfus cüzdanı belge üzerindeki mevcut fotoğrafı söküp, kendi fotoğrafını yaptırdığı eylemle ilgili resmi belgeyi bozma suçundan açılan kamu davasında, sanığın*

25 Pınar Memiş Kartal, “Türk Ceza Kanunu’nda Resmî Belgeyi Bozmak, Yok Etmek veya Gizlemek Suçu: TCK. m.205”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı: 68 (3), 2019, s.554-561.

26 Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.07.03.2013, E.2011/5117, K.2013/3815 No.lu Kararı.

kastının gerçek bir resmi belgeyi bozmak olmayıp, fotoğraf değişikliği suretiyle belgenin içindeki gerçeği değiştirmek olduğu ve herhangi bir hakkın kullanılmasının engellenmemesi nedeniyle de TCK'nın 205'inci maddesindeki suçun unsurlarının oluşmadığı, suça konu belgede gerçekleştirilen sahteciliğin işgal kabiliyetini taşıması halinde eylemin TCK'nın 204/1'inci maddesindeki suçu oluşturacağı, dosya kapsamında bulunan nüfus cüzdanı talep belgesi aslının heyetimizce incelenmesinde de; belgedeki değişikliğin ilk bakışta anlaşılması nedeniyle sahtecilikte işgal kabiliyetinin bulunmadığı, bu nedenle sanığa atılı suçun unsurları oluşmadığından sanığın resmi belgeyi bozma suçundan beraatına karar verilmesi gerektiği gözetilmeden cezalandırılmasına karar verilmesi ..." yönünde karar alınmıştır.²⁷

Yargıtay 11. Ceza Dairesi bir kararında; "Sanığın tüm aşamalarda savunmasında, 23.05.2007 tarihinde ... Unlu Mamuller isimli iş yerinde yaptığı denetimde çalışanlara dair portör evrakının eksik olduğunu tespit etmesi üzerine tutanak düzenlediğini, ancak Tarım İl Müdürlüğünde görevli ve tanık olarak dinlenen U.K. ve H.E.'nin 19.06.2007 tarihinde aynı iş yerine giderek iş yeri sahibine imza attırmak suretiyle aldıkları boş bir denetim tutanağının daha sonra bu kişiler tarafından eksikliklerin giderilmediğine dair usulsüz bir şekilde müdürlükte doldurulduğunu, bu sebeple hatalı olan usulsüz tutulmuş bir tutanakla cezai işlem başlatılması istenince aynı gün yani 20.06.2007 tarihinde denetim yapılan iş yeri muhasebecisinin müdürlüğe gelip işçilerden birinin portör kaydını getirdiğini ve kendisine, bir işçinin portör kaydını iş yerine götürülmesinin istendiği için bir tane getirdiğini diğer işçinin portör kaydının ise iş yerinde bulunduğunu beyan edince eksikliğin giderildiğine dair 20.6.2007 tarihli olarak tutması gereken tutanağı sehven 17.06.2007 tarihli olarak tuttuğuna yönelik anlatımlarının, beyanda adı geçen iş yeri muhasebecisi tanık M.Ç. ve 19.06.2007 tarihli tutanağı boş olarak imzalattıklarını kabul eden ve tutanakta imzası bulunan tanık H.E. tarafından da doğrulandığı, Tarım İl Müdürlüğü görevlisi tanık H.E.'nin de tuttukları tutanaklarla ilgili, iş yeri sahiplerinin boş olarak imzalarını alıp daha sonradan doldurulması gibi bir durumun söz konusu olamayacağına yönelik beyanı ile 19.06.2007 tarihli olup tanık beyanlarından boş olarak temin edildiği ve 20.6.2007 tarihinde müdürlükte tutulduğu anlaşılan ve sanık tarafından yırtılan ve içeriğinde '23.05.2007 tarihli eksikliklerin giderilmediği sağlık muayene kartlarının olmadığı görüldü' şeklinde yazılan tutanağın tanık M.Ç.'nin bir işçiye ait muayene kartını getirmesi sebebiyle ve tanıkların beyanlarına göre 19.06.2007 tarihinde boş olarak usulüne uygun düzenlenmeyen bir tutanağın bir gün sonra sanki denetim sırasında tutulmuş gibi gerçekte müdürlükte düzenlenen ve gerçek durumla da çelişen tutanağı usulsüz olduğundan bahisle yırtan ve tanık M.'nin diğer işçinin kartının da iş yerinde olduğuna yönelik beyanına itibar ederek eksikliklerin giderildiğini düşünerek gerçekte 20.6.2007 olması gereken tutanağı 17.6.2007 olarak düzenleyen sanığın eylemlerinde sahte belge düzenlemek ve resmi bir belgeyi bozmak kastıyla hareket ettiğinden söz edilemeyeceği cihetle sanığın eylemlerinin kül halinde görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde mahkûmiyet hükümleri kurulması hukuka aykırıdır." şeklinde karar verilmiştir.²⁸

3.3. Resmî Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyan Suçu

Madde 206- (1) Bir resmî belgeyi düzenlemek yetkisine sahip olan kamu görevlisine yalan beyanda bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Maddi Unsur: Suça kamu görevlisinin iştirak edebilmesi ile birlikte herkes tarafından işlenebilir. Resmî belge düzenleme yetkisine sahip kamu görevlisine yalan beyanda

27 Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.10.02.2016, E.2014/17531, K.2016/941 No.lu Kararı.

28 Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.06.06.2013, E.2011/13042, K.2013/9490 No.lu Kararı.

bulunulduğu takdirde hareket unsuru gerçekleşir. Suç konusu resmî belgedir. Mağdur toplumu oluşturan herkestir.

Manevi Unsur: Suç kast ile işlenebilir.

Suç oluşturulan fiil, resmî belgenin düzenlenmesi sırasında gerçeğe aykırı olarak yalan beyanda bulunmaktır. Bu suç, kişinin yalan beyanda bulunmasıyla tamamlanır, beyanın resmî belgeye aktarılması, bir başka deyişle resmî belgenin düzenlenmiş olması gerekmez. Burada önemli olan husus, resmî belgenin düzenlenmiş olması değil, beyanın doğruluğunu ispat edecek nitelikte bir resmî belgeyi düzenlemek yetkisine sahip olan kamu görevlisine yalan beyanda bulunulmasıdır. Söz konusu madde gerekçesinde “*fikri sahtecilik*” olarak adlandırılan suçun düzenlendiği belirtilmektedir. Bu suç, kişinin yalan beyanına dayanılarak düzenlenen resmî belgenin, içerik olarak gerçeği yansıtmaması sebebiyle, kamu görevlisinin resmî belgede fikri sahtecilik suçuna (TCK, m. 204/2) benzetilmektedir. Fikri sahtecilikte kamu görevlisinin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi söz konusudur. Resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçunda ise sahteciliğin üçüncü kişi tarafından gerçekleştirilmesi, bu suçu fikri sahtecilikten ayırmaktadır. Bu suç, özel şahısların resmî belgede fikri sahtekârlığı olarak da adlandırılmaktadır.²⁹ Suçu oluşturan fiil, resmî belgenin düzenlenmesi sırasında yalan beyanda bulunmaktır. Yalan beyanda bulunma fiilinin resmî belge düzenleme yetkisine sahip olan kamu görevlisine yönelik olması ve resmî belge düzenlenmesi sırasında yapılması gerekmektedir. Fail, resmi bir belgenin düzenlenmesine esas olmak üzere kamu görevlisine gerçek dışı açıklamada bulunur. Yalan beyan veya uydurma, failin hüviyeti veya sıfatına ilişkin olabileceği gibi düzenlenen belge ile tespit edilen diğer hususlara da (kimlik bilgileri, ikametgâh adresi vs.) ilişkin olabilir. Gerçekte var olmayıp hayali bir kimseye ait bilgilerin kullanılması halinde de resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçu meydana gelir. Resmî belge düzenleme esnasında kişinin doğru söylemesine rağmen memur bu bilgileri bilerek resmî belgeye yanlış girecek olursa gerçeğe aykırı olarak belge düzenleme unsurları oluşur. Kişi, hakkında yürütülen soruşturma veya kovuşturmayla ilgili olarak yetkili makamlar nezdinde kimliği konusunda yalan söylerse resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçu, eğer verilen yalan bilgi masum olan üçüncü bir kişiye ait ise bu takdirde başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerini verme suçu oluşur. Dolayısıyla hem yalan söylenir hem de başkasının kimlik bilgileri kullanılırsa farklı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanması söz konusu olur.³⁰

3.3.1. Resmî Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyan Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 11. Ceza Dairesi bir kararında; “*Haklarında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen sanıklardan T. B'nin olay günü temyiz dışı diğer sanık N. A. adına düzenlenmiş ve üzerinde de N. A'nın fotoğrafları bulunan gerçek kimlik ve sınava giriş belgesinde hiçbir tahrifat yapmadan motorlu taşıt sürücü adayları sınavına adı geçenin yerine girip 'Motorlu Taşıt Sürücü Adayları Sınavı Salon Aday Yoklama Listesini' imzalayıp 'Motorlu Taşıt Sürücü Adayları Sınavı Sınav Cevap Kâğıdını' doldurmaya başladığı, bir süre sonra durumun salon başkanı tarafından fark edildiği, ancak diğer adayların tedirgin olmaması amacıyla sınav bitimine kadar beklenilip sanığın cevap kâğıdını doldurup salon görevlisine*

²⁹ Handan Yokuş Sevik, “Resmî Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyan Suçu (TCK m.206)”, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, Cilt: 21, Özel Sayı, 2019, s.141,142.

³⁰ Kerim Çakır, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Başkasına Ait Kimlik veya Kimlik Bilgilerinin Kullanılması Suçu”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 2, 2013, s.1552-1557.

teslim etmesinden sonra durumun tutanağa bağlanıp yakalandığının anlaşılması karşısında, sanık M.'nin azmettirdiği ve N. A. yerine sınava giren sanık T. tarafından doldurulup sınav görevlisine teslim edilen sınav cevap kâğıdı belgesinin baştan itibaren görevlilerce içeriği itibarıyla sahte olduğunun bilinmesi sebebiyle hukuki sonuç doğurmaya elverişli bulunmadığı, ancak sanık T.'nin 'Salon Aday Yoklama Listesini' N. olarak imzalaması eyleminin TCK'nın 206'ncı maddesindeki resmi belgenin düzenlenmesi sırasında memura yalan beyanda bulunma, dolayısıyla sanık M.'nin eyleminin bu suçta azmettirme olarak kabulünde zorunluluk bulunduğu gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi" yönünde hüküm tesis etmiştir.³¹

Yargıtay 11. Ceza Dairesinin bir kararında; "Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 01.04.2014 tarih 2013/9-452 Esas, 2014/153 Karar sayılı kararında ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 5237 sayılı TCK'nın 206'ncı maddesindeki resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçunun oluşması için yalan beyanın resmî belge düzenleme yetkisine sahip kamu görevlisine yapılmış olması gerekmektedir. Resmi bir belgenin düzenlenmesi sırasında beyanda bulunacak kişinin gerçeği söyleme zorunluluğu vardır. Kişinin beyanı üzerine düzenlenen resmî belgenin, bu beyanın doğruluğunu ispatlayıcı nitelikte olması, bir başka ifadeyle beyanın doğruluğunun kamu görevlisi tarafından araştırılmasının zorunlu olmaması şarttır. Aksi halde yani kişinin beyanı yeterli olmayıp bu beyanın doğruluğunun kamu görevlisi tarafından araştırılması zorunluysa ve bu araştırma sonunda bildirim gerçeğe uygun olmadığı belirlenirse; kişinin beyanına itibar edilemeyeceğinden ve kişinin beyanını içeren belge, ispat aracı olarak kullanılamayacağından, anılan maddedeki suç oluşmayacaktır. Bununla birlikte suçun oluşması için sanığın beyanda bulunması yeterli olmayıp sanığın beyanı üzerine kamu görevlisi tarafından bir belgenin de düzenlenmesi gerekmektedir. Bu bilgiler ışığında somut olaya bakıldığında; sanığın hükümlü olduğu cezaevi yönetimine verdiği dilekçede kendisini nakil edecekleri cezaevinde hasmı bulunduğunu beyan etmesi sonucunda herhangi bir resmi belge düzenlenmediği gibi dilekçeyi alan cezaevi yönetiminin hükümlünün bu iddiasını araştırıp işlem yapma yükümlülüklerinin bulunması, somut olayda da bu araştırmayı yapıp sanığın beyanının doğru olmadığını tespit etmiş olmaları karşısında resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçunun unsurları oluşmadığından, sanığın beraatına karar verilmesi gerektiği gözetilmeksizin yazılı şekilde hüküm kurulması yasaya aykırıdır." denilmektedir.³²

3.4. İhaleye Fesat Karıştırma Suçu

Madde 235- (1) (Değişik: 11/4/2013-6459/12 m.) Kamu kurumu veya kuruluşları adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara ilişkin ihaleler ile yapım ihalelerine fesat karıştıran kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Aşağıdaki hallerde ihaleye fesat karıştırılmış sayılır:

a) Hileli davranışlarla;

1. İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye veya ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek,

2. İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olmayan kişilerin ihaleye katılmasını sağlamak,

3. Teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olduğu halde, sahip olmadığından bahisle değerlendirme dışı bırakmak,

31 Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.17.09.2014, E.2012/28849, K.2014/15124. No.lu Kararı.

32 Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.24.12.2015, E.2015/7610, K.2015/32193 No.lu Kararı.

4. Teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olmadığı halde, sahip olduğundan bahisle değerlendirmeye almak.

b) Tekliflerle ilgili olup da ihale mevzuatına veya şartnamelere göre gizli tutulması gereken bilgilere başkalarının ulaşmasını sağlamak.

c) Cebir veya tehdit kullanmak suretiyle ya da hukuka aykırı diğer davranışlarla, ihaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye, ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek.

d) İhaleye katılmak isteyen veya katılan kişilerin ihale şartlarını ve özellikle fiyatı etkilemek için aralarında açık veya gizli anlaşma yapmaları.

(3) (Değişik: 11/4/2013-6459/12 m.) İhaleye fesat karıştırma suçunun;

a) Cebir veya tehdit kullanmak suretiyle işlenmesi hâlinde temel cezanın alt sınırı beş yıldan az olamaz. Ancak, kasten yaralama veya tehdit suçunun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hâllerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca bu suçlar dolayısıyla cezaya hükmolunur.

b) İşlenmesi sonucunda ilgili kamu kurumu veya kuruluşu açısından bir zarar meydana gelmemiş ise bu fıkranın (a) bendinde belirtilen hâller hariç olmak üzere, fail hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) İhaleye fesat karıştırma dolayısıyla menfaat temin eden görevli kişiler, ayrıca bu nedenle ilgili suç hükmüne göre cezalandırılırlar.

(5) Yukarıdaki fıkralar hükümleri, kamu kurum veya kuruluşları aracılığı ile yapılan artırma veya eksiltmeler ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler veya kooperatifler adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara fesat karıştırılması halinde de uygulanır.

Maddi Unsur: Suçun konusunu suç tipini düzenleyen maddede belirtilen "ihaleler" oluşturmaktadır. Fiil hileli davranışlarla ihaleye fesat karıştırmak, tekliflerle ilgili gizli bilgilere başkalarının ulaşmasını sağlamak, ihaleye veya ihale sürecindeki işlemlere katılımı engellemek ve ihale şartlarını veya fiyatı etkilemek için anlaşma yapmaktır. Suç herkesin işleyebileceği bir suç tipi olmakla birlikte ihale yetkilisi, istekli gibi kişi veya kişilerin işleyebileceği seçimlik hareketler de düzenlendiği için kamu görevlileri ile birlikte kısmen özgü suç niteliği taşır. Suçun mağduru, ihalenin dürüstlük ve rekabet ilkeleri çerçevesinde yapılması konusundaki menfaatleri zarar gören ve ihlal edilen toplumun tüm fertleridir.

Manevi Unsur: Suçun manevi unsuru kasttır.

İhale, kamu kurum veya kuruluşu olan idarenin akdedeceği sözleşmedeki tarafı belirlemek için yürüttüğü bir süreçtir. Esas itibarıyla ihale yolu ile ulaşılmaya çalışılan amaç gerek kamuya gelir getirici faaliyetler gerekse hizmet/mal alımı veya yapım işleri ile kamu ihtiyaçlarının karşılanması kapsamında yapılacak ihalelerde sözleşmenin en uygun tarafla, en avantajlı şekilde akdedilmesini sağlamaktır. İlgili kamu kurum ve kuruluşunun en uygun sözleşmeyi akdetmesi ile mümkün olan en kaliteli mal, hizmet alımı ve/veya yapım işinin en uygun bedelle, uygun zamanda ve şartlarda alınması, satılması, yapılması yahut kiralanması söz konusu olur. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu (KİK) kapsamını düzenleyen 2'nci maddesinin; "aşağıda belirtilen idarelerin kullanımında bulunan her türlü kaynaktan karşılanan mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihaleleri bu Kanun

hükümlerine göre yürütülür...” hükmü ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu (KİSK)’nun sözleşme türlerini düzenleyen 6’ncı maddesinin; *“Kamu İhale Kanunu’na göre yapılan ihaleler sonucunda; a) Yapım işlerinde; ... b) Mal veya hizmet alımı işlerinde, ...”* hükmü ile ihale türleri, yapım işi, mal alımı ve hizmet alımı olarak ayrılmıştır. İhaleye fesat karıştırma suçu ile ilgili madde gerekçesi; *“Bu hükümle korunmak istenen hukuki değer, kamusal faaliyetlerin dürüstlük ilkesine uygun olarak yürütüldüğüne dair ve özellikle, kamu adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımı gibi ihale işlemlerinin yapılmasıyla ilgili olarak, kamu görevlilerine duyulan güvenidir.”* şeklindedir. Bu suç tipinin düzenlenmesiyle hem ekonomik düzenin korunması amaçlanmış hem de ihaleyi yapan idarelerin adil şekilde ihale sürecini yürütmeleri temin edilerek kamu görevlilerinin haksız menfaat sağlaması vb. haller engellenmek suretiyle idarelerin güvenilirliği artırılmak istenmiştir. Kanun’un 235/1 maddesi uyarınca, suçun meydana gelmesi için fesat karıştırma halini teşkil eden hareketlerin icrası yeterli görülmüştür. Bu kanuni düzenlemede suçun oluşması için sonucun ortaya çıkmasına gerek duyulmadığından suçun unsuru olarak sonuç yer almamıştır. İhalenin herhangi bir aşamasında ihale sürecinin normal işlemlerini etkileyebilecek nitelikte her türlü davranış *“fesat karıştırma”* eylemi kapsamında yer alabilmektedir. Ancak maddenin devamında düzenlenen seçimlik hareketlerle hangi fiil ve eylemlerin fesat karıştırma eylemini oluşturacağı tek tek sayılmıştır. Hileli davranışlar, gizli bilgilerin başkalarına ulaştırılması, cebir veya tehdit kullanma ve gizli anlaşma yapma ihaleye fesat karıştırma suçunun seçimlik hareketlerini oluşturmaktadır. Bu seçimlik hareketlerinden birinin mevcut olması suçu oluşturmaktadır. Kamu kurum veya kuruluşları adına yapılan mal ve hizmet alım satım ihalelerine, kiralama ihalelerine, yapım ihalelerine veya bunlar aracılığı ile gerçekleştirilen arttırma ve eksiltmelere, kamu kurumu niteliğini haiz meslek kuruluşları veya bunların iştirakiyle kurulmuş şirketler ve bünyelerinde faaliyet gösteren vakıflar, kamu yararı güden dernekler veya kooperatifler adına yapılan mal veya hizmet alımına, satımına, kiralanmasına veya kiraya verilmesine fesat karıştırma fiili suç kapsamında düzenlenmiştir. Suçu oluşturan hareket unsurları hileli davranışlarla ihaleye fesat karıştırmak, tekliflerle ilgili gizli bilgilere başkalarının ulaşmasını sağlamak, ihaleye veya ihale sürecindeki işlemlere katılımı engellemek ve ihale şartlarını veya fiyatı etkilemek için anlaşma yapmaktır. İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye veya ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek, ihaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olmayan kişilerin ihaleye katılmasını sağlamak, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip oldukları halde bu niteliklere sahip olmadıklarından bahisle teklif edilen malları değerlendirme dışı bırakmak, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olmadıkları halde sahip olduklarından bahisle teklif edilen malları değerlendirmeye almak, hileli davranışla ihaleye fesat karıştırma suçunun temel davranış biçimleridir. Kamu İhale Kanunu ve Devlet İhale Kanunu (DİK) başta olmak üzere ihale mevzuatında çeşitli düzenlemelerle idarenin yaptıracağı işlerin veya satın alacağı mal ve hizmetlerin ehil olanlar tarafından sağlanması amacıyla ihalelere katılacak isteklilerin bazı şartları taşıyor olmaları gerekmektedir. Bu şartları haiz olmayanların ihaleye girmesinin önüne geçilmek istenmiştir. 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’nun 5 ve 6’ncı maddelerinde ihaleye katılabilme şartları ve ihaleye katılamayacak olanlar gösterilirken 16’ncı maddesinde yeterlik şartları ve koşullarına ilişkin genel bir düzenleme bulunmaktadır. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 10’uncu maddesinde ihalelere işi yapabilecek nitelikteki kişilerin katılımını sağlamak amacıyla isteklilerin ekonomik ve mali yeterlilik ile mesleki ve teknik yeterliklerinin belirlenmesi için istenebilecek bilgi ve belgeler gösterilmiştir. 11’inci maddesinde ise idarelerce yapılacak ihalelere katılamayacak olan nitelikler sıralanmıştır. İhaleye katılım yeterliğine ilişkin başvuruyu yapan kişinin

bilgi ve belgelerindeki eksikliğin, yasal olarak mümkün ise tamamlanması hukuka aykırı bir işlem olmadığı gibi idare bakımından bir zorunluluktur. İhalelerde Kamu İhale Kanunu'nun 10'uncu maddesindeki düzenlemede sayılanlar dışında başka herhangi bir belge istenemeyecektir. İdarenin yaptıracağı işlerin veya satın alacağı mal ve hizmetlerin ehil olanlar tarafından sağlanması amacıyla ihalelere katılacak isteklilerin bazı şartları taşıyor olmaları aranarak bu şartları haiz olmayanların ihaleye girmesinin önüne geçilmek istenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında yer alan ihale mevzuatı ve ihale dokümanları hükümleri uyarınca ihaleye katılması yasaklı olmayan isteklinin ihaleye veya ihale sürecindeki işlemlere katılmasına hileli davranışlarla engel olmak, ihaleye fesat karıştırma suçunu oluşturan fiillerden biridir. İhaleye katılma yeterliğine ve koşullarına sahip bir kişinin ihaleye ve ihale sürecindeki işlemlere katılmasının hileli davranışlarla engellenmesi, ihale yetkilileri, ihale komisyonu üyeleri veya ihale işlemlerinde görev alan kişiler olmak üzere kamu görevlileri tarafından işlenebilmektedir. İhaleye katılması yasaklı olmayan isteklinin ihaleye alınmaması, ihaleye katılmasına engel olmamakla birlikte sonraki ihale süreci işlemlerine iştirakinin engellenmesi için koşulları oluşmadığı halde ihalenin iptal edilmesi, ihale dokümanında belirtilen saat ve tarih içerisinde teslim edilen teklifin kayıt defterlerinde değişiklik yapılarak veya kasten geç kayda girerek başvurunun süresinde gerçekleştirilmediğinden bahisle isteklinin ihaleye sokulmaması hileli engellemelere örnek gösterilebilir.

İkinci fıkrada yer alan ihale mevzuatı ve dokümanları uyarınca ihaleye katılmayacak isteklinin hileli davranışlarla ihaleye katılmasını sağlamak da genellikle kamu görevlilerince işlenen bir suç şeklidir. Bu suça ilişkin fiil istekli tarafından gerçekleştirilen hileli hareketlerle de işlenebilir. İhaleye teklif veren isteklinin ihale komisyonuna teslim ettiği bilgi ve belgelerin yetersiz veya sahte olduğu tespit edilmesine rağmen yeterli veya sahte değilmiş gibi işlem yaparak ihaleye ya da ihale sürecine katılımını sağlamak, ihaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olmayan isteklinin ihaleye katılımını sağlamak için ihale dokümanına mevzuata aykırı şekilde hükümler eklemek, ihale yetkilisinin bir isteklinin ihaleye katılma yeterliği ve koşullarını sağlayabilmesi için haklı bir sebep olmaksızın ihale usulünü değiştirmesi, isteklinin yeterlik şartlarını sağlamak amacıyla sahte evrak kullanması bu suç tipi için örnek verilebilir.

İkinci fıkrada öngörülen suç tanımı içerisinde yer alan teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olduğu halde hileli davranışlarla değerlendirme dışı bırakmak veya teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olmadığı halde hileli davranışlarla değerlendirmeye almak fiili yalnızca mal alım ihaleleri için düzenlendiğinden ihale konusunun Kamu İhale Kanunu uyarınca yapılan mal alımı dışında bir ihale olması halinde bu düzenleme kapsamında değerlendirilmeyecektir. KİK'in 12'nci maddesi uyarınca mal alımlarına ilişkin talep edilen her türlü özelliği içerir idari ve teknik şartnamelerin hazırlanması zorunludur. İhale dokümanını oluşturan teknik şartname hükümlerinde ihale konusu mal, hizmet veya yapım işine ilişkin istenen niteliklere yer verilir. İhale sürecinde tekliflerin alınması ve açılması sonrasında geçilen değerlendirme aşamasında ihale komisyonu tarafından isteklilerden teknik şartnameye uygun özelliklerde mal teklif edilmesine rağmen uygun değilmiş gibi teklifin değerlendirme dışı bırakılması ile teknik şartnamede tarif edilen özelliklere uygun olmadığı halde teklifin uygunmuş gibi değerlendirmeye alınması bu suç tipini oluşturur. Usulsüz olarak teklifin değerlendirmeye alınması ya da değerlendirme dışı bırakılması kararına muhalefet şerhi koyan üye veya üyeler bakımından bu suç tipine dair sorumluluk doğmayacaktır. Teknik şartnameye

uygun olduğu halde teklifin değerlendirme dışı bırakılması veya uygun olmadığı halde teklifin değerlendirmeye alınması kararını veren üyenin azınlıkta kalması halinde de suç tamamlanamadığından suçta teşebbüs sorumluluğu doğacaktır.

Rekabet ortamının sağlanabilmesi için tekliflerle ilgili olarak ihale mevzuatına veya şartnamelere göre gizli tutulması gereken bilgilere, ihale sürecinde görev alan kişiler haricinde bilhassa istekliler tarafından ulaşılmamış olması gerekmektedir. Yaklaşık maliyet, teklifler ve ihale sürecine ve tekliflerin teknik ve mali yönlerine ilişkin olarak bilgi ve belgeler mevzuatta düzenlenen gizli kalması gereken belgeler olarak sayılmıştır. Bilgi ve belgelerin gizliliğin ihlal edilmesi, açıklanması, bu bilgi ve belgelere başkalarının ulaşmasının sağlanması maddenin 2'nci fıkrası kapsamında suç oluşturmaktadır. Bu husus Kamu İhale Kanunu'nun "Bilgi ve Belgeleri Açıklama Yasağı" başlıklı 61'inci maddesinde; *"Bu Kanun'un uygulanmasında görevliler ile danışmanlık hizmeti sunanlar; ihale süreci ile ilgili bütün işlemlere, isteklilerin iş ve işlemleri ile tekliflerin teknik ve mali yönlerine ilişkin olarak gizli kalması gereken bilgi ve belgelerle işin yaklaşık maliyetini ifşa edemezler, kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar. Aksine hareket edenler hakkında ilgisine göre 58 ve 60'ıncı maddelerde belirtilen müeyyideler uygulanır."* şeklinde belirtilmiştir. Gizli kalması gereken bilgilerin tümünün veya bir kısmının açıklanmış olması, suçun oluşumu açısından önemli değildir. Ancak kısmi açıklamanın söz konusu olduğu hallerde, açıklanan kısmın ilgili olduğu teklifler açısından bilgi edinmeyi sağlayacak nitelikte olması gerekir.

İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye veya ihale sürecindeki işlemlere katılmasını cebir ve tehdit kullanarak veya hukuka aykırı başkaca yöntemlere başvurarak engellemek, Kanun'un 235/2-c maddesinde ihaleye fesat karıştırma suçunun diğer seçimlik hareketi olarak sayılmıştır. Bu davranışlar ihale sürecinin olağan akışına aykırılığa sebep olur. Tehdit edilen kişi, kendisinden istenileni yapmakla gerçekleştirileceği bildirilen kötülüğe katlanmak arasında bir seçime zorlanmaktadır. Cebrin bizzat kişiye yönelik olması gerektiği halde, tehdidin konusunu oluşturan kötülüğün kişiye yönelik olması şart değildir. Tehdit, isteklilerin ihaleye katılım hususunda güvenlik endişesi yaşamalarına sebep olabilecek, ihaleye teklif vermelerini etkileyebilecek ve onları korkutabilecek hareketler olarak kabul edilmektedir.

Suç oluşturulan diğer seçimlik hareket, ihaleye katılmak isteyen ve/veya katılan kişilerin ihale şartlarını ve özellikle fiyatı etkilemek için aralarında açık veya gizli anlaşma yapmalarıdır. Bu durum, rekabet ve ekonomiklik ilkesini ihlal edeceğinden Kanun'un 235/3 maddesi gereğince cezalandırılmaktadır. Anlaşmanın ihaledeki fiyatı veya şartları etkilemeye yönelik olması gerekmektedir. İhale şartlarını veya fiyatları etkilemeye veya belli bir ihaleye yönelik olmayan hareketler ihaleye fesat karıştırma suçunu oluşturmayacaktır. İşin teslim süresini uzatmak, kullanılacak malzemenin kalitesini düşürmek veya birim fiyatın artmasını sağlamak amaçlı anlaşmalar bu düzenleme kapsamındaki fiillerdir. İki firmanın belli bir ihaleye katılma yeterliği elde etmek amacıyla ortaklık kurmak üzere anlaşmaları ve ihaleye bu kapsamda tek firma olarak katılmaları halinde ihaleye fesat karıştırmadan söz edilemez. Belli bir ihaleyle ilgili anlaşma bir veya daha fazla isteklinin aralarında belirledikleri yüksek fiyatlar üzerinden teklif vermeleri veya diğerinin ihalenin üzerinde kalmasını sağlamak üzere ya hiç teklif vermemesi ya da kabul edilme ihtimali olmayan teklif vermesi şeklinde gerçekleşebilmektedir. Teklifin idarenin yetkili birimine ulaşması ile fiilin tamamlanmış sayılacağı kabul edilmektedir. Anlaşmanın yapılması suçun oluşumu için yeterli görülmeyle birlikte idare zarara uğramışsa Kanun'un 235/3-b maddesi uyarınca suçun nitelikli şekli gerçekleşmiştir.

İhaleye fesat karıştırma suçunda isteklilerin ihaleye katılımını engellemek, gizli tutulması gereken belgeleri başkalarına ulaştırmak gibi fillerin gerçekleşmesi ile ihalenin iptali, kamunun veya kişilerin zarar uğraması veya rekabet ortamının bozulması aranmaksızın suç gerçekleşmiş olur.

İhaleye fesat karıştırma suçunun konusunu oluşturan ihaleler, kamu kurum veya kuruluşları adına veya bunlar aracılığı ile yapılan ihaleler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler adına yapılan ihaleler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler veya kooperatifler adına yapılan ihalelerdir. Suç tipini oluşturan ihale türleri KİK ve DİK'te düzenlenmiştir. Mal alımı, hizmet alımı, yapım işi, onarım işi, taşınır ve taşınmaz malların satışı, taşınır ve taşınmaz malların kiraya verilmesi, taşınır ve taşınmaz malların kiralınması, artırma ve eksilme yolu ile taşınır veya taşınmaz bir malın satılması, ihaleye fesat karıştırma suçunun konusunu oluşturan ihale türleridir. İhaleye fesat karıştırılması suçunun işlenmesi sonucunda kamu zararı meydana gelmemişse fail hakkında daha az cezaya hükmedilmesi düzenlenmiştir. İhaleye fesat karıştırma suçunun oluşabilmesi için bu suç tipine konu olabilecek KİK ve DİK uyarınca yapılan bir ihalenin olması gerekmektedir. İhale olmaksızın yapılan alımlara ilişkin gerçekleşen fillerde (örneğin, doğrudan temin yoluyla gerçekleştirilen alımlarda) ihaleye fesat karıştırma suçu yerine başkaca suç tipleri oluşacaktır.

İhaleye fesat karıştırma suçunun Kanun'daki düzenlemesinde ağırlaştırılmış ceza müeyyide uygulanmasını gerektiren nitelikli halleri 235/3-a'da; ceza indirimi yapılması gereken haller 235/3-b'de düzenlenmiştir. Kanun'un suç tipini düzenleyen 235/4 maddesinde yer alan; *"İhaleye fesat karıştırma dolayısıyla menfaat temin eden görevli kişiler, ayrıca bu nedenle ilgili suç hükmüne göre cezalandırılırlar."* hükmü gereği bu suçu işlemekle birlikte malvarlığının artması veya başka türlü menfaat elde edilmesi halinde ayrıca bu suç hükmüne göre cezalandırma söz konusu olacaktır. İhaleye fesat karıştırma suçunun gerçekleşmesi için, kamu görevlilerinden ya da diğer kişilerden oluşan fail/faillerin suçun maddi unsurları olan fiili, konuyu ve mağduru bilerek veya bilmesine rağmen gerçekleştirmiş olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla suçun oluşması için failin suçta yer alan seçimlik hareketler bakımından bilerek ve isteyerek veya en azından bu hareketlerden birinin gerçekleştirdiğini öngörmesine rağmen kayıtsız kalarak hareket etmesi gerekir.

İhaleye fesat karıştırma suçu sırf hareket suçudur. Öngörülen fillerin bünyesi itibarıyla kısımlara bölünebildiği hallerde bu suç için teşebbüs mümkündür. Kasten işlenen bir suç olmasına ve bu suçun icrasına ilişkin hareketlere başlanmış olmasına rağmen failin iradesi dışında etkilerle suça ilişkin fil tamamlanamadığı takdirde teşebbüsten bahsedilebilir.³³

3.4.1. İhaleye Fesat Karıştırma Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında; *"(...)* İhaleye fesat karıştırma suçunun oluşabilmesi için, ortada fesat karıştırılmasına konu olabilecek bir ihalenin bulunması zorunlu olduğundan, ihalenin tabii olduğu mevzuatta ihale usulleri kapsamında değerlendirilemeyecek yöntemlerle yapılan işlemlerle ihaleye konu edilmeyen veya edilmesine gerek olmayan alım satımlara fesat karıştırılması hâlinde suça konu olabilecek bir ihale mevcut olmadığından, fail TCK'nın 235'inci maddesi uyarınca cezalandırılmayacaktır. Bu doğrultuda, doğrudan temin usulü, bir ihale olmadığından suçta ve cezada kanunilik prensibi

33 Cahide Gülnur Sarı, "İhaleye Fesat Karıştırma Suçu", Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s.3,4, 49-76.

gereğince TCK'nın 235'inci maddesinde düzenlenen ihaleye fesat karıştırma suçu kapsamında değerlendirilemeyecektir. KİK'in 'İhaleye katılımı yeterlik kuralları' başlıklı 10'uncu maddesi ile 'İhaleye katılmayacak olanlar' başlıklı 11'inci maddesinde kamu ihalelerine ilişkin ilke ve esaslar düzenlenerek ihaleye katılmak için aranan yeterlik koşulları ile ihaleye katılmayacak olanlar belirtilmiştir. Bir ihale yöntemi olmayan doğrudan temin usulünde tipik bir ihale yöntemi izlenmediğinden, bu maddelerde sayılan yeterlik koşulları ve katılım sınırlamaları doğrudan temin usulünde uygulanmayacaktır. Bu açıklamalar ışığında uyumsuzluk konusu değerlendirildiğinde; Isparta Belediyesi Meclis Üyesi olan sanığın, aynı zamanda Isparta... Turizm Seyahat Tic. Ltd. Şti. ve ...Turizm Seyahat Tic. Ltd. Şti.'nin yetkili temsilcisi olduğu, 26.03.2007 ile 04.06.2008 tarihleri arasında belediyenin doğrudan temin yoluyla yaptığı sekiz ayrı hizmet alım işini sanığın temsilcisi olduğu şirketlerin üstlenmesi suretiyle görevi süresince belediyeye karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüt altına girmemesi gerektiği hâlde, görevli olduğu dönem içerisinde belediyenin belirtilen hizmet alım işlerini üstlenerek 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 28'inci maddesine muhalefet ettiği ve ihaleye fesat karıştırdığı iddia edilen olayda; gezi düzenlenmesine ilişkin dava konusu hizmet alımı işlerinde sanığın idare adına görev almadığı, belediye tarafından yapılan piyasa araştırması sonrasında söz konusu hizmet alım işlerinde farklı firmalardan alınan teklifler arasında en düşük teklifin sanığın ortağı olduğu şirketlerce verildiği ve hizmetin yerine getirildiği, buna ilişkin aksi bir iddianın bulunmadığı ve sanığın hizmet alımı için sunduğu tekliflerin 2007 ve 2008 yıllarında Kamu İhale Tebliği'nde düzenlenen doğrudan temin usulü için öngörülen eşik değerinin altında olduğu, dava konusu hizmet alım işlerinin suç tarihinden önce ihale yöntemi olma vasfını yitiren ve ihale usul ve hükümlerine tabi bulunmayan bir satın alma yöntemi olan doğrudan temin usulüyle gerçekleştirildiği, dolayısıyla dava konusu olayda sanığın görev aldığı bir ihalenin bulunmadığı hususları birlikte değerlendirildiğinde; sanığa atılı ihaleye fesat karıştırma suçunun unsurları itibarıyla oluşmadığı kabul edilmelidir." şeklinde hüküm tesis etmiştir.³⁴

Yargıtay 5.Ceza Dairesi bir kararında; "Şirket bilançosu, ihale tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 32'nci maddesindeki kriterleri taşımaması nedeniyle ihaleye katılma yeterliliğine ve koşullarına sahip olmayan ... Medikal San. ve Tic. Ltd. Şti.'yi ihale dışı bırakmaları gerekirken bunu yapmayıp ihaleyi bu şirkete veren ihale komisyonu başkan ve üyeleri F. A., N. E., D. A., C. E., K. Y. ile ihale yetkilisi sanık O. K.'nin, 4734 sayılı Kanun'un 10'uncu maddesi son fıkrasının (a), (b), (c), (d), (e) ve (g) bentlerinde sayılan durumlarda olmadığına (SSK prim ve vergi borcu bulunmadığına) dair 13.11.2007 tarihli taahhütnameyi komisyona veren ve ihaleyi kazanan şirketle sözleşme imzalamadan önce ihale tarihi itibarıyla belirtilen durumlarda olmadığına ilişkin belgeleri isteyip alarak incelemesi ve uygun gördükten sonra sözleşmeyi imzalaması gerekirken, şirket tarafından 17.12.2007 tarihi itibarıyla vergi borcu bulunmadığına dair belgeyi sunan yüklenici firma ile 26.12.2007 tarihinde sözleşme imzalamak şeklinde gerçekleşen eylemlerinin 6459 sayılı Kanun'la değişik TCK'nın 235/2-a-2 maddesinde yer alan ihaleye fesat karıştırma suçunun tüm unsurlarını taşıdığı gözetilmeden yanılığılı hukuki değerlendirmeye görevi kötüye kullanma suçundan mahkumiyetlerine" karar verilmiştir.³⁵

Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir kararında; "İhaleye fesat karıştırma suçunda, korunan hukuki yararın kamu idaresine ve dolayısıyla kamu görevlilerine duyulan güven ve itibar ile kamunun maddi ve mali yararları kapsamında temelde serbest rekabet ortamının korunması olduğu, atılı suçun doğrudan zarar değil soyut tehlike suçu niteliğinde bulunduğu, bu

34 Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.10.07.2018, E.2014/500, K.2018/336 No.lu Kararı.

35 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.13.01.2014, E.2013/14397, K.2014/326 No.lu Kararı.

suçun oluşumu için zarar doğması ihtimalinin bulunması yeterli olup, buna karşılık fesat karıştırılan ihalenin iptal edilmesi veya ihale sonucunda yapılan sözleşmenin ifa edilmemiş olması Hazine'den bir gider oluşmasına yol açmayacağından kamu zararının gerçekleştiğinin kabul edilemeyeceği, bu suçta benimsenen zararın gerçekleşmiş bir zarar olması keza iptal edilen ihale ile yeniden yapılan ihale arasındaki olumsuz farkın da zarar kavramı içinde değerlendirilmesi gerektiği, dolayısıyla Kanun'da öngörülen her fesat halinde mutlak zarar doğacağına kabulünün olanaksızlığı karşısında, eylem nedeniyle kamunun temin edeceği mal veya hizmet alımlarında ya da yapım işlerinde bedelin olması gerekenden yüksek tutulması, kamu adına kiralama ya da satımlarda ise bedelin düşük kalması nedeniyle serbest rekabet ortamının bozulmasına bağlı bir zararın doğması halinde TCK'nın 235/3 maddesinin uygulanabileceği, başka bir anlatımla ihalenin idari bir işlemle fesat nedeniyle iptaline bağlı olarak, yeniden ihale yapılması için izlenmesi gerekli işlemler nedeniyle yapılacak giderlerin anılan hükümde belirtilen zarar kapsamına dâhil olmayıp işin görülmesi için idarece yapılan doğal masraflar kapsamında bulunduğu ve bu itibarla da TCK'nın 235/3 maddesinin uygulanmamasında bir isabetsizlik görülmediğinden tebliğnamedeki buna dair bozma isteyen düşünceye iştirak edilmemiş, yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin soruşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya içeriğine göre sair temyiz itirazları da yerinde görülmemiştir." denilmektedir.³⁶

3.5. Edimin İfasına Fesat Karıştırma Suçu

Madde 236- (1) Kamu kurum veya kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, bunların iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler ya da kooperatiflere karşı taahhüt altına girilen edimin ifasına fesat karıştıran kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Aşağıdaki fillerin hileli olarak yapılması halinde, edimin ifasına fesat karıştırılmış sayılır:

a) İhale kararında veya sözleşmede evsafı belirtilen maldan başka bir malın teslim veya kabul edilmesi.

b) İhale kararında veya sözleşmede belirtilen miktardan eksik malın teslim veya kabul edilmesi.

c) Edimin ihale kararında veya sözleşmede belirtilen sürede ifa edilmemesine rağmen, süresinde ifa edilmiş gibi kabul edilmesi.

d) Yapım ihalelerinde eserin veya kullanılan malzemenin şartname veya sözleşmesinde belirlenen şartlara, miktar veya niteliklere uygun olmamasına rağmen kabul edilmesi.

e) Hizmet niteliğindeki edimin, ihale kararında veya sözleşmede belirtilen şartlara göre verilmemesine veya eksik verilmesine rağmen verilmiş gibi kabul edilmesi.

(3) Edimin ifasına fesat karıştırma dolayısıyla menfaat temin eden görevli kişiler, ayrıca bu nedenle ilgili suç hükmüne göre cezalandırılırlar.

Maddi Unsur: Edimin ifasına fesat karıştırma suçunda tipik hareketin üzerinde gerçekleştiği şey edimdir. Bu edim, ihale sonucu yerine getirilmesi yüklenici tarafından taahhüt edilen edimdir. Suçu oluşturan fiil, edimin ifasına fesat karıştırmadır. Edimin ifasına fesat karıştırma suçunun tipik hareketini gerçekleştiren (mal veya hizmeti kabule yetkili olan kimseler ya da yüklenici/kendisine ihale edilen kimseler) kişiler bu suçun failidir. Suçun mağduru toplumu oluşturan tüm bireylerdir.

36 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.03.03.2014, E.2012/13889, K.2014/2198 No.lu Kararı.

Manevi Unsur: Edimin ifasına fesat karıştırma suçu kasten işlenebilen bir suçtur.

Borç, bir kişiyi başka bir kişiye karşı bir edimi yerine getirme yükümlülüğü altına sokan hukuki bağıdır. Edim ise bu borcun konusuna, borçlunun alacaklıya borçlandığı, alacaklı yararına yerine getirmekle yükümlü olduğu şeye verilen isimdir. Borcu yerine getirecek kişi "*borçlu*", borçlunun yerine getirme yükümlülüğü altında olduğu ve alacaklının alacak hakkının konusunu oluşturan şey "*edim*" adını alır. Edim, hukuken korunan bir menfaat olmalı, objektif ve mutlak şekilde imkânsız olmamalı, emredici hukuk kurallarına, genel ahlaka, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırı olmamalı ve belirli olmalıdır.³⁷

Maddenin birinci fıkrasında hangi kurumlara karşı taahhüt altına girilen edimlere fesat karıştırmanın suç olduğu düzenlenmiştir. İkinci fıkrasında hangi fiillerin fesat karıştırma teşkil ettiğine yer verilmiş, son fıkrasında ise edimin ifasına fesat karıştıran görevli kişiler bakımından bir menfaat temini söz konusu olduğunda, menfaat temini ayrı bir suç teşkil ediyorsa ilgililerin bu suçtan da ayrıca cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu suçun oluşabilmesi için öncelikle yapılmış bir ihalenin olması ve bu ihalenin sonucunda taahhüt edilen (yüklenilen) bir edimin olması gerekir. Sözleşme imzalanmadan önceki ihale sürecinde yapılan ve kişiye haksız menfaat teminine yol açan fiiller "*ihaleye fesat karıştırma*" suçunu oluşturacaktır. Sözleşme imzalandıktan sonra yapılan hareketler bağımsız bir suç olarak Kanun'da edimin ifasına fesat karıştırma suçu şeklinde tanımlanmıştır. Kamu kurum veya kuruluşları adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımları ve kiralamar ihale yoluyla gerçekleşmektedir. İhale sürecine ilişkin esas ve usuller 4734 sayılı KİK, 2886 sayılı DİK ve 4735 sayılı KİSK'te düzenlenmiştir. Edimin ifasına fesat karıştırma suçunda tipik hareketin üzerinde gerçekleştiği şey edimdir. Bu edim, ihale sonucu yerine getirilmesi yüklenici tarafından taahhüt edilen edimdir. Edim, alacaklının borç ilişkisi gereğince talep etme hakkına sahip olduğu, borçlunun da yerine getirmekle yükümlü olduğu davranışı ifade eder. Bu davranış yapmak, vermek veya yapmamak şeklinde olabilir. Edimin ihale sonucu yapılan sözleşmeden doğması gerekmektedir. Herhangi bir ihaleye dayanmayan sözleşmeden doğan edimler bu suçun konusunu oluşturmazlar. Maddenin birinci fıkrasında; "*Kamu kurum veya kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, bunların iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler ya da kooperatiflere karşı taahhüt altına girilen edimin ifasına fesat karıştıran kişi...*" şeklinde yer bulan düzenlemede sayılan kurumlara karşı yerine getirilmesi gereken edimin ifasına fesat karıştırma halinde bu suç gerçekleşmiş olacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında edimin ifasına fesat karıştırma suç tipleri düzenlenmiştir. Burada yer alan ihale kararının veya sözleşmenin konusunu oluşturan ve yerine getirilmesi taahhüt edilen mallar, yapılacak olan eser, kullanılacak malzeme ve ihale sonucu verilmesi gereken hizmet madde içeriği bakımından edimi oluşturmaktadır. Hareketin konusunu oluşturan edim, sözleşmede veya ihale kararında belirlenmiş olan edimdir. İhale kararında veya sözleşmede yer almayan edimlerin ifasına fesat karıştırılması halinde TCK 236'ncı maddede düzenlenen suç oluşmayacaktır. İhale ile alım usulü olmayan doğrudan temin yoluyla yapılan sözleşmeler ile idarenin yaptığı diğer sözleşmeler gereğince taahhüt edilen edimlerin yerine getirilmesinde hileli hareketlere başvurulmuş olması edimin ifasına fesat karıştırma suçunu oluşturmaz. Suçun tipik hareketi fesat karıştırmadır. Fesat karıştırmak, hileli olarak madde 236/2'de yer alan birtakım hareketlerin yapılmasını ifade eder. Bu seçimlik hareketlerden birinin yapılması suçu oluşturur. Kişi hileli davranışlarda bulunarak karşı tarafı aldatabileceği gibi, hataya düşen kişinin hatasından faydalanarak

37 Didar Özdemir, "Edimin İfasına Fesat Karıştırma Suçu", Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015, s.8,9,27, 95-151.

da suçu işleyebilir. Hileli davranış gerçekte var olan olgunun yokmuş gibi gösterilmesi, olmayan olgunun varmış gibi gösterilmesi veya var olan olgunun olduğundan farklı gösterilmesi şeklinde gerçekleştirilebilir. Bu fiillerin bir kısmı hem yüklenici tarafından hem de kamu görevlisi tarafından işlenebilmekte iken, bir kısmı sadece kamu görevlisi tarafından işlenebilmektedir. Maddenin (a) bendine göre, ihale kararında veya ihale kararından sonra yapılan sözleşmede nitelikleri belirtilmiş olan maldan başka bir malın teslim edilmesi veya teslim alınması halinde edimin ifasına fesat karıştırma suçu oluşacaktır. Sözleşmede veya ihale kararında belirtilmiş olan mal yerine, aynı özellikteki veya daha kaliteli bir başka malın teslim veya kabul edilmesi halinde inceleme konusu suç oluşmayacaktır. Çünkü maddenin düzenlemesine göre suçun oluşması hileli hareketlerle söz konusu fiillerin işlenmesine bağlıdır. Bu bentte yer alan fiili hem malı teslim almaya yetkili kamu görevlisi hem de edim yükümlülüğü bulunan ihale yüklenicisi işleyebilecektir. Maddenin (b) bendinde ise ihale kararında veya sözleşmede belirtilen miktardan eksik malın teslim veya kabul edilmesi diğer bir seçimlik hareket olarak düzenlenmiştir. Karar veya sözleşmede kararlaştırılan miktardan daha fazla malın teslimi halinde suç oluşmayacaktır. Kısmi kabul veya kısmi teslim durumunda bu suçu oluşturulmaması için hileli davranışın mevcut olmaması, teslim edilen malın müstakil olarak kullanıma elverişli olması ve kısmî kabul olduğunun açıkça belirtilmesi gerekir. Maddenin (c) bendinde ise edimin ihale kararında veya sözleşmede belirtilen sürede ifa edilmemesine rağmen süresinde ifa edilmiş gibi kabul edilmesi düzenlenmiştir. Bu fiili sadece kamu görevlisi işleyebilir. Bu suç için süresinde ifa edilmemiş olan edimin süresi içinde ifa edilmiş gibi gösterilmesi gerekir. Dolayısıyla ihale kararında veya sözleşmede belirtilen sürede edimin ifa edilememesi veya edilmemesi edimin ifasına fesat karıştırma olmayıp sözleşmeye aykırılık teşkil edecektir. Suçta ifa, edimin süresinde gerçekleştirilmiş gibi kabul edilmesidir. Maddenin (d) bendinde ise yapım ihalelerinde eserin veya kullanılan malzemenin şartname veya sözleşmesinde belirlenen şartlara, miktar veya niteliklere uygun olmamasına rağmen kabul edilmesi düzenlenmiştir. Muayene ve kabul komisyonu tarafından geçici veya kesin kabul için gerekli nitelikleri haiz olmayan bir eserin kesin kabulünün yapılması halinde hareket gerçekleştirilmiş olur. Bir inşaatta kullanılan demir veya çimentonun sözleşmede kararlaştırılan oranın altında kullanılmasına rağmen kabul edilmesi durumunda edimin ifasına fesat karıştırma suçu oluşacaktır. Fıkranın son bendinde hizmet niteliğindeki edimin, ihale kararında veya sözleşmede belirtilen şartlara göre verilmemesine veya eksik verilmesine rağmen verilmiş gibi kabul edilmesi düzenlenmiştir. Hizmet kavramı, Kamu İhale Kanunu'nda; *"hizmet, bakım ve onarım, taşıma, haberleşme, sigorta, araştırma ve geliştirme, muhasebe, piyasa araştırması ve anket, danışmanlık, (...), tanıtım, basım ve yayım, temizlik, yemek hazırlama ve dağıtım, toplantı, organizasyon, sergileme, koruma ve güvenlik, meslekî eğitim, fotoğraf, film, fikrî ve güzel sanat, bilgisayar sistemlerine yönelik hizmetler ile yazılımlı hizmetlerini, taşınır ve taşınmaz mal ve hakların kiralanmasını ve benzeri diğer hizmetleri"*, Devlet İhale Kanunu'nda ise; *"Kanun, tüzük ve yönetmeliklere göre çalıştırılan aylıklı, ücretli, yevmiyeli ve sözleşmeli personel istihdamı hariç olmak üzere gerçek veya tüzelkişilere ücret karşılığında yaptırılan araştırma, sondaj, imalat, prototip imalat, istikşaf, etüt, harita plan, proje, kontrollük, müşavirlik ve benzeri her türlü hizmetleri"* ifade etmektedir. Hizmetin eksik verilmesi halinde yüklenicinin bu eylemi suç sayılmayacaktır. Ancak hileli hareketlerle bu eksikliğin yokmuş gibi kabul edilmesi halinde suç oluşacaktır. Kanun'un 236/2 maddesinin (a) ve (b) bentlerinde, fesada uğramış edimi kabul eden veya teslim eden kişiler cezalandırılırken (c), (d), (e) bentlerinde ise sadece edimi kabul eden kişiler cezalandırılmaktadır. Kabul eden kimsenin ihale mevzuatı gereği malı veya hizmeti teslim almakla yetkilendirilmiş olması gerekir. Teslim eden kişi ise ihale sözleşmesi veya kararına göre ihale konusu edimi ifa etmekle yükümlü olan kimsedir. İşin alt yükleniciye verilmesi

halinde asıl yüklenicinin sorumluluğu olmakla birlikte alt yüklenici, işin sözleşme veya ihale kararında yer alan şartlara uygun ifası hususunda yükümlülük altına girdiğinden bu kişi de suçun faili olabilir.³⁸

3.5.1. Edimin İfasına Fesat Karıştırma Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 5. Ceza Dairesi bir kararında; *“Kamu görevlisi olan ve tesellüm zaptında imzası bulunan sanıklar N.. M., H.. U. ve Ö.. A.’nın Ulukışla İlçesi Gümüş İstasyonunda bulunan 1-A,B,C,D plan no.lu lojmanların çatı tamirati ve onarım işini, keşif, metraj ve şartnameye göre miktar ve nevi bakımından uygun olarak yapılıp yapılmadığını kontrol etmeden eksiksiz yapılmış gibi teslim almak suretiyle katılan idarenin bilirkişi raporlarında belirtildiği şekilde zarara uğramasına ve yüklenicinin de haksız kazanç sağlamasına neden oldukları tüm dosya kapsamından anlaşılmalı, benzer eylemleri nedeniyle adı geçen sanıklar haklarında dava açılıp açılmadığı araştırılıp, açılmışsa zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına tespiti bakımından mümkünse davaların birleştirilmesinden sonra ayrı ayrı mahkumiyetleri yerine yazılı şekilde beraatlarına karar verilmesi”* yönünde hüküm tesis etmiştir.³⁹

Yargıtay 5. Ceza Dairesi bir kararında *“Her ne kadar yapılan yargılama sonucunda Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bağlı K.. K.. kurumunun hizmet alımı niteliğindeki araç kiralama ihalesini kazanarak kurumla sözleşme imzalayan firmanın yetkili müdürü olan sanığın sözleşme ve ihale şartlarına aykırı biçimde kilometre saatleri ile oynanıp 50.000 km’den fazla yol yapmış araçları bu miktarın altında yol yapmış şeklinde göstererek Kuruma teslim ettiği gerekçesiyle edimin ifasına fesat karıştırmak suçundan mahkumiyetine karar verilmişse de; TCK’nın 236’ncı maddesinde edimin ifasına fesat karıştırma halleri yasa koyucu tarafından tahdidi olarak sayılmış olup, maddede sayılan seçimlik hareketlerin ya da faillik durumunun genişletilmesinin anılan Kanun’un 2’nci maddesindeki kanunilik ilkesine aykırılık teşkil edeceğinde bir kuşku bulunmadığı, hizmet niteliğindeki edimin ifasına fesat karıştırılmasını düzenleyen TCK’nın 236/2 maddesinin e bendindeki ‘Hizmet niteliğindeki edimin, ihale kararında veya sözleşmede belirtilen şartlara göre verilmemesine veya eksik verilmesine rağmen verilmiş gibi kabul edilmesi’ şeklindeki düzenleme içeriğine göre bu suçun failinin ancak hizmetin kabulüyle sorumlu görevliler olabileceği, ilgili kurumda görevli olmayan sanığın eyleminin ise suça konu olayda görevlilerin kandırılarak içeriği itibarıyla sahte araç teslim tutanaklarının düzenlenmesini sağlamak olduğu ve TCK’nın 204/1 ve 43’üncü maddelerine uyan zincirleme biçimde sahtecilik suçunu oluşturacağı gözetilmeksizin yanılıklı hukuki değerlendirmeye edimin ifasına fesat karıştırma suçundan mahkumiyet hükmü kurulması,”* yönünde hüküm tesis etmiştir.⁴⁰

3.6. Zimmet Suçu

Madde 247- “(1) Görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, zimmetin açığa çıkmasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

38 Mahmut Kaplan, “Edimin İfasına Fesat Karıştırma Suçu”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: 71, Sayı: 1, 2013, s.712-723.

39 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.10.04.2014, E.2012/12235, K.2014/4068. No.lu Kararı.

40 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.04.06.2014, E.2013/1905, K.2014/6101 No.lu Kararı.

(3) *Zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir."*

Maddi Unsur: Suçun faili kamu görevlisidir. Suçun mağduru toplumu oluşturan tüm bireylerdir. Faile görevi nedeniyle verilmiş olan veya failin üzerinde koruma ve gözetme yükümlülüğü bulunan "*mal*" suçun maddi konusudur. Suçun fiil unsuru görevi nedeniyle kendisine zilyetliği devredilen veya koruma veya gözetimle yükümlü olunan malın zimmete geçirilmesidir.

Manevi Unsur: Zimmet suçu kasten işlenebilen suçtur.

Zimmet suçu 5237 sayılı TCK'nın 247'nci maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin ilk fıkrasında temel zimmet suçu, ikinci fıkrasında zimmet suçunun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli zimmet suçu, üçüncü fıkrasında ise malın geçici bir süre kullanılıp iade edilmek üzere alınması şeklinde gerçekleşen kullanma zimmeti suçu düzenlenmiştir. Kasten işlenebilen suç tipi olması dikkate alındığında; failin kamu görevlisi olduğunu, malın kamu idaresine veya özel kişiye ait olduğunu, zilyetliğin kendisine görevi nedeniyle verildiğini veya mal üzerinde koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunduğunu, malın ekonomik değeri bulunduğunu, mal üzerinde malik gibi tasarrufta bulunduğunu bilmesi ve istemesi halinde kastın varlığı kabul edilmelidir. Zimmet suçunda fail mutlaka suç tarihinde kamu görevlisi sıfatını haiz olmalıdır. Kişinin kamu görevlisi olarak kabul edilebilmesi için aranan tek şart yapılan işin, yürütülen faaliyetin kamusal faaliyet olmasıdır. 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararname'nin 11/b maddesinde personelin KİT'lerin paralarına, para hükmündeki evrak ve senetlerine ve diğer mevcutlarına karşı işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi sayılacağı belirtilmiş olduğundan KİT personelinin zimmet suçunun faili olabileceği kabul edilmektedir. Suç tarihinden sonra kamu görevlisi sıfatının kaybedilmesi veya suç konusu malın zilyetliğinin başka bir kişiye devredilmesi ya da mal üzerindeki koruma ve gözetim yükümlülüğünün suç tarihinden sonra failin elinden alınmış olması zimmet suçunun oluşmasına engel olmayacaktır. Kişinin kamu görevlisi olmasının yanında suç konusu eylemi yapma hususunda geçici de olsa görevli ve yetkili olması gerekmektedir. Burada görevlendirmenin suçun işlendiği anda mevcut ve hukuka uygun olması önem arz etmektedir. Bazı kanunlarda kişinin kamu görevlisi olup olmadığına bakılmaksızın zimmet suçuna yönelik fiillerin ifa edilmesi durumunda, bu fiillerin TCK'daki zimmet suçuna ilişkin hükümlere göre cezalandırılacağı belirtilmiştir. Örneğin; Kooperatifler Kanunu'nun 62'nci maddesinde Yönetim Kurulu üyeleri ve kooperatif memurlarının kooperatifin para ve mallarını kendilerinin veya başkalarının zimmetine geçirmeleri durumunda kamu görevlileri gibi sorumlu olacakları düzenlenmiştir.

Zimmet suçunun maddi konusunu oluşturan "*mal*" faile görevi nedeniyle verilmiş veya failin üzerinde koruma ve gözetme yükümlülüğü bulunan bir mal olmalıdır. Zimmet suçunun konusunu taşınır veya taşınmaz mallar oluşturabilir. Suç konusu malın mülkiyetinin devlete, kamu kurumuna ya da kişilere ait olması arasında fark bulunmamaktadır. Örneğin; kamu görevlisinin görevi gereği zilyetliği kendisine verilen veya koruma ve gözetlemekle yükümlü olduğu hazine arazisini kendi üzerine veya başkaları üzerine tescil ettirmesi veya hazine arazisini kiraya vererek gelir elde etmesi durumunda zimmet suçu oluşacaktır. Bunun yanında malın hukuki anlamda eşya olması gerekmektedir. Üzerinde hâkimiyet kurulamayan, sınırlandırılmayan, maddi olmayan şeyler eşya olarak kabul edilemeyecektir. Manevi değeri olan malların da zimmet suçunu oluşturabileceği yönünde görüşler mevcuttur.

Madde hükmüne göre zimmet suçunun konusunu oluşturan mal, zilyetliği görevi nedeniyle kamu görevlisine devredilmiş mal veya kamu görevlisinin üzerinde koruma ve gözetme yükümlülüğünün bulunan mal şeklinde olmalıdır. Türk Medeni Kanunu'nun 973'üncü maddesine göre "zilyetlik", mal üzerinde fiili hâkimiyetin bulunması durumudur. Dolayısıyla kimseye danışmadan mal üzerinde tasarrufta bulunabilecek olan kişi ceza hukuku anlamında zilyettir. Fail mala ne hukuken ne de failen zilyet olmadığı takdirde zimmet suçu oluşmayacaktır.

Zilyetlik faile bırakılmamış olsa bile failin mal üzerinde görevi gereği koruma ve gözetme yükümlülüğünün bulunması durumunda da zimmet suçunun hareket unsuru gerçekleşmiş olacaktır. Mal üzerinde failen zilyet olmak gerekmemektedir. Koruma ve gözetim yükümlülüğüyle anlatılmak istenen; failin zilyetliği devredilmemiş malın korunmasıyla ilgili olarak görevlendirilmesi, malın zarara uğramasından sorumlu olması, malın mevzuata uygun bir şekilde kullanılmasının takip edilmesi ve gerektiğinde üstlendiği görevle ilgili olarak hesap verebilmesi yükümlülükleridir. Koruma ve gözetim yükümlülüğü yasal bir engel olmaması şartıyla faile idari tasarrufla veya sözlü olarak da verilmiş olabilir.

Zimmete geçirme, suç konusu malvarlığı üzerinde malik gibi tasarrufta bulunma davranışlarını (malın mülkiyete geçirilmesi, devir amacı dışında kullanılması, tüketilmesi, bir başkasına satılması, verilmesi) kapsar. Zimmete geçirme eyleminin failin veya başkasının yararına olması arasında fark yoktur. Failin ister kendi yararına ister başkası yararına suç konusu malı zimmetine geçirmesi durumunda zimmet suçu oluşmaktadır. Yargıtay'ın 31.05.2005 tarih ve 11-158/58 sayılı kararında, zimmete geçirme eyleminin kamu görevlisinin suç konusu malı zilyetliğin devri amacı dışında kendisi veya üçüncü kişi yararına mal edinmesi veya mal üzerinde tasarrufta bulunması şeklinde kabul etmiştir. Kurumun kasasında eksik çıkması durumunda, mutemetlikte görevli olan memurların hangisinin bu duruma sebebiyet verdiği tespit edilememesi durumunda "Şüpheden sanık yararlanır." ilkesi gereği her iki kamu görevlisi de zimmet suçundan sorumlu olmayacaklardır. Ancak her iki kamu görevlisi de kasayı devrederken sayım yapmayarak zarara sebebiyet vermeleri nedeniyle görevi kötüye kullanma suçundan sorumlulukları doğacaktır. Failin görevi gereği zilyetliği kendisine bırakılan malı amacı dışında kullanması hususunda 247'nci maddenin gerekçesinde failin mal üzerinde ancak görevinin gerektirdiği ölçüde kullanım yapabileceği, görevinin gerektirdiği tasarrufu aşan vaziyette kendisinin veya başkasının yararına tasarrufta bulunması durumunda zimmet suçunun oluşacağı düzenlemiştir.

Zimmet suçunun zarar suçu mu yoksa sırf hareket suçu mu olduğu hususunda Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir kararında; "Tahsil ettiği sulama ücreti tutarlarını mükellefe verdiği birinci nüshada fazla dip koçanda kalanlarda ise gerçek tahakkuk miktarı üzerinden yazarak 62 adet makbuzda toplam 60.622.555 lirayı temellük eden sanığın eyleminin bu paraların kendisine görevin normal fonksiyonu gereği verilmemiş olması ve devletçe de herhangi bir zararın husule gelmemiş olması nedenleriyle zimmet suçunu oluşturmayıp müteselsilen görevi kötüye kullanma niteliğinde bulunduğu gözetilmeden karar verilmesi yasaya aykırıdır." denmiş⁴¹ ve zimmet suçunun varlığı için zararın veya zarar tehlikesinin oluşmuş olması aranmıştır. Ancak failin eylemi gerçekleştirirken yarar beklentisi içinde olmasının zimmet suçunun oluşması için yeterli olduğuna ilişkin görüşler de bulunmaktadır.

41 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.04.03.1996, E.1996/9, K.1996/532 No.lu Kararı.

Suç maddesinin ikinci fıkrasında zimmet suçunun birinci fıkraya göre daha ağır cezayı gerektiren nitelikli unsuruna yer verilmiştir. Bu durum nitelikli zimmet olarak anılmaktadır. Nitelikli zimmet basit zimmet suçunun unsurlarını taşır. Failin zimmet suçunun açığa çıkmamasını sağlamak amacıyla hileli hareketlere başvurması durumunda zimmet suçu nitelikli hal alır. Burada yer alan “hile” hataya düşen kişinin düşünce yapısını etkileyen davranıştır. Fail gerçekte olmayan bir olayı var gibi göstermek veya olan bir olayı değiştirmek suretiyle kişinin düşünce yapısını etkilemekte ve bu kişiyi hataya düşürmektedir. Nitelikli zimmet suçunda işlenmiş olan zimmet suçunu gizlemek, bu suçun sonradan anlaşılmasını önlemek amacıyla hileye başvurulmaktadır. Failin zimmet eyleminin alelade araştırmayla tespit edilebilmesinin mümkün olması durumunda, failin hileli davranışlarının bulunmaması nedeniyle nitelikli zimmet suçunun unsuru oluşmayacaktır.

Maddenin üçüncü fıkrasında; *“Zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir.”* şeklinde düzenlenmiştir. Üçüncü fıkrada yer alan *“zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra”* ibaresinden kullanma zimmetinin zimmet suçunun bir parçası olduğu, *“verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir.”* ibaresinden de zimmet suçunun cezadan indirimini gerektiren nitelikli hali olduğu anlaşılmaktadır. Kullanma zimmetinde fail suç konusu malı mülkiyetine geçirmek amacıyla değildir. Sadece maldan yararlanmak istemektedir. Kullanma zimmetinde suçun konusu, maldan elde edilen yararadır. Dolayısıyla para gibi misli olan bir malın iadesinde elde edilen yararın miktarı (faiz, nema gibi) iade edilmelidir. Bilgisayar, telefon gibi eşyaların geçici bir süre kişisel ihtiyaçlar için kullanılması durumunda kullanma zimmetinin oluşup oluşmayacağı noktasında; failin malı alırken mal üzerinde malik gibi tasarrufta bulunma niyetinin olması, idarenin hizmetlerini hiçbir şekilde aksatmaması ve geçici bir süre kullanması durumunda kullanma zimmeti suçunun unsurlarının oluşmayacağı kabul edilmektedir.⁴²

Failin malı herhangi bir uyarı, ihbar, denetim, şikâyet olmadan idare fark etmeden önce iade etmesi durumunda kullanma zimmeti oluşacakken, uyarı, ihbar, denetim, şikâyet veya idarenin fark etmesinden sonra iade etmesi durumunda TCK 248/1’de düzenlenen etkin pişmanlık hükümleri uygulanacaktır. 5237 sayılı TCK’nın etkin pişmanlığı düzenleyen 248’inci maddesine göre soruşturma başlamadan önce malın aynen iade edilmesi ya da zararın tazmin edilmesi durumunda failin cezası indirilecektir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 2’nci maddesinde soruşturma, yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen zaman olarak tanımlanmıştır. Maddede geçen yetkili merciden anlaşılması gereken kolluk veya Cumhuriyet savcısıdır. 248/2 maddesinde ise kovuşturma başlamadan önce malın aynen iade edilmesi veya zararın tazmin edilmesi durumunda cezanın yarısının indirileceği belirtilmiştir. Kovuşturma CMK’nın 2’nci maddesine göre iddianamenin kabul edilmesiyle başlayıp hükmün kesinleşmesine kadar geçen evredir. Fail iddianamenin kabulünden önce malı aynen iade ederse veya zararı tazmin ederse cezası indirilecektir. Kovuşturma başlamadan önceki aşamada failin gönüllü olarak iadeyi gerçekleştirmesi gerekmektedir. Kovuşturma iddianamenin kabulü kararıyla başlamaktadır. Dolayısıyla iddianamenin kabulünden önce yapılan aynen iade veya tazmin durumunda failin kovuşturmadan önce malı iade ettiği veya zararı giderdiği kabul edilir. Hükümden önce gerçekleşen aynen iade veya tazminden anlaşılın, fail hakkındaki iddianamenin kabulünden ilk derece mahkemesinde hüküm verilinceye kadar geçen süreçtir. Bu aşamada yapılacak malın aynen iadesi veya

42 Gözde Öz, “Zimmet Suçu (TCK Bağlamında)”, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s.20-71.

zararın aynen tazmini durumunda faile verilecek ceza indirecektir. Pişmanlık hükmünün uygulanması için malın aynen iade edilmesi, zararın ise tamamen tazmin edilmesi yani zimmet miktarının karşılanması gerekir. Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir kararında⁴³ sanık tarafından yapılan iadenin zimmet miktarını karşılaması durumunda sanık hakkında 248'inci maddenin uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 249'uncu maddesine göre; zimmet suçunun konusunu oluşturan malın değerinin az olması durumunda, zimmet suçundan verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilecektir. Değer azlığından dolayı cezada indirim yapılacak olan mal, hoşgörülen ölçünün üstünde olan maldır. Malın değerinin belirlenmesinde, malın suç tarihindeki değerinin dikkate alınması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Maddede değer azlığını belirleyecek somut bir unsur bulunmamakla birlikte değer belirlenirken suç tarihindeki ekonomik koşullar, paranın satın alma gücü, normal vatandaşın ölçüleri göz önünde bulundurmamak suretiyle karar verilecektir.⁴⁴

3.6.1. Zimmet Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir kararında; *"TCK'nın 247. maddesine göre zimmete geçirilen malın devlete veya özel kişilere ait olmasının suçun oluşması bakımından öneminin bulunmadığı, dosya içerisinde bulunan PTT havale belgeleri, katılan ve tanık beyanları ile avukat olan sanığın müvekkili olan katılan adına borçludan 15.500 lira tahsil ettiği, ancak bu paranın 7.700 lirasını katılına ödemeyerek mal edindiğinin sabit olması ve eylemin ancak beyanlar ve belgelerle ortaya çıkartılması karşısında, sanığın oluşa uygun olarak sübutu kabul edilen eyleminin nitelikli zimmet suçunu oluşturacağı"* şeklinde hüküm tesis edilmiştir.⁴⁵

Yargıtay 5. Ceza Dairesi bir kararında; *"Mahkemenin oluşa uygun kabulüne göre kadrolu işçi olduğu halde uzunca bir süredir katılan Belediyeye ait hazır beton santralinde filen görevlendirilen sanık Ş... D...'nin 2002, 2003 ve 2004 yıllarında teslim alıp sattığı betonlar karşılığı tahsil ettiği paralardan bir kısmını belediye veznesine yatırmayarak uhdesinde bıraktığı, dosyada mevcut belediye yazıları ve tanık beyanlarına nazaran beton üretimi, satılması ve bedelinin tahsilinde yetkili kılındığı ve bu işte görevlendirilmesine itiraz etmediği gibi hazır beton üretimi için alınan çimentoları filen de teslim alıp vazülye ettiği, bu itibarla eyleminin hileli davranışları nedeniyle daire içi olağan denetimle ortaya çıkarılamayacağı da dikkate alındığında zincirleme nitelikli zimmet suçunu oluşturduğu gözetilmeksizin hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma olarak nitelendirilip yazılı şekilde hüküm kurulması"* şeklinde karar verilmiştir.⁴⁶

Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir kararında; *"Giresun ... Merkez Müdürlüğü ... şubesinde memur olan sanığın yurtdışı havalesine ilişkin ödeme evrakına alıcı ile ilgisi olmayan T.C. kimlik numarası yazıp, ödendi göstererek toplam 8.537,90 TL tutarında havale bedelini zimmetine geçirmesi şeklinde sübuta eren eyleminin; ödeme belgeleri ile bilgisayar kayıtlarının karşılaştırılması ve kurum içi basit bir araştırma ile tespit edilebileceği, kullanılan hilenin zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya elverişli olmaması nedeniyle basit zimmet suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç niteliğinde yanılığa düşülerek yazılı şekilde nitelikli zimmetten hüküm kurularak fazla ceza tayin edilmesi, zimmet miktarı olarak kabul edilen 8.537,90 TL'nin suç tarihindeki ekonomik koşullar ve paranın alım gücü nazara alındığında,*

43 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.14.03.2007, E.7827, K.1910 No.lu Kararı.

44 Erkal Evliyaoğlu, a.g.e. s.331; Ali Parlar, a.g.e., s.197.

45 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.20.06.2013, E.2012/11197, K.2013/6909 No.lu Kararı.

46 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.27.09.2011, E.2009/8274, K.2011/21254 No.lu Kararı.

değerinin az olduğu dikkate alınıp sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 249'uncu maddesinin uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi" şeklinde karar verilmiştir.⁴⁷

Yine, Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir başka kararında; "KİT rejimine tabi bulunan ... Teknoloji Geliştirme Dairesi Başkanlığı Laboratuvarında kimyager olarak görev yapan ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kararname'nin 3771 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesiyle değişik 11'inci maddesinin (ilk) ve (b) fıkralarındaki 'Her çeşit personel'in 'Teşebbüslerin ve bağlı ortaklıkların paralarına ve para hükmündeki evrak ve senetlerine ve diğer mevcutlarına karşı işledikleri suçlar ile ifa ettikleri görevlerinden doğan suçlardan dolayı memur sayılarak haklarında TCK'nın ikinci kitap üçüncü ve altıncı bablarındaki hükümler uygulanır.' şeklindeki düzenlemeler nazara alındığında kamu görevlisi gibi sorumlu tutulması gereken sanığın zimmet suçunun faili olabileceği, ancak 5237 sayılı TCK'nın 247'nci maddesinde düzenlenen zimmet suçunun oluşması için 'kamu görevlisinin veya özel mevzuatları gereği kamu görevlisi gibi cezalandırılabilen kişilerin görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının yararına zimmetine geçirmesinin' gerektiği, somut olayda; Laboratuvar Müdürü ...'a zimmetle teslim edilmiş olup analiz çalışmaları ve analiz sonrasında temizlik süresi dışında kilitli çelik kasada muhafaza edilen suçta konu platin krozelerin sanığa görevi nedeniyle teslim edildiği hususunun şüpheli kaldığı gibi, bunlar üzerinde koruma ve gözetim yükümlülüğünün bulunmadığı, yasal tevdi unsurunun gerçekleşmemesi nedeniyle zimmet suçunun; zilyedliğin devredilmemiş olması nedeniyle de güveni kötüye kullanma suçunun oluşmadığı, kurum ve laboratuvar yetkililerinin izni ve bilgisi dışında kuruma ait 2 adet platin krozeyi alıp olay ortaya çıktıktan sonra orijinalinden farklı ve gramaj olarak daha düşük 2 platin kroze getiren sanığın eyleminin hırsızlık suçunu oluşturacağı, sanığın ikrarı, Teftiş Kurulunun 21.11.2007 tarih ve 24 sayılı raporu, Ankara 5. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2008/738 E. 2011/537 K. sayılı ilamı, tanık beyanları ve tüm dosya kapsamıyla suçun sübuta erdiği anlaşılmalı, mahkûmiyeti yerine dosya kapsamı, oluşa uygun düşmeyen ve yetersiz gerekçelerle beraatına hükmedilmesi" şeklinde karar verilmiştir.⁴⁸

Yargıtay 5. Ceza Dairesi bir başka kararında; "Sanığın ... Merkez Müdürlüğünde gişe memuru olarak görev yaptığı, ...Müdürünce 16.07.2012 tarihinde yapılan denetimde 18.06.2012 ila 12.07.2012 tarihleri arasında teslim aldığı tebligatların sisteme giriş ve ileriye sevklerini yapmayarak çekmecesinde sakladığı ve toplam 5.341 TL posta ücretini uhdesine aldığı tespit edildiği, 17.07.2012 tarihinde söz konusu tebligatların sisteme giriş ve ileriye sevk işlemini yaptırdığı ve sanığın uhdesinde bulunan ücretin hesaba intikalini sağladıktan sonra durumu Teftiş Kurulu Kontrolörlüğüne bildirdiği, kontrolör tarafından yapılan incelemede ise 02.05.2012 ila 15.06.2012 tarihleri arasında teslim aldığı tebligatların sisteme giriş ve ileriye sevk işlemlerini 1 ila 21 gün arasında geciktirerek bu sürelerde 6.687 TL'yi uhdesinde tuttuğu, Mayıs, Haziran 2012 tarihlerinde ise taahhütlü mektup gideri 1.006,50 TL'yi aynı şekilde 1 ila 3 gün uhdesinde tutarak gecikmeli işlem yaptığının tespit edildiği anlaşılan olayda; sanığın görevi gereği yasal olarak kendisine tevdi edilen malı belli bir süre kullanıp hakkında herhangi bir uyarı, ihbar, şikâyet veya soruşturma olmaksızın kendiliğinden kuruma yatırması halinde kullanma zimmetinin oluşacağı gözetildiğinde sanığın 1 ila 21 gün arasında uhdesinde tutup denetim öncesinde yatırdığı 6.687 TL ve 1.006,50 TL olmak üzere toplam 7.693,50 TL'ye yönelik eyleminin kullanma zimmeti, ... Müdürü tarafından yapılan denetimle ortaya çıkarılan ve idari

47 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.29.09.2016, E.2014/2944, K.2016/8059 No.lu Kararı.

48 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.09.05.2016, E.2014/1686, K.2016/4791 No.lu Kararı.

soruşturma aşamasında ödenen 5.341 TL'ye yönelik eyleminin ise temellük zimmeti vasfında olduğu, sanığın 7.693,50 TL tutarındaki kullanma zimmetine konu paradan nemalandığı miktar hesaplattırılıp toplam zimmet miktarının belirlenmesinden sonra, sanığın zincirleme basit zimmet suçundan cezalandırılması gerektiği gözetilmeden dosya kapsamı, oluşa uygun düşmeyen gerekçeler ve yanlışlı değerlendirme sonucu yazılı şekilde beraat hükmü kurulması" yönünde karar tesis etmiştir.⁴⁹

Yine, Yargıtay 5. Ceza Dairesi başka bir kararında; "Güneydoğu Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinde kantar sorumlusu olarak görev yapan sanık O... S... 'nin, sanık H... Ş... tarafından kooperatife teslim edilmek üzere getirilen mercimeği, 6490 kg fazla gösterip kantar fişini elle tanzim ederek bu meblağ üzerinden ödeme yapılmasını sağlaması, sanık H... Ş... 'nin da bu eyleme iştirak ettiği anlaşılan olayda; TCK'nın 247'nci maddesinde düzenlenen zimmet suçunun oluşması için 'kamu görevlisinin görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçirmesi' gerektiği, kantar sorumlusu olarak görev yapan sanık O.. S... 'nin muhafaza ve gözetim sorumluluğunun olmadığı, fillerde yasal tevdi unsurunun gerçekleşmediği, bu nedenlerle eylemlerinin, düzenlenen kantar fişinin iğfal kabiliyetini haiz olduğunun tespiti halinde suç tarihinde yürürlükte olan 765 sayılı TCK'nın 339/1 ve 504'üncü maddelerine uyan resmî belgede sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarını oluşturacağı, sanık H... Ş... 'nin ise bu suçlara iştirak ettiği gözetilmeden suç niteliğinde hataya düşülerek yazılı şekilde hükümler kurulması, Kabule göre de; TCK'nın 40/2 maddesine göre özgü suç niteliğinde olan ve ancak kamu görevlisi tarafından işlenebilen zimmet suçuna iştirak eden diğer kişilerin azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulabilecekleri nazara alındığında, kamu görevlisi olmayan ve suçta azmettirdiği yönünde delil bulunmayan sanık H... Ş... 'nin aynı Kanun'un 39'uncu maddesi uyarınca suçta yardım eden olarak sorumlu tutulup mahkumiyetine karar verilmesi gerektiğinin nazara alınmaması, suçun 5237 sayılı Kanun'un 53/1-a maddesindeki yetkinin kötüye kullanılması suretiyle işlenmesi nedeniyle sanık O.. S.. hakkında 53/5'nci madde gereğince cezasının infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilmemesi" şeklinde hüküm tesis edilmiştir.⁵⁰

Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir kararında; "CMK'nın 260/1. maddesine göre zimmet ve irtikap suçlarından katılan sıfatını alabilecek surette zarar görmüş olan Hazinesinin kanun yoluna başvurma hakkının bulunması ve hükümlerin vekili tarafından 20.06.2012 tarihli dilekçe ile temyiz edilmesi karşısında 3628 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak katılma talebinin kabulüne, incelemenin sanık ...'nin temyizinin bu kişi hakkındaki mahkumiyet, katılan vekilinin ise tüm hükümlere yönelik temyiz itirazlarıyla sınırlı olarak yapılmasına karar verildikten sonra gereği düşünüldü: Sanıklar ..., hakkında zimmet suçundan verilen beraat hükümlerinin temyiz incelemesinde; Suç tarihinde ... ili Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği yönetim kurulu başkan ve üyeleri olarak görev yapan sanıkların Tarım İl Müdürlüğü ile imzalanan 26/03/2007 tarihli şartnameye göre küpeleme bedeli 2,25 TL olarak belirlenmesine karşın 02/02/2007 tarihli yönetim kurulu kararına dayalı olarak 2,50 TL alınmasına bu şekilde 360,75 TL'nin yetiştiricilerden fazladan tahsiline, ayrıca Hayvan Kayıt Sistemi Desteklemesi kapsamında yetiştiricilere buzağı başına ödenmesi gereken 70,24 TL'den eksik ödeme yaparak 319,20 TL'nin birlikte kalmasına neden olmak şeklinde gerçekleştiği anlaşılan eylemlerinin kişi mağduriyeti unsurunun oluşması karşısında zincirleme şekilde görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu ve TCK'nın 257/1, 43/1 maddeleri gereğince

49 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.28.04.2016, E.2014/3800, K.2016/4356 No.lu Kararı.

50 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.01.07.2015, E.2013/10188, K.2015/13247 No.lu Kararı.

ayrı ayrı cezalandırılmaları gerektiği gözetilmeden oluşa uygun düşmeyen yetersiz gerekçeler ve yanılığlı değerlendirme sonucu yazılı şekilde beraat kararları verilmesi, sanık ... hakkında zimmet ve görevi kötüye kullanma suçundan verilen mahkumiyet hükümlerinin temyiz incelemesinde ise; sanığın TCK'nın 53/1-a maddesindeki hak ve yetkinin kötüye kullanılması suretiyle suç işlemesine karşın aynı Kanun'un 53/5'nci maddesinin tatbik edilmemesi şeklinde tebliğnamede yer alan eleştiriye suç tarihinde yürürlükte bulunan İslah Amaçlı Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkında Yönetmelik'in 88'inci maddesine göre ceza hükümler yönünden 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa tabi olan ... ili Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin yönetim veya denetleme kurulunda görevli olmaması nedeniyle iştirak edilmemiş, yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin soruşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya içeriğine göre sair temyiz itirazları da yerinde görülmemiştir. Ancak suç tarihinde... ili ...Yetiştiricileri Birliği Posof Sağlık Şube müdürü olarak çalışan sanığın yetiştiricilerden buzağı başına küpeleme bedeli olarak 2,25 TL alması gerekirken, söz konusu bedelin 5,00 TL olduğunu söyleyerek 1443 yetiştiriciden toplam 3.067 TL fazla tahsilat yapması şeklinde gerçekleşen eyleminin görevinin sağladığı güvenin kötüye kullanılması suretiyle gerçekleştirdiği hileli davranışlara bağlı olarak zincirleme şekilde ikna suretiyle irtikap suçunu oluşturduğu ve TCK'nın 250/4. maddesi üzerinde durularak aynı Kanunun 250/2, 43/1 maddeleri uyarınca cezalandırılması gerektiği gözetilmeden yanılığlı değerlendirme sonucu yazılı şekilde görevi kötüye kullanma suçundan mahkumiyet kararı verilmesi, zimmet suçundan hüküm kurulurken 2008 yılındaki ekonomik koşullar ve paranın satın alma gücü nazara alındığında, 6.840 TL'nin değerinin azlığı nedeniyle TCK'nın 249. maddesi uyarınca cezada indirim yapılması gerektiğinin gözetilmemesi, Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği tarafından yetiştiricilere dağıtılmak üzere 1443 adet hayvanın destekleme bedeli olarak sanığa teslim edilen 99.940 TL'den 6.840 TL'nin mal edinilmesi şeklinde gerçekleştiği kabul edilen eylemde TCK'nın 43/1 maddesinin uygulanması gerekip gerekmediğinin karar yerinde tartışılmaması, adli sicil kaydına göre tekerrüre esas sabıkası bulunan sanık hakkında TCK'nın 58/6-7 maddesinin zimmet suçundan kurulan hükümden uygulanması gerektiği gözetilmeden yanılığlı değerlendirmeyle bu maddenin tatbik edilmemesi, sanık hakkında TCK'nın 250/1 maddesi ile cezalandırılması talebiyle kamu davası açıldığı halde 5271 sayılı CMK'nın 226'ncı maddesi uyarınca ek savunma hakkı tanınmadan, TCK'nın 257/3, 43/1 maddeleri gereğince mahkumiyet kararı verilmesi, 2007-2008 yılları arası olan suç tarihinin karar başlığına 2007 yılı olarak yazılması, Kabule göre de, TCK'nın 257/3 maddesinde düzenlenen 'görevinin gereklerine uygun davranmak için çıkar sağlama suçu' ile ilgili olarak, hüküm tarihinden sonra 19.12.2010 tarihinde yürürlüğe giren 6086 sayılı Kanun'la değişiklik yapıldığı, 05.07.2012 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 6352 sayılı Kanun'un 105/5-b maddesi ile de TCK'nın 257/3 maddesinin yürürlükten kaldırıldığı ve bu filin aynı Kanun'un 87'nci maddesiyle değiştirilen TCK'nın 252/2 maddesinde düzenlenen rüşvet suçuna dönüştüğü, bu durumun aleyhe sonuç doğurduğu, en lehe olan yasal düzenlemenin 6086 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikten önceki haliyle TCK'nın 257/3 maddesi yollamasıyla aynı Kanunun 257/1. maddesi olduğu, bu madde hükümlerine göre ceza tayin edilmesi gerektiği gözetilmeden yanılığlı değerlendirme sonucu TCK'nın 257/1 maddesinin son haline göre hüküm kurulması suretiyle eksik ceza tayini" yapıldığı yönünde karar alınmıştır.⁵¹

3.7. İrtikâp Suçu

Madde 250- (1) (Değişik: 2/7/2012-6352/86 md.) (1) Görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaat

51 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.17.09.2014, E.2013/1911, K.2014/8646 No.lu Kararı.

bulunulmasına bir kimseyi icbar eden kamu görevlisi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kamu görevlisinin haksız tutum ve davranışları karşısında, kişinin haklı bir işinin gereği gibi, hiç veya en azından vaktinde görülmeyeceği endişesiyle, kendisini mecbur hissedererek, kamu görevlisine veya yönlendireceği kişiye menfaat temin etmiş olması halinde, icbarın varlığı kabul edilir.

(2) Görevinin sağladığı güveni kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirdiği hileli davranışlarla, kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi ikna eden kamu görevlisi, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) İkinci fıkrada tanımlanan suçun kişinin hatasından yararlanarak işlenmiş olması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) (Ek: 2/7/2012-6352/86 md.) İrtikâp edilen menfaatin değeri ve mağdurun ekonomik durumu göz önünde bulundurularak, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.

Maddi Unsur: İrtikâp suçunun konusu, kamu görevlisinin kendisine ya da başkasına sağladığı veya vaat edilen yararadır. Özgü suç niteliğinde olduğundan (ancak kamu görevlisi tarafından işlenebildiğinden) suçun faili kamu görevlisidir. Suçun mağduru, kendisine karşı manevi cebir, hileli davranış uygulanmak ya da hatasından yararlanmak suretiyle ikna edilen kişidir. Maddenin tipik hareketi, bir kimseyi kendine veya başkasına yarar sağlamaya veya bu yolda vaatte bulunmaya icbar etmek veya hileli davranışlarla bir kimseyi kendisine veya başkasına yarar sağlamaya ya da bu yolda vaatte bulunmaya ikna etmektir.

Manevi Unsur: Suç kasten işlenebilir.

İrtikâp suçunu oluşturan madde metninin düzenlenmesindeki temel amaç dürüstlüğü, kamu itibarının ve güvenilirliğinin korunması diğer yandan kişilerin zarara uğramasının önlenmesidir. Suçun konusunu oluşturan “sağlanan veya vaat edilen yararın” para veya başka bir menfaat olması mümkündür. Yarar; menfaat, çıkar, istifade, kar anlamlarına gelebilir. Bir malın bedelsiz olarak verilmesi, kamu görevlisinin mevcut borcunun silinmesi, bu borcun bir başkasına ödetilmesi, vadesinin uzatılması, bir konutta kısmen veya tamamen kira ödenmeksizin oturulması yarar sağlamaya örnek verilebilir. İrtikâp suçu ancak kamu görevlileri tarafından işlenebilen bir suçtur. İrtikâbın varlığı için kamu görevlisinin kendisine veya başkasına yarar sağlaması gerekir. Bu yarar sağlama ifadesinin birinci şekli icbar suretiyle irtikâptir. “İcbar” mağdurun iradesini baskı altında tutmaya elverişli doğrudan doğruya veya dolaylı olarak her türlü zorlayıcı hareketin yapılmasını ifade eder. Maddenin 1’inci fıkrasında icbar suretiyle irtikâp suçunun oluşabilmesi için kamu görevlisinin bir kimseyi kendine veya başkasına yarar sağlamaya veya bu yolda vaatte bulunmaya icbar etmesi gerekir. İcbar kelimesinden manevi cebirin anlaşılması gerekir. Fiilin fiziki cebir ve yağma seviyesinde olmaması, kamu görevlisinin yerine getirdiği kamu görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirilmiş olması gerekir. Nüfuz, bir kimsenin veya topluluğun kişi üzerinde “otorite kurma gücü” anlamına gelmektedir. Görevin sağladığı nüfuzun kötüye kullanıldığından söz edilebilmesi için “kamu görevlisi” sıfatı öne sürülerek kendisine veya başkasına yarar sağlanması veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimsenin icbar edilmesi gerekmektedir. Fiilin görev sırasında veya görev ile ilgili olması şartı bulunmamaktadır.

Kişinin kendi görev alanına girmeyen bir konuda bir kimseye icbarda bulunularak yarar sağlaması da bu suçtu oluşturmaktadır. İcbar oluşturan fiillerin etkisinde kalan kişi hukuka aykırı olduğunu bilmesine rağmen karşılaşıcağı daha ağır zararların önüne geçebilmek için bu baskının etkisiyle kamu görevlisinin şahsına veya üçüncü bir kişiye yarar sağlamakta veya bu yolda vaatte bulunmaktadır. Yarar vaadinde bulunulması halinde de kamu görevlisinin icbar suretiyle irtikâp suçundan sorumluluğu bulunmaktadır. İrtikâp suçunun henüz tamamlanmamış hali için de ceza öngörülmüştür. Vaat edilen yararın daha sonra tamamlanmaması icbar suretiyle irtikâp suçunu etkilemez.

Maddenin 2'nci fıkrasında ikna suretiyle irtikâp suçu tanımlanmıştır. Kamu görevlisinin hileli davranışlarla bir kimseyi kendisine veya başkasına yarar sağlamaya ya da bu yolda vaatte bulunmaya ikna etmesi halinde suç oluşur. İkna, kamu görevlisinin yapmakta olduğu görevin sağladığı güveni kötüye kullanarak ve mağduru hileli davranışlarla aldatarak bu kişiyi sağlamak veya vaat etmek zorunda olmadığı bir yararı sağlamak veya vaat etmek zorunda olduğuna inandırmasıdır. İkna sözle, yazıyla veya her ikisinin kullanılması ile gerçekleştirilebilir. Suçun mağduru, kamu görevlisine sağladığı veya vaat ettiği yararın hukuka uygun olduğunu zannetmekte, mevzuata göre yapılması gerektiğine inanmaktadır. İkna suretiyle irtikâp suçunu "dolandırıcılık" suçundan ayıran özellik, kamu görevlisinin görevini veya sıfatını kötüye kullanarak mağduru ikna etmesidir.

Maddenin 3'üncü fıkrasında ikna suretiyle irtikâp suçuna hafifletici neden öngörülerek hilenin kişinin hatasından yararlanmak suretiyle işlenmiş olması halinde daha az ceza verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu durumda kamu görevlisinin icbar veya ikna boyutuna varan zorlayıcı veya kandırıcı bir davranışı olmaksızın mağdur kendiliğinden ona yarar sağlamakta, kamu görevlisi kendisine bu yararın sağlanması gerektiğini bildiği halde kişinin içinde bulunduğu bu hatadan yararlanarak teklifi geri çevirmemektedir. Bu suç tipinin oluşabilmesi için mağdurun yanılmasında failin hiçbir rolü olmaması gerekir. Mağdurun vereceği parayı yanlış sayarak fazla ödemedede bulunması bu suçta örnek verilebilir.

İrtikâp suçunu oluşturan seçimlik hareketler kasten işlenebilen niteliktedir. Fail, maddede yer alan her iki suç tipinde de yer alan davranışın bilincinde olmalı ve gerçekleştirdiği failin kişiyi icbar veya ikna etmeye elverişli olduğunu bilerek sonucunu istemelidir.⁵²

Maddenin 4'üncü fıkrasına göre irtikâp edilen menfaatin değeri ve mağdurun ekonomik durumu göz önünde bulundurularak diğer fıkralara göre verilecek cezanın yarı oranında indirilebileceği belirtilmiştir. Burada mağdurun sağlamış olduğu menfaat yerine sanığın mağdurdan almak istediği menfaat esas alınarak suçta konu menfaatin mağdurun ekonomik durumunu ne şekilde etkilediği değerlendirilmektedir. İrtikâp edilen menfaatin değeri için sanığın mağdurdan aldığı suçta konu menfaatin maddi değeri dikkate alınacaktır. Suçun konusu manevi bir menfaat ise bu maddeye göre indirim yapılması mümkün olmayacaktır.⁵³

52 Ali Parlar, a.g.e., s.208-214.

53 M. Reis Koca, "İrtikâp Suçu", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Sayı:6, 2015, s.255,256.

3.7.1 İrtikâp Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 5. Ceza Dairesi bir kararında; “Olay tarihinde ... Belediyesi yazı işleri müdürü ve evlendirme memuru olarak görev yapan sanığın, 2010 yılı için evlilik cüzdanı bedeli 75 TL olduğu halde, evlenme işlemi için müracaat eden mağdurlar M. D.’dan 150 TL, H. K.’dan 150 TL, E. N.’den 100 TL ve Ü. Ş.’den 100 TL’yi elden aldığı halde vezneye 75’er TL yatırıp geri kalan parayı uhdesinde tutmak suretiyle gerçekleştirdiği eylemlerinde, mağdurların, sanığın yapacağı her türlü davranışının yasalara uygun olacağı, yetki ve olanaklarını yasaya uygun olarak kullanacağı inanç ve beklentisi içinde bulunmalarına rağmen, bu inanç ve güvenden yararlanarak mağdurları paralarını yatırmak üzere vezneye sevk etmek yerine, onların iradelerini yanıltıp paraların kendisine ödenmesini temin ederek çıkar sağlamanın söz konusu olması karşısında ikna suretiyle irtikâp suçunu oluşturduğu anlaşılmakla” yönünde,⁵⁴

5. Ceza Dairesi bir kararında; “SGK İl Müdürlüğünde VHKİ olan sanığın, 5510 sayılı Kanun kapsamında borçların yeniden yapılandırılması için çıkartılan aftan yararlanma talebi reddedilen katılana 2.000,00 TL karşılığında işini halledebileceğini söylemek suretiyle yarar sağlama eyleminin suç tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan TCK’nın 255. maddesindeki ‘yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama’ suçunu oluşturacağı, (...) katılan ...’in ekonomik durumunun araştırılmasından sonra irtikâp edildiği kabul edilen 2.000,00 TL yönünden TCK’nın 250/4. maddesinin uygulanma olanağının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerektiğinin gözetilmemesi” şeklinde,⁵⁵

Aynı daire bir kararında; “İkna suretiyle irtikâp suçunun oluşması için kamu görevlisi sanık tarafından mağdurun hileli davranışlarla kandırılarak kendisine veya başkasına yarar sağlamasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına ikna edilmesi gerektiği gözetildiğinde, ... Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda infaz koruma memuru olan sanığın, cezaevinde hükümlü katılanla anlaşarak gönderilen paraları kesinti yapılmaması için kendi hesabına yatırılmasını sağladıktan sonra ona teslim etmemesi biçiminde gerçekleşen olayda, sanığın suça konu paranın kanunen ödenmesi zorunda olduğuna ilişkin katılana yönelik hileli davranışlarının bulunmaması nedeniyle atılı irtikâp suçunun, cezaevi idaresi haricinde para tahsil etmesinin de görevi ile ilgili bulunmaması nedeniyle görevi kötüye kullanma suçunun unsurlarının oluşmadığı ancak eyleminin güveni kötüye kullanma kapsamında kaldığı nazara alınmadan suç nitelenmesinde yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması” yönünde,⁵⁶

Başka bir kararında; “İcbar suretiyle irtikâp suçu; kamu görevlisinin görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanarak kişiyi tazyik etmesi ile başlayıp, bu sıkıştırma karşısında mağdurun kamu görevlisinin haksız işlemlerini önlemek zorunluluğunu duyarak ona menfaat temin ve vaat etmesi ile oluşur. Kamu görevlisi açıkladığı istekler yerine getirilmezse mağdurun işini yapmayacağını söylemek suretiyle onu manevi cebir altında bulundurmaktadır. Böyle haksız bir durumla karşılaşan ve haklı işinin kamu görevlisi tarafından yapılmayacağı veya geciktirileceği ya da haksız bir muameleye maruz kalacağı endişesine kapılan mağdur belli bir şiddete ulaşmış olan bu manevi cebrin etkisiyle ve hakkını elde etmek zorunluluğu karşısında haksız olarak istendiğini bildiği parayı ve sair menfaatleri kamu görevlisine vermekte ya da vaat etmektedir. Burada mağdur meşru zeminde bulunmaktadır. İkna suretiyle irtikâp suçu; kamu görevlisinin, görevinin sağladığı güveni kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirdiği hileli davranışlarla, kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi ikna etmesi ile oluşur. Bu eylemde mağdur, kamu görevlisine

54 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.22.01.2015, E.2014/9265, K.2015/1500 No.lu Kararı.

55 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.15.12.2016, E.2014/7740, K.2016/9680 No.lu Kararı.

56 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.29.09.2016, E.2014/3646, K.2016/8061 No.lu Kararı.

sağladığı çıkarın yasal olduğunu zannetmekte, yasa dışı çıkar sağladığını bilmemekte, kamu görevlisi ise yalan beyanlarıyla mağduru kandırmaktadır. Mağdur, yaptığı ödemenin yasal olarak yapılması gerektiğine inanmakta, failin iknası sonucu rızası fesada uğramaktadır ve meşru zemindedir. İkna, ödemeye mecbur olmadığı bir parayı ödemek zorunda olduğunu bireye bildirmektir. Rüşvet suçu ise; (6352 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önceki hukuki düzenlemelere göre) bir kamu görevlisinin görevlerinin gereklerine aykırı olarak, bir işi yapması veya yapmaması için kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar sağlamasıyla oluşur. Menfaatin kamu görevlisi tarafından temin edildiği anda suç tamamlanır. Ancak izlenen suç siyasetinin gereği olarak belli bir işin yapılması veya yapılmaması amacına yönelik menfaat sağlanmasını öngören bir anlaşmanın yapılması durumunda dahi rüşvet suçu tamamlanmış gibi cezaya hükmedilir. Yukarıdaki açıklamalar gözetilerek yapılan incelemede; ..... Dağıtım Anonim Şirketi .... İl Müdürlüğü kaçak takip bölümünde sanık ...'in elektrik teknikeri, sanık ...'nin ise elektrik teknisyeni olarak görev yaptıkları, 16.08.2011 tarihinde sanıkların karı-koca olan müşteriler ... ve ...'in ikamet ettikleri evlerine gittikleri, kaçak elektrik kullandıklarına ilişkin tespitte bulunup cezai işlem uygulayacaklarını, bunun 5.000 TL cezasının olduğunu ancak 3.000 TL vermeleri durumunda konuyu aralarında halledebileceklerini söyledikleri, yapılan konuşmalar sonucunda 1.500 TL ödenmesine razı oldukları ancak gerçekte para verme niyeti olmayan müşteki...in 1.000 TL bulup verebileceğini söylemesi üzerine sanık ...'in cep telefonu numarasını bırakıp parayı temin ettiğinde kendisini aramasını isteyerek evden ayrıldıkları, olayı müteakiben müşterilerin durumu kolluğa bildirdikleri ve bir gün sonra yapılan operasyonda seri numaraları alınmış 700 dolar ve 200 TL'nin eve gelen sanık... tarafından müşteki...den alınıp diğer sanık ...'ün bulunduğu araca bindiği sırada her iki sanığın yakalandığı, araçta yapılan aramada bulunan bir not kağıdından hareketle bir gün öncesinde de sanıkların aynı şekilde müşteki ... ile kaçak kullanımla ilgili tutanak düzenlenmemesi için 1.000 TL'ye anlaştıkları ancak sanıkların yakalanması nedeniyle ödemenin henüz gerçekleştirilemediği anlaşılabilir somut olayda; Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 30/03/2010 tarih ve 2009/5-167-2010/70 sayılı Kararında da açıklandığı üzere; icbar suretiyle irtikap suçunda mağdurun iradesini baskı altında tutmaya elverişli olmak koşuluyla, doğrudan doğruya veya dolaylı biçimde yapılan her türlü zorlayıcı hareketin icbar kavramına dahil olduğu, manevi cebrin belli bir şiddete ulaşması, ciddi olması, mağdurun baskının etkisinden kolaylıkla kurtulma olanağının bulunmaması gerektiği nazara alındığında sanıkların yasanın öngördüğü anlamda icbar boyutuna varan bir söz ve davranışlarının bulunmadığı, keza dosya kapsamında bulunan tutanaklarda müştekilerin elektriği usulsüz kullandıklarına dair ibarelerin bulunması, müşteki...in tevilli ikrarı ve olayın gerçekleşme şekline göre, meşru zeminde bulunmayan müştekilerin kendilerinden istenilen paraların yasal olmadığını bilebilecek durumda oldukları, bu itibarla icbar veya ikna suretiyle irtikap suçunun yasal unsurlarının oluşmadığı, ancak sanıkların müştekiler.... ve ...'e karşı görevlerinin gereklerine aykırı olarak yapılması gereken bir işin yapılmaması karşılığında menfaat temin etmeye çalışmaları şeklinde gerçekleştirdikleri eylemlerinin, rüşvet anlaşmasının kurulmadığı nazara alınarak rüşvet almaya teşebbüs, müşteki ....a karşı gerçekleştirdikleri eylemin ise yine yapılması gereken işin yapılmaması karşılığında tamamlanmış anlaşmaya bağlı rüşvet alma suçları kapsamında kaldığı gözetilmeden, suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde irtikap suçundan mahkumiyet hükümleri kurulması,

Kabule göre de; Mağdur ... yönünden 1.000 TL'nin irtikap edilmeye teşebbüs edildiği, mağdurlar... ve ...yönünden ise 700 Dolar ve 200 TL'nin irtikap edilmesi üzerine söz konusu paraların sanık ...'nin üzerinden ele geçmesiyle mağdurlara iade edildiği kabul edilmesine göre mağdurların ekonomik durumlarının araştırılmasından sonra TCK'nın 250/4. maddesinin uygulama olanağının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden

eksik incelemeyle yazılı şekilde uygulama yapılması, Cezası alt sınırdan saptanan ve ertelenen sanıklar hakkında mağdurlar ...ve...e yönelik eylemleri nedeniyle kurulan hükümlerde TCK'nın 51/3. maddesine aykırı olarak, denetime olanak verecek şekilde gerekçeleri gösterilip açıklanmadan denetim süresinin 2 yıl olarak tayini suretiyle orantılılık ilkesine aykırı davranılması" suretiyle hüküm vermiştir.⁵⁷

Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir kararında; "Makine İkmal servisinde görev yapan sanığın, kız kardeşine eşinden dolayı ölüm aylığı bağlanması için kuruma gelip bilgi almak isteyen katılana, bilgisayardan sigorta bilgilerini sorguladıktan sonra 6.250 TL ödenmesi halinde askerlik borçlanması yapılarak ölüm aylığının bağlanabileceğini söylediği ve borçlanmanın yapıldığı tahsis servisinde çalışmakta olduğu izlenimi oluşturup iradesini fesada uğrattığı, sanığın yetki ve olanaklarını yasalara uygun olarak kullanacağı inanç ve beklentisi içinde bulunan katılanın ise bu duruma inanıp suça konu parayı ödediğinin anlaşılması ve oluşun mahkemece de bu şekilde kabul edilmesi karşısında, sanığın sabit olan görevinin sağladığı güveni kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirdiği hileli davranışlarla kendisine yarar sağlama eyleminin ikna suretiyle irtikap suçunu oluşturduğu ve 6352 sayılı Kanununun 86. maddesi ile eklenen TCK'nın 250/4. maddesi de nazara alınarak, aynı Kanununun 250/2. maddesi uyarınca cezalandırılması gerektiği gözetilmeden, yanılığlı değerlendirme sonucu yazılı şekilde dolandırıcılık suçundan hüküm kurulması"⁵⁸ yönünde,

Yine bir kararında; "Borcundan dolayı Ankara 20. İcra Müdürlüğüne hakkında icra takibi başlatılan ve ödeme emri tebliğ edilen katılanın, olay günü kendisine gelen ödeme emriyle birlikte bildirilen borcunu ödemek maksadıyla sanığın İcra müdürü olarak görev yaptığı Yıldızeli İcra Müdürlüğüne müracaat ettiği, sanığın kendilerine bu konuda talimat gelmemesine rağmen müşterinin kendisine verdiği parayı ilgili icra dosyasına göndermek üzere kabul ettiği, bilgisayarda sorun olması nedeniyle hemen makbuzunu veremeyeceğini söyleyip bir kaç gün sonra gelmesini istediği, daha sonra belge almak için gelen katılana adli emanete kayıtlı suça konu parayı Ankara 20. İcra Müdürlüğüne gönderdiğine ilişkin notun yazılı olduğu kâğıdı verip gönderdiği, daha sonra teslim ettiği paranın sanık tarafından ilgili icra dairesine gönderilmediğini ve çıkar sağlandığını öğrenen katılanın başvuru üzerine soruşturmanın başlatıldığının anlaşıldığı ve oluşun mahkemece de bu şekilde kabul edildiği, yetki ve olanaklarını yasalara uygun kullanacağı beklentisi ve inancıyla kamu görevlisi olan sanığa başvuran katılanın borcunu ödemek istediğini bildirip parayı teslim ettiği, sanığın usulüne uygun ödeme yöntemlerini katılana bildirmek yerine onun inanç ve güveninden faydalanarak parasını alıp çıkar sağlama filinin TCK'nın 250/3. maddesine uyan hatadan yararlanmak suretiyle irtikap suçunu oluşturduğu gözetilmeden suçun nitelendirilmesinde yanılığya düşülerek yazılı biçimde hüküm kurulması"⁵⁹ şeklinde karar vermiştir.

3.8. Denetim Görevinin İhmalî Suçu

Madde 251- (1) Zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur.

(2) Denetim görevini ihmal ederek, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlayan kamu görevlisi, üç aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Maddî Unsur: Suçun faili, denetimle yükümlü kamu görevlisidir. Suçun mağduru, toplumu oluşturan bireylerdir. Maddenin 1'inci fıkrasında zimmet veya irtikap suçunun

57 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.03.05.2016, E.2014/4463, K.2016/4540 No.lu Kararı.

58 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.21.04.2016, E.2014/2377, K.2016/4151 No.lu Kararı.

59 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.16.04.2014, E.2013/366, K.2014/4275 No.lu Kararı.

işlenmesine kasten göz yummak, 2'nci fıkrasında ise zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesine imkân sağlamak fillerine yer verilmiştir.

Manevi Unsur: Denetim görevinin ihmali suçu kasten işlenebilir.

Denetim görevini ihmal eden kamu görevlisi, sadakat yükümlülüğüne aykırı olan bu davranışıyla zimmet ve irtikâp suçlarının işlenmesine elverişli bir ortam oluşturmakta ve böylece halkın kamu görevlilerine karşı güvenini zedelemektedir. Suçun faili genel olarak denetim görevi verilen amir konumundaki kamu görevlileri ve teftiş-denetim ile görevlendirilen kişiler olabilir. Denetim görevinin tespitinde genel yasal düzenlemeler ile kurum mevzuatına başvurulması gerekmektedir. Maddenin 1'inci fıkrasında zimmet veya irtikâp suçlarının işlenmesine kasten göz yuman kamu görevlisinin işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulacağı belirtilmiştir. Zimmet veya irtikâp suçundan haberdar olmasına rağmen gerekli tedbirleri almak veya suçun işlenmesine engel olmak konusundaki denetim görevini kasten ihmal ederek işlenen suça göz yuman kişi kendisini müşterek fail durumuna getirmiştir. Madde metnine göre; belli bir neticenin gerçekleşmesini önlemek hususunda özel bir yükümlülük altında bulunan kişinin, fil illiyetindeki neticenin oluşumuna neden olmasa bile oluşumunu engellememiş olması nedeniyle ihmali davranışla suç işlediği kabul edilir. Bu durumda kamu görevlisi, neticeyi önlemeye imkânı olmasına rağmen icrai davranışta bulunmaması nedeniyle neticenin oluşumuna sebebiyet vermektedir. Bu nedenle maddede yer alan zimmet veya irtikâp suçlarını işleyen faillerle buna göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi eşdeğerde kabul edilmiştir. 2'nci fıkrada yer alan maddi unsur, kamu görevlisinin denetim görevini kasten ihmal ederek zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesine imkân sağlamasıdır. Bu şekilde denetim görevinin ihmal edilmesinden yararlanılarak zimmet veya irtikâp suçu işlenmesi halinde kasten denetim görevinin ihmal edilmesi dolayısıyla ceza hukukunda sorumluluk kabul edilmiştir. İhmali suçlarda kasttan anlaşılması gereken, failin objektif unsurları bilerek hareketsiz kalması, hiçbir şey yapmama konusunda karar almasıdır. İhmalde bulunan failin kastı için tipik bir neticenin meydana gelecek olmasına rağmen olayın gelişimini kendi akışına bırakma kararını almış olmak ve failin neticesinde objektif unsurları bilmek yeterli görülmektedir. İhmali suçların objektif unsurlarına tipik durum ve emredilen hareketin yapılmaması girmektedir.⁶⁰

3.8.1. Denetim Görevinin İhmali Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 5. Ceza Dairesi bir kararında; *"THK ...Şubesinin, kurum müfettişliğince denetlenmesi sırasında, Şube Saymanı olan sanık A...in sorumluluğunda bulunan yardım pulu hesabında 18.302.550.027 lira açık olduğunun tespiti üzerine, sanık Ali bu açığın satışı yapılan pul bedellerinden olduğunu, hazırlık anlatımlarına göre de bu parayı uhdesinde tutarak kullandığını ifade etmesi ve müfettişin tespiti üzerine temin ederek kurum hesabına ödemesi şeklinde oluşan eylemde, kurum saymanı olmakla sorumluluğundaki kasadan para mal edinme fiilinin zimmet suçunu oluşturduğu, yine şube başkanı olan sanık B...ın kurumun işlemleri üzerinde gerekli denetimi yapmayarak, görevini ihmalle, zimmetin oluşumuna neden olduğu sabit olduğu ve 5237 sayılı TCK'nın 247-248 ve 251 maddeleri de gözetilerek cezalandırılmaları gerektiği"* şeklinde,⁶¹

Anılan daire bir kararında; *"Suç tarihlerinde Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş. Orhangazi İşletme Başmühendisliğinde işletme sorumlusu ve idari mali sorumlu olarak görev yapan sanıkların, veznedarların günlük ve aylık tahsilât listelerinin bilgisayardan çekimini yaptırıp*

60 Ali Parlar, a.g.e., s.300-302.

61 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.10.11.2005, E.2004/2607, K.2005/21975 No.lu Kararı.

kontrol etmeyerek sanık Mehmet'in zincirleme zimmet suçunu işlemesine neden oldukları, mahkemece de bu sanığın eyleminin oluşa uygun olarak basit zimmet suçunu oluşturduğunun kabul edilmesi karşısında sanıkların atılı suçtan mahkûmiyetleri yerine yazılı gerekçelerle beraatlarına karar verilmesi" şeklinde,⁶²

Başka bir kararında ise; "suç tarihinde ... Cumhuriyet Savcısı olup işbölümü gereğince noter denetiminde görevli olan şüphelilerden; ... Cumhuriyet Savcısı ...'nin; uhdesinde bulunan ... 10. Noterliğin denetim görevini gereği gibi yerine getirmeyerek, 12.02.2010-21.10.2010 tarihleri arasında ... 10. Noteri olarak görev yapan hâlen emekli ...'ın, 2010 Nisan, Mayıs, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarına ait toplam 33.917,78 Türk lirası tutarındaki katma değer vergisini merciiine hiç yatırmayarak zimmetine geçirmesine sebebiyet verdiği, ... eski Cumhuriyet Savcısı hâlen emekli ...'ın; uhdesinde bulunan ... 13. Noterliğin denetim görevini gereği gibi yerine getirmeyerek, 02.01.2013-31.01.2014 tarihleri arasında ... 13. Noteri olarak görev yapan hâlen emekli ...'ın, 2013 Ocak, Şubat ve Mart aylarına ait toplam 58.660,86 Türk Lirası tutarındaki katma değer vergisini merciiine hiç yatırmayarak zimmetine geçirmesine sebebiyet verdiği, ... Cumhuriyet Savcısı ...'in; uhdesinde bulunan ... 21. Noterliğin denetim görevini gereği gibi yerine getirmeyerek, 22.10.2010-31.12.2012 tarihleri arasında ... 21. Noteri olarak görev yapan hâlen emekli ...'ın, beyiye aidatı yoluyla tahsil edilen 74.262,65 Türk lirası dışında kalan 2011 Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık ayları ile 2012 yılına ait toplam 251.538,36 Türk Lirası tutarındaki katma değer vergisini merciiine hiç yatırmayarak zimmetine geçirmesine sebebiyet verdiği, İddia edilmiş olup; adı geçen Cumhuriyet Savcılarının, dosyadaki bilgi ve belgeler ile doğrulanan eylemlerinin, savunmalarında öne sürülen hususların takdiri mercilerine ait olmak üzere cezai yönden kovuşturma yapılmasını gerektirir mahiyet ve ağırlıkta olduğu dosya kapsamından anlaşılma, mevcut delillerin son soruşturmanın açılması için yeterli olduğu, suçun manevi unsuru olan kastın ve delillerin takdir ve değerlendirilmesinin de son soruşturma aşamasında davayı görececek olan mahkemesine ait bulunduğu gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmediğinden bahisle; Kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname münderecatı yerinde görüldüğünden talebin kabulü ile ... 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 09.10.2015 tarihli ve 2015/239-301 sayılı Kararının CMK'nın 309'uncu maddesi uyarınca bozulmasına" demek suretiyle hüküm kurmuştur.⁶³

3.9. Rüşvet Suçu

Madde 252- (Değişik: 2/7/2012-6352/87 md.)

(1) Görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, bir kamu görevlisine veya göstereceği bir başka kişiye menfaat sağlayan kişi, dört yıldan on iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, kendisine veya göstereceği bir başka kişiye menfaat sağlayan kamu görevlisi de birinci fıkrada belirtilen ceza ile cezalandırılır.

(3) Rüşvet konusunda anlaşmaya varılması halinde, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

(4) Kamu görevlisinin rüşvet talebinde bulunması ve fakat bunun kişi tarafından kabul edilmemesi ya da kişinin kamu görevlisine menfaat temini konusunda teklif veya vaatte

62 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.15.06.2009, E.2009/5669, K.2009/7303 No.lu Kararı.

63 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.22.09.2016, E.2016/6785, K.2016/7868 No.lu Kararı.

bulunması ve fakat bunun kamu görevlisi tarafından kabul edilmemesi hâllerinde fail hakkında, birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir.

(5) Rüşvet teklif veya talebinin karşı tarafa iletilmesi, rüşvet anlaşmasının sağlanması veya rüşvetin temini hususlarında aracılık eden kişi, kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın, müşterek fail olarak cezalandırılır.

(6) Rüşvet ilişkisinde dolaylı olarak kendisine menfaat sağlanan üçüncü kişi veya tüzel kişinin menfaati kabul eden yetkilisi, kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın, müşterek fail olarak cezalandırılır.

(7) Rüşvet alan veya talebinde bulunan ya da bu konuda anlaşmaya varan kişinin; yargı görevi yapan, hakem, bilirkişi, noter veya yeminli mali müşavir olması halinde, verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.

(8) Bu madde hükümleri;

a) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları,

b) Kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler,

c) Kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar,

d) Kamu yararına çalışan dernekler,

e) Kooperatifler,

f) Halka açık anonim şirketler, adına hareket eden kişilere, kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadıklarına bakılmaksızın, görevlerinin ifasıyla ilgili bir işin yapılması veya yapılmaması amacıyla doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, menfaat temin, teklif veya vaat edilmesi; bu kişiler tarafından talep veya kabul edilmesi; bunlara aracılık edilmesi; bu ilişki dolayısıyla bir başkasına menfaat temin edilmesi halinde de uygulanır.

(9) Bu madde hükümleri;

a) Yabancı bir devlette seçilmiş veya atanmış olan kamu görevlilerine,

b) Uluslararası veya uluslar üstü mahkemelerde ya da yabancı devlet mahkemelerinde görev yapan hâkimlere, jüri üyelerine veya diğer görevlilere,

c) Uluslararası veya uluslar üstü parlamento üyelerine,

d) Kamu kurumu ya da kamu işletmeleri de dahil olmak üzere, yabancı bir ülke için kamusal bir faaliyet yürüten kişilere,

e) Bir hukuki uyuşmazlığın çözümü amacıyla başvuru tahkim usulü çerçevesinde görevlendirilen vatandaşı veya yabancı hakemlere,

f) Uluslararası bir anlaşmaya dayalı olarak kurulan uluslararası veya uluslar üstü örgütlerin görevlilerine veya temsilcilerine, görevlerinin ifasıyla ilgili bir işin yapılması veya yapılmaması ya da uluslararası ticari işlemler nedeniyle bir işin veya haksız bir yararın elde edilmesi yahut muhafazası amacıyla; doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, menfaat temin, teklif veya vaat edilmesi ya da bunlar tarafından talep veya kabul edilmesi halinde de uygulanır.

(10) Dokuzuncu fıkra kapsamına giren rüşvet suçunun yurt dışında yabancı tarafından işlenmekle birlikte;

- a) Türkiye'nin,
- b) Türkiye'deki bir kamu kurumunun,
- c) Türk kanunlarına göre kurulmuş bir özel hukuk tüzel kişisinin,
- d) Türk vatandaşının,

tarafı olduğu bir uyuşmazlık ya da bu kurum veya kişilerle ilgili bir işlemin yapılması veya yapılmaması için işlenmesi halinde, rüşvet veren, teklif veya vaat eden; rüşvet alan, talep eden, teklif veya vaadini kabul eden; bunlara aracılık eden; rüşvet ilişkisi dolayısıyla kendisine menfaat temin edilen kişiler hakkında, Türkiye'de buldukları takdirde, resen soruşturma ve kovuşturma yapılır.

Maddi Unsur: Rüşvet suçunun konusunu "menfaat" oluşturmaktadır. Suçun fiil unsuru, bir tarafın kamu görevlisine veya göstereceği başka bir kişiye belirli bir anlaşma (rüşvet anlaşması) çerçevesinde rüşvet vermesi ve bunun kamu görevlisi veya gösterdiği kişi tarafından alınmasıdır. Rüşvet çok failli bir suç tipidir. Bir tarafta kamu görevlisi bir tarafta rüşveti veren kişi bulunur. Rüşvet suçunun mağduru, toplumu oluşturan bireylerdir.

Manevi Unsur: Rüşvet, kasten işlenebilen bir suçtur.

Rüşvet suçu, menfaat elde etmek amacıyla faillerin zorunlu olarak bir araya geldikleri ve fakat bir tarafın menfaat elde etmek için rüşvet verdiği, diğer tarafın yine menfaat elde etmek için rüşvet aldığı çok failli bir karşılaşma suçudur. Madde metninde rüşvet suçunun konusunun "menfaat" olduğu vurgulanmıştır. Menfaat maddi nitelikte olabileceği gibi manevi nitelikte de olabilmektedir. Ancak menfaat değerlendirilirken suçun mahiyetine uygun ve sorumluluğu genişletmeyen yorum yapılması gerekmektedir. Manevi menfaatlerin rüşvete konu olması durumunda alınan ve verilen şeyin tam bir ölçütünün olup olmadığı değerlendirilmelidir.⁶⁴ Kamu görevlisinin ekonomik, hukuksal veya kişisel durumunu değiştirerek onu tatmin eden, bu şekilde onu daha müsait durumu getiren şeyler "menfaat" kavramına dâhildir. Manevi ve diğer arzuların tatminine yönelik menfaatler de bu kapsamdadır. Ayrıca söz konusu menfaatin az ya da çok olması suçun oluşumunu etkilemez.

Rüşvet suçunun fiil unsurunu bir tarafın kamu görevlisine veya göstereceği başka bir kişiye belirli bir anlaşma (rüşvet anlaşması) çerçevesinde rüşvet vermesi ve bunun kamu görevlisi veya gösterdiği kişi tarafından alınmasıdır. Maddenin birinci fıkrasında rüşvet verenin fiili, ikinci fıkrasında ise rüşvet alan kamu görevlisinin fiili tanımlanmıştır.

Maddenin 1 ve 2'nci fıkralarından düzenlenen görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için menfaat sağlamak suçunu, kamu görevlisine veya göstereceği başka bir kişiye göreviyle ilgili bir menfaat temin edilmesi (rüşvet verme) ve bunun kamu görevlisi veya göstereceği başka bir kişi tarafından alınması (rüşvet alma) oluşturmaktadır. Rüşvet suçunun oluşabilmesi için öncelikle yapılması veya yapılmaması istenen işin, kamu görevlisinin görevinin ifasıyla ilgili olması gerekmektedir. Kamu görevlisinin göreviyle bağlantılı olmayan bir işi yaparak veya yapmayarak menfaat elde etmesi durumunda rüşvet suçu oluşmamaktadır. Bu doğrultuda menfaat temini unsuru ancak kanuni düzenlemelere (mevzuata) göre doğrudan kamu görevlisinin görev alanına girmesi halinde rüşvet suçunu oluşturacaktır. Basit rüşvet tanımı içerisinde yer alan kişinin görev

64 Murat Çakır, "Türk Ceza Hukukunda Rüşvet Suçu", İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013, s.28-35.

gereği yapması gereken bir işi yaparak menfaat elde etmesi durumunda da rüşvet suçu oluşmaktadır. Örneğin; baro tarafından atanan bir avukatın (zorunlu müdafilik halinde avukatın sanığı müdafaa etme görevi vardır.) savunduğu sanıkla ondan belli bir menfaat elde etmesi karşılığında onu daha iyi savunacağı konusunda anlaşması durumunda rüşvet suçu oluşmaktadır. Diğer taraftan menfaatin belli bir amaca yönelik olması, hukuki bir işin yapılması veya yapılmaması amacıyla sağlanmış olması gerekmektedir. İş yapıldıktan sonra bundan duyulan memnuniyet sonucu kamu görevlisine hediye verildiği takdirde rüşvet suçu oluşmayacaktır.

Maddenin birinci ve ikinci fıkralarından düzenlenen diğer bir fil unsuru, tarafların belli bir iş konusunda anlaşmalarıdır. Her iki taraf arasında bu yöndeki irade beyanlarının uyuşmasına ve/veya doğrudan tarafların anlaşmasına bile gerek olmadan bir üçüncü kişinin iradelerin uyuşup anlaşmanın oluşmasını sağlaması halinde bile rüşvet anlaşması yapılmış kabul edilir. Anlaşma için teklifin kimden geldiğinin bir önemi yoktur. Ancak taraflardan birinin iradesinin cebir, tehdit, hile ve sair nedenlerle etkilenmesi halinde rüşvet suçu oluşmaz. Ayrıca anlaşmanın rüşvet suçuna konu olan menfaatin temin edilmesinden önce veya en geç menfaatin temin edilmesi esnasında yapılmış olması gerekmektedir. Bir kişinin yapılan işten memnuniyetini göstermek için kamu görevlisine belli bir menfaat temin etmesi durumunda, önceden anlaşma olmadığı için rüşvet suçu oluşmayacaktır. Bu durumda irtikâp veya görevi kötüye kullanma suçları gündeme gelebilecektir.

Rüşvet suçunun oluşabilmesi için anlaşılan işin yapılmasına veya yapılmamasına gerek yoktur, 5237 sayılı TCK'nın 252'nci maddesinin 3'üncü fıkrasında bu durum açıkça ifade edilmektedir. Kanun; "Rüşvet konusunda anlaşmaya varılması halinde, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur." diyerek suçun oluşması için anlaşmayı yeterli saymaktadır. Anlaşmanın yazılı olmasına gerek bulunmamaktadır. Tarafların serbest iradelerinin uyuşması yeterlidir. Kamu görevlisi ile iş sahibi arasında belli bir işin yapılması veya yapılmaması amacıyla menfaat teminini öngören bir anlaşmaya varılması durumunda dahi rüşvet suçu tamamlanmış gibi cezaya hükmedilecektir. Daha sonra tarafların anlaşma konusunu yerine getirmemeleri, rüşvet alan ve veren konumunda bulunanların tamamlanmış suçtan cezalandırılmalarına engel değildir. Rüşvete aracılık edenler de rüşvet suçunun müşterek faili olarak sorumlu tutulacaklardır. Burada önemli olan husus, anlaşmanın rüşvete konu işin yapılmasından önce veya yapıldığı anda mevcut olmasıdır. Aksi halde taraflar arasında önceden anlaşma olmadan bir işin yapılmasından sonra para istenmesi veya verilmesi rüşvet suçuna konu olmamaktadır.

Rüşvet suçunda fail, rüşveti alan kamu görevlisi ve rüşveti veren kişilerdir. Kamu görevlisinin rüşveti aldığı sırada görevli ve yetkili olması yeterlidir. Daha sonra kamu görevlisi olma durumunu kaybetmesi suç oluşumu için önem taşımamaktadır. Rüşveti alan failin görevinin ifasıyla ilgili bir işin yapılması veya yapılmaması için doğrudan veya araçlar vasıtasıyla menfaat temin eden kamu görevlisi olması gerekmektedir. Bunun yanında maddenin 8 ve 9'uncu fıkralarında belirtilen kişiler de kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadıklarına bakılmaksızın rüşvet suçunun faili (rüşvet alan) olabileceklerdir. Rüşvet suçunda rüşvet veren taraf için özel bir sıfat tanımlanmamıştır. Herkes rüşvet veren kişi olabilir. Kamu görevlisi de rüşvet veren taraf olabilir. Örneğin; bir trafik polisi, yakının yargılandığı davada, onun lehine karar çıkartabilmek için davaya bakan hâkime kendisine görevi gereği verilen araçla her akşam onu evine bırakmak suretiyle menfaat temin etmesi halinde rüşvet suçu gündeme gelecektir. Burada trafik polisi rüşvet suçunun rüşvet vereni olarak faili durumundadır.

Rüşvet suçunun madde metninde suça ilişkin cezayı ağırlaştırıcı bazı nitelikli haller düzenlenmiştir. Maddenin 7'nci fıkrasında; *"Rüşvet alan veya talebinde bulunan ya da bu konuda anlaşmaya varan kişinin; yargı görevi yapan, hakem, bilirkişi, noter veya yeminli mali müşavir olması halinde, verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar arttırılır."* denilerek suçun cezasını ağırlaştırıcı nitelikli haller öngörülmüştür. Yargı görevi yapan deyiminden yüksek mahkemeler, adli ve idari mahkemelerin üye ve hâkimleri ile cumhuriyet savcıları ve avukatlar anlaşılmalıdır. Ancak yine rüşvete konu hususun bu görevler dolayısıyla olması gerekmektedir.

Maddenin 4'üncü fıkrasında kamu görevlisinin rüşvet talebinde bulunması ve fakat bunun kişi tarafından kabul edilmemesi ya da kişinin kamu görevlisine menfaat temini konusunda teklif veya vaatle bulunması fakat bunun kamu görevlisi tarafından kabul edilmemesi hallerinde rüşvet suçuna özgü teşebbüs hali düzenlenerek fail hakkında, birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre verilecek cezanın yarı oranında indirilerek cezaya hükmedileceği belirtilmiştir.

Rüşvet suçunun oluşabilmesi için failin, suçun maddi unsurlarını kasten gerçekleştirmiş olması gerekir. Rüşvet alan kişinin, görevinin ifasıyla ilgili bir işi yaptığı veya yapmadığı için menfaat temin ettiğini bilmesi ve istemesi gerekir. Aynı şekilde rüşvet veren kişinin de menfaat temin etmek istediği işin kamu görevlisinin görev alanına girdiğini bilmesi gerekir. Rüşvet suçunda kastın yanı sıra belli bir amacın da olması gerekmektedir. Maddenin 1, 2, 8/f, 9/f, 10/d fıkralarında *"görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için"* denilerek amaç vurgulanmıştır. Fakat suçun oluşabilmesi için amaçlanan şeyin yapılması veya yapılmaması zorunlu değildir.

Maddenin 5'inci fıkrasında rüşvet teklif veya talebinin karşı tarafa iletilmesi, rüşvet anlaşmasının sağlanması veya rüşvet temini hususlarında aracılık eden kişinin kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın müşterek fail olarak cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Öngörülen bu hükümlerle birlikte, rüşvet suçunda menfaat temin edilinceye kadar bir şekilde suça aracılık eden kişilerin sorumluluğu müşterek fail şeklinde olacaktır. TCK'nın 252'nci maddesinin 5'inci fıkrasında düzenlenen rüşvet suçuna müşterek fail olarak iştirak edebilmenin şartı Kanun'da da açıkça ifade edildiği üzere *"rüşvete aracılık"* etmektir. Örneğin; kuvvetli suç şüphesiyle tutuklu bulunan A, arkadaşı B aracılığı ile serbest bırakılması için ilgili hâkime rüşvet teklifinde bulunması halinde B, rüşvete aracılık ettiği için müşterek fail olmaktadır. Yine 6'ncı fıkrada rüşvet ilişkisinde dolaylı olarak kendisine menfaat sağlanan üçüncü kişi veya yetkilisinin kamu görevlisi olmaksızın müşterek fail olarak cezalandırılacağı ifade edilmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 254'üncü maddesinde rüşvet suçuna özgü etkin pişmanlık hükümleri düzenlenmiştir. Rüşvet alan kamu görevlisinin veya rüşvet veren kişinin etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanması durumunda faile ceza verilmeyecek, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223'üncü maddesinin 4'üncü fıkrası gereğince mahkemece ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilecektir. Etkin pişmanlığı düzenleyen 254'üncü maddede; *"(1)(Değişik: 2/7/2012-6352/88 md.) Rüşvet alan kişinin, durum resmi makamlarca öğrenilmeden önce, rüşvet konusu şeyi soruşturmaya yetkili makamlara aynen teslim etmesi halinde, hakkında rüşvet suçundan dolayı cezaya hükümlenmez. Rüşvet alma konusunda başkasıyla anlaşan kamu görevlisinin durum resmi makamlarca öğrenilmeden önce durumu yetkili makamlara haber vermesi halinde de hakkında bu suçtan dolayı cezaya hükümlenmez. (2) (Değişik: 2/7/2012-6352/88 md.) Rüşvet veren veya bu konuda kamu görevlisiyle anlaşmaya varan kişinin, durum resmi makamlarca öğrenilmeden önce, pişmanlık"*

duyarak durumdan yetkili makamları haberdar etmesi halinde, hakkında rüşvet suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz. (3) (Değişik: 2/7/2012-6352/88 md.) Rüşvet suçuna iştirak eden diğer kişilerin, durum resmi makamlarca öğrenilmeden önce, pişmanlık duyarak durumdan yetkili makamları haberdar etmesi halinde, hakkında bu suçtan dolayı cezaya hükmolunmaz. (4) (Ek: 26/6/2009 – 5918/4 md.) Bu madde hükümleri, yabancı kamu görevlilerine rüşvet veren kişilere uygulanmaz.” denilerek rüşvet suçunda etkin pişmanlık hali cezayı ortadan kaldıran şahsi bir sebep olarak öngörülmüştür. Rüşvet alan kamu görevlisinin eğer rüşvete konu menfaati temin etmişse, durum resmi makamlarca öğrenilmeden önce bu menfaati yetkili makamlara aynen teslim etmesi gerekmektedir. Şayet, kamu görevlisi rüşvetle ilgili kişiyle anlaşma yapmış ve fakat menfaati temin etmemişse yine durum resmi makamlarca öğrenilmeden önce bu kişinin yetkili makamlara anlaşmayı haber vermesi gerekir. Rüşvet veren kişi de 254’üncü maddenin 2’nci fıkrası gereğince etkin pişmanlıktan faydalanabilecektir. Rüşvet suçuna iştirak eden kişiler açısından da maddenin 3’üncü fıkrasında etkin pişmanlık hükmü düzenlenmiştir. Rüşvet suçuna iştirak eden kişiler; rüşvete aracılık eden ve müşterek fail olarak sorumlu tutulacak olan kişiler olmakla birlikte, rüşvet suçunun azmettiren veya yardım edeni de olabilecektir.⁶⁵

3.9.1. Rüşvet Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 5. Ceza Dairesi, bir kararında; “Ağrı Sulh Ceza Mahkemesinin 2012/1, Sulh Hukuk Mahkemesinin ise 2010/83 ve 2011/39 Esas sayılı dosyalarında taraf sıfatı bulunan sanığın, adliyede tek hâkim olarak tüm mahkemelere müstemiren bakmakla görevli katılanın odasına girip duruşma gününü sorduktan sonra masanın üzerine içinde 1.000 TL para bulunan sarı zarf bıraktığı, katılanın ne olduğunu sorması üzerine ‘Bir şey değil yemek falan yersiniz.’ dediği somut olayda, sanığın sözlerinin tarafı olduğu davaların lehine sonuçlanması amacına yönelik ve kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapmasını veya yapmamasını temin maksadıyla para teklifi boyutuna varmadığı, ancak sanığın söz ve davranışlarının kamu görevlisinin şeref ve saygınlığına saldırı niteliğinde olması sebebiyle kamu görevlisine hakaret suçunu oluşturacağı (...)” yönünde,⁶⁶

Aynı daire, başka bir kararında; “Vergi dairesi müdürlüğünde yoklama memuru olan ve aynı zamanda da muhasebe servisinde görevli olan sanığın muhasebe işlemleri yoluyla emanet hesabında alacağı bulunan bazı mükelleflerin bu alacaklarını başka mükelleflerin vergi borçlarına mahsup ederek vergi borçlarını ödenmiş gibi göstermek, yine sanık Hasan’dan vergi borçlarını silmek için 1.200 TL almak ve aynı usulleri kullanmak suretiyle Hasan ve eşi Müyesser’in 2.573 TL vergi borcunu ödenmiş gibi göstermek suretiyle gerçekleştirdiği sübut bulan eylemlerinin sanığın muhasebe yetkilisi olarak düzenlediği mahsup fişlerinin vergi dairesi müdürü tarafından imzalanması ile mahsup işleminin tamamlanacağı, bu nedenle suça konu olayda zimmet suçunun yasal tevdi unsurunun bulunmadığı anlaşılmalı zincirleme şekilde görevi kötüye kullanma ve rüşvet almak suçlarını oluşturacağı (...)” şeklinde,⁶⁷

Başka bir kararında; “Tespit tutanakları, tanık beyanları, sanık savunmaları ve tüm dosya kapsamına göre, polis memuru olan sanıklar Bülent ve Oğuz’un olay günü ormanlık alanda park halindeki araç içinde uyuşturucu kullanmalarından şüphelendikleri diğer sanıklar Ali ve Ünsal’ın yanına gittikleri, bu şahıslardan Ali’nin uyuşturucu kullandığını kabul etmesi üzerine Bülent’in esrar maddesi içerdiği gerekçesiyle Ali’nin elindeki sigarayı alıp söndürerek ve peçeteye sararak muhafaza altına aldığı, araç içindeki Ali ve Ünsal’ın nüfus cüzdanlarını

65 Ali Parlar, a.g.e., s.309-314; Murat Çakır, a.g.t., s.31-58.

66 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.18.06.2015, E.2013/9757, K.2015/12729 No.lu Kararı.

67 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.18.12.2013, E.2012/11223, K.2013/12354 No.lu Kararı.

da teslim aldıktan sonra bu şahıslardan haklarında bu olay nedeniyle adli işlem yapmama karşılığında para istediği ve aynı günün akşamında 300 TL getirip verilmesi halinde işlem yapmama ve nüfus cüzdanlarını geri verilmesi konusunda anlaşma yaparak ekip arkadaşı olan diğer sanık Oğuz ile birlikte TCK'nın 191. maddesinde düzenlenen kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunun şüphelisi olarak adli işleme tabi tutulması gereken şahısları serbest bıraktıkları, aynı gün akşam saatlerinde tarafların kararlaştırdıkları ilk buluşmanın gerçekleştirilememesi üzerine sanık Bülent'in telefonla bildirdiği ikinci buluşma yerine gitmeden önce Ali ve Ünsal'ın emniyet müdürlüğüne müracaat edip diğer sanıklar hakkında şikayetçi olmaları üzerine yapılan operasyon sonucu sanık Bülent tarafından nüfus cüzdanlarını teslim edip parayı almak üzere buluşma yerine gönderilen ve hakkındaki beraat hükmü temyiz edilmeyen Bekir'in nüfus cüzdanlarını teslim edip daha önceden seri numaraları tespit edilmiş paraları aldıktan sonra görevli polis memurlarınca yakalandığı anlaşılacakla, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 30.03.2010 tarih ve 2009/5-167-2010/70 sayılı Kararında da açıklandığı üzere; icbar suretiyle irtikap suçunda mağdurun iradesini baskı altında tutmaya elverişli olmak koşuluyla, doğrudan doğruya veya dolaylı biçimde yapılan her türlü zorlayıcı hareket icbar kavramına dahil olduğu fakat manevi cebrin, belli bir şiddete ulaşması, ciddi olması, mağdurun baskının etkisinden kolaylıkla kurtulma olanağının bulunmamasının gerekli olduğu, bu itibarla sanık Bülent'in başlangıçta muhatap olduğu sanıklara 'Bunun ne kadar cezasının olduğunu biliyor musun? 6 ay hapis cezası 7 milyar da para cezası var.' diyerek para istemiş olmasının yasanın öngördüğü anlamda bir zorlama olarak kabul edilemeyeceği, her iki tarafın da gayri meşru zeminde olduğu, bu haliyle eylemlerin rüşvet almak ve rüşvet vermek suçlarını oluşturduğu (...)” demek suretiyle hüküm vermiştir.⁶⁸

Yine aynı daire başka bir kararında; “Sanığın,... İlçe Jandarma Komutanlığında üsteğmen ve astsubay olarak görevli olan katılanlara kazı yapacağı yerden çıkacak lahitin yaklaşık 10 milyon dolar değerinde olduğunu, bu kazıyı yapmasına müsaade etmeleri karşılığında istiyorsanız size para vereyim ya da adınıza gayrimenkul alayım, bankaların gizli kasalarına para yatırıyım, güvendiğiniz başka kişilerin hesabına para yatırıyım.” demek suretiyle üzerine atılı rüşvet vermeye teşebbüs suçunu işlediği iddia edilen olayda; Dairemizce de benimsenen Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 04.05.1987 gün ve 600/245 sayılı Kararında vurgulandığı gibi rüşvet suçunun konusu, işin yapılması veya yapılmaması olduğundan, şarta bağlı rüşvet sözleşmesinin yapılamayacağı, zira şart gerçekleşmediğinde rüşvet sözleşmesinin gereğinin yerine getirilemeyeceği, başka bir anlatımla bu durumda anlaşma konusunun ortadan kalkacağı, diğer taraftan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa aykırı olarak kazı yaptığı iddiasına ilişkin yapılan yargılamanın da sanık hakkında beraat kararı verilerek sonuçlandırıldığı anlaşılmaması karşısında; sübutu kabul edilen eylemin kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret suçu kapsamında değerlendirilmesi gerekeceği gözetilmeden suç niteliğinde yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması” şeklinde,⁶⁹

Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir kararında; “Haklarında yanılığın değerlendirme sonucu görevi kötüye kullanma suçundan hükümlerin açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen fındık tüccarı M.. Y.'nin, Alım ve Muhafaza İşleri İzahnamesi ile kurumun genel yazılarına aykırı şekilde, diğer üreticilere ait çiftçi kayıt sistemine ilişkin belgelerin kullanılarak T.. O.'ya fındık satılmasına izin vermeleri karşılığında, TMO Bafra Ajans Amirliğinde fındık alımından sorumlu ekip başı olan A.. K.. ile aynı yerde eksper olarak çalışan İ.. A.'ya menfaat temin edilmesi eylemlerine faillik boyutunda katıldığı tüm dosya kapsamından anlaşılan sanığa yüklenen rüşvet verme suçunun tüm unsurlarıyla oluştuğu (...)”⁷⁰

68 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.10.10.2013, E.2013/6794, K.2013/9842 No.lu Kararı.

69 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.28.09.2016, E.2014/3248, K.2016/8032 No.lu Kararı.

70 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.21.05.2014, E.2014/2375, K.2014/5581 No.lu Kararı.

Bir kararında; "Orman muhafaza memuru olarak görev yapan sanıkların Havza İlçesi G.. köyünde şikayetçiler A.. K., H.. Y. ve K.. Y..'yi kaçak orman emvali naklederken yakaladıkları, herhangi bir yasal işlem yapmadan 'Bu yaptığınızın cezası çok ağır, tutanak tutarsak sıkıntıya girersiniz, siz bize 1.500 TL verin tutanak tutmayalım.' dedikleri, şikayetçilerden A.. K.. 'ın sanıkları güvenlik güçlerine yakalatmak amacıyla istenen miktarı 1.000 TL'ye indirttiği, müşterilerin teklifi kabul etmiş gibi görüldüğü, sanıkların paranın bir bölümünü peşin istemeleri üzerine 400 TL'nin o anda verildiği, daha sonra durumun jandarmaya bildirildiği, suçun tespiti ve faillerin yakalanması için seri numaraları tespit edilen 600 TL'nin A.. K.. tarafından C.. B.. ve R.. K.. 'a 27.04.2010 tarihinde orman işletmesine ait araç içerisinde teslim edildiği, suçüstü tutanağı, müşteki anlatımları, tanık beyanları ve tüm dosya içeriğinden anlaşılacakla, müşterilerin esasında teklifi kabul etmemekle beraber suçüstü yapılması için kabul etmiş görüntüsü verip sanıkları yakalattıkları, taraflar arasında özgür iradeleri ile yapılmış bir rüşvet anlaşmasının gerçekleşmediği; bu itibarla eylemin rüşvet almaya teşebbüs aşamasında kaldığı (...)" hükme bağlanmıştır.⁷¹

3.10. Nüfuz Ticareti Suçu

Madde 255- (Değişik: 2/7/2012-6352/89 md.) (1) Kamu görevlisi üzerinde nüfuz sahibi olduğundan bahisle, haksız bir işin gördürülmesi amacıyla girişimde bulunması için, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, kendisine veya bir başkasına menfaat temin eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kişinin kamu görevlisi olması halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır. İşinin gördürülmesi karşılığında veya gördürüleceği beklentisiyle menfaat sağlayan kişi ise, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Menfaat temini konusunda anlaşmaya varılması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmlenir.

(3) Birinci fıkrada belirtilen amaç doğrultusunda menfaat talebinde bulunulması ve fakat bunun kabul edilmemesi ya da menfaat teklif veya vaadinde bulunulması ve fakat bunun kabul edilmemesi hallerinde, birinci fıkra hükmüne göre verilecek ceza yarı oranında indirilir.

(4) Nüfuz ticareti suçuna aracılık eden kişi, müşterek fail olarak, birinci fıkrada belirtilen ceza ile cezalandırılır.

(5) Nüfuz ticareti ilişkisinde dolaylı olarak kendisine menfaat sağlanan üçüncü gerçek kişi veya tüzel kişinin menfaati kabul eden yetkilileri, müşterek fail olarak, birinci fıkrada belirtilen ceza ile cezalandırılır.

(6) İşin gördürülmesi amacıyla girişimde bulunmanın müstakil bir suç oluşturduğu hallerde kişiler ayrıca bu suç nedeniyle cezalandırılır.

(7) Bu madde hükümleri, 252'nci maddenin dokuzuncu fıkrasında sayılan kişiler üzerinde nüfuz ticareti yapılması halinde de uygulanır. Bu kişiler hakkında, Türkiye'de bulunmaları halinde, vatandaş veya yabancı olduklarına bakılmaksızın, resen soruşturma ve kovuşturma yapılır.

Maddi Unsur: Nüfuz ticareti suçu iradelerin karşılıklı geldiği, zorunlu iştirak halinde işlenebilen çok failli bir suç tipidir. Suçun tanımında yer alan menfaat temin eden kişinin kamu görevlisi olması, daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hal olarak tanımlanmıştır.

⁷¹ Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.10.04.2014, E.2013/6762, K.2014/4074 No.lu Kararı.

Suçta mağdur, suçla korunmak istenen hukuki değer sahibi kişidir. Suçun konusu, menfaattir. Suçun hareket biçimi, menfaat temin eden fail açısından *"kamu görevlisi üzerinde nüfuz sahibi olduğundan bahisle, haksız bir işin gördürülmesi amacıyla girişimde bulunması için, doğrudan veya aracilar vasıtasıyla, kendisine veya bir başkasına menfaat temin etmek"* iken bu doğrultuda menfaat sağlayan fail açısından ise *"işinin gördürülmesi karşılığında veya gördürüleceği beklentisi ile menfaat sağlamak"* olarak tanımlanmıştır.

Manevi Unsur: Nüfuz ticareti suçunda kastın yanı sıra saik unsuru da aranmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasında suçun tanımına yer verilmiştir. Maddenin birinci fıkrasında yer alan; *"kamu görevlisi üzerinde nüfuz sahibi olduğundan bahisle, haksız bir işin gördürülmesi amacıyla girişimde bulunması için, kendisine veya bir başkasına menfaat temin eden kişi"* ile bu kişiye *"işinin gördürülmesi karşılığında veya gördürüleceği beklentisiyle menfaat sağlayan kişi"* bu suçun failleridir. Suçun oluşması için öncelikle nüfuz anlaşması arandığından bir yanda menfaat sağlayarak haksız işini gördürmeye çalışan kişinin, diğer yanda da kamu görevlisi üzerinde nüfuz sahibi olduğundan bahisle haksız bir işi gördüreceği vaadiyle menfaat temin eden kişi veya kişilerin bulunması gerekmektedir. Suçun oluşumu açısından menfaat temin eden kişinin kamu görevlisi olması gerekmemektedir. Ancak bu kişinin kamu görevlisi olması, daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hal olarak tanımlanmıştır. Maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen nüfuz ticareti suçuna aracılık eden kişi ile maddenin beşinci fıkrasında yer alan dolaylı olarak kendisine menfaat sağlanan üçüncü gerçek veya tüzel kişinin menfaati kabul eden yetkilileri de müşterek fail olarak birinci fıkrada belirtilen ceza ile cezalandırılacaktır. Kamu görevlisi üzerinde nüfuz sahibi olan kişi ile menfaat temin edenler farklı olabilir. Bu noktada devreye aracı olan kişiler girmektedir. Aynı şekilde menfaat sağlananların da farklı olması halinde bu kişilerin de müşterek fail olarak sorumlu tutulacakları düzenlenmiştir. Maddenin yedinci fıkrasında rüşvet suçunun düzenlendiği TCK m. 252/9'a atıf yoluyla yabancı kamu görevlileri üzerinde nüfuz sahibi kişilerin de bu suçtan dolayı cezalandırılmasına imkân tanıyan bir düzenleme yapılmıştır. Maddenin üçüncü fıkrasında ise özel teşebbüs hükmü öngörülerek birinci fıkrada belirtilen amaç doğrultusunda menfaat talebinde bulunulması ve fakat bunun kabul edilmemesi veya menfaat teklif veya vaadinde bulunulması ancak bunun kabul edilmemesi halinde birinci fıkra hükmüne göre verilecek cezanın yarı oranında indirileceği belirtilmiştir.

Menfaat terimi kişinin ekonomik, hukuksal veya kişisel durumunu objektif olarak iyileştiren, maddi ve manevi bakımdan değiştirerek onu tatmin eden her şeydir. Örneğin; kişiye borç veya ödünç mal verilmesi, malın bedelinde indirim yapılması, bir borcun vadesinin uzatılması veya kira alınmaksızın bir dairede oturtulması da menfaat kavramına dâhil edilmektedir. Bu bağlamda maddi, manevi veya diğer nitelikteki her türlü edim menfaat olarak nitelendirilebilir. Kanun'da suç olarak tanımlanmış fiil, menfaat temin eden fail açısından *"kamu görevlisi üzerinde nüfuz sahibi olduğundan bahisle, haksız bir işin gördürülmesi amacıyla girişimde bulunması için, doğrudan veya aracilar vasıtasıyla, kendisine veya bir başkasına menfaat temin etmek"* iken bu doğrultuda menfaat sağlayan fail açısından ise *"işinin gördürülmesi karşılığında veya gördürüleceği beklentisi ile menfaat sağlamak"* olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca kanun koyucu maddenin ikinci fıkrasında belirtildiği üzere, menfaat temini konusunda anlaşmaya varılması halini dahi tamamlanmış suç olarak kabul etmektedir. Dolayısıyla yasa koyucu henüz menfaat sağlanmadan, tarafların anlaşmaya varmasıyla suç daha teşebbüs aşamasındayken suçun tamamlandığını ve bu suça tam ceza verilmesini düzenlemiştir.

Kamu görevlisi üzerinde nüfuz sahibi olmak, kamu görevlisi nezdinde gerçekten hatırı sayılır bir kimse olmayı ifade etmektedir. Hatırı sayılır kişi, bir kamu görevlisi olabileceği gibi bu kimse ile görev gereği bir ast-üst ilişkisi ya da sosyal, siyasal veya inançsal bir kimliğe sahip olması nedeniyle kurulan bir ilişki dolayısıyla kamu görevlisi üzerinde söz sahibi olan bir kimse de olabilir. Menfaat temin eden kişi, görülmesi istenen işin, üzerinde nüfuz sahibi olduğu kamu görevlisinin görev alanına girmediğini ve bu hususta yetkisi olmadığını bildiği halde, üzerinde nüfuz sahibi olduğu kamu görevlisinin gördürülmesi istenen iş için görevli ve yetkili olduğundan ve işi yapacağından bahisle kişiyi yanıltarak menfaat temin etmiş ise bu eylemle nüfuz ticareti suçu değil, TCK m.158/2'de düzenlenen nitelikli dolandırıcılık suçu oluşmaktadır. Üzerinde nüfuz sahibi bulunduğu iddia edilen kamu görevlisinin fail dışında bir kimse olması gerekmektedir. Yürüttüğü görevin sağladığı nüfuzdan yararlanarak bir başkasına mal veya hizmet satmaya çalışan bir kamu görevlisi söz konusu ise bu durumda m.259'da düzenlenen kamu görevlisinin ticareti suçu gündeme gelecektir. Ayrıca nüfuz ticareti suçunun oluşabilmesi için menfaat karşılığı gördürülmek istenen işin, üzerinde nüfuz sahibi olunan kamu görevlisinin görev alanına girmesi ve haksız (hukuka aykırı) olması gerekmektedir. Bu iş hukuka aykırı, yapılmaması gereken bir işin yapılması şeklinde olabileceği gibi yapılması gereken bir işin yapılmaması şeklinde de olabilir. Nüfuz ticareti suçunda suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların failer tarafından bilinmesinin yanı sıra, kişinin kastı dışında ayrıca bir amaç ile hareket etmesi aranmaktadır. Nüfuz ticareti suçunda amaç unsuru, menfaat temin eden ve menfaat sağlayan failin haksız işin gördürülmesi amacıyla girişimde bulunması ve bulunulmasını sağlamasıdır. Nüfuz ticareti suçunun oluşumu açısından üzerinde nüfuz sahibi bulunduğu iddia edilen kamu görevlisinin nüfuz ticareti anlaşmasından haberdar olmaması, nüfuz ticareti anlaşmasında taraf olmaması ve suça iştirak etmemesi gerekir. Eğer kamu görevlisinin nüfuz ticareti anlaşmasından haberi var ise yani gördüğü haksız işin bir menfaat karşılığı olduğunu bilmesi halinde, nüfuz ticareti suçu değil, diğer şartlarının da varlığı halinde TCK m.252 kapsamında rüşvet suçu oluşacaktır. Nüfuz ticareti suçunun oluşabilmesi için öncelikle menfaat karşılığı gördürülmek istenen haksız işin kamu görevlisinin görev alanına girmesi ve bu kamu görevlisinin nüfuz ticareti sözleşmesinden ve suçtan haberdar olmaması gerekir.⁷²

3.10.1. Nüfuz Ticareti Suçuna Örnek Yargı Kararları

Konu ile ilgili Yargıtay 5. Ceza Dairesinin örnek kararlarında; *"Suç tarihinde, SGK İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığında dağıtıcı memur kadrosunda çalışan sanığın, görevine girmediği ve yetkili olmadığı halde, çalışma izni belgesi başvuruları ile ilgilendiği kanaatini uyandırarak mağdurdan 250 TL yarar sağladığı iddiasıyla dolandırıcılık suçundan cezalandırılması istemiyle açılan kamu davasında yapılan yargılamada, eyleminin suç tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan TCK'nın 255'inci maddesindeki 'yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama' suçunu oluşturacağı gerekçesiyle yazılı şekilde uygulama yapılmış ise de; hükümden önce 05.07.2012 gün ve 28344 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6352 sayılı Yasanın 89'uncu maddesi ile 5237 sayılı TCK'nın 255'inci maddesinin 'nüfuz ticareti' başlığı altında yeniden düzenlenerek suç unsurlarında değişiklikler yapılması karşısında, yeni düzenlemeler ile unsurlarının oluşması durumunda dolandırıcılık suçu da değerlendirilmek suretiyle sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerektiğinin gözetilmemesi,"⁷³*

72 Büşra Erdem, "Nüfuz Ticareti Suçu", İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, 2019, s. 72; Ali Parlar, a.g.e., s.426,427.

73 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.13.09.2018, E.2014/10643, K.2018/5686 No.lu Kararı.

Başka bir kararında; "(...)Tapu Sicil Müdürlüğünde hizmetli olan ve Kaymakamlık Olur'u ile arşiv memuru olarak görev yapan sanığın, görev ve yetki alanına giren bir işlem bulunmadığı halde, mağdur ...'den Bölge Müdürlüğündeki işini halledebileceğini söyleyerek 'ilgili memurun aracına benzin parası' adı altında toplamda 80,00 TL alması ile babasından kalan araziyi satmak isteyen ancak bu işlem için Tapu Sicil Müdürlüğünden veraset ve intikal vergisi ilişik kesme belgesi alması gereken diğer mağdur ...'dan, bu işinin gördürülmesi karşılığında 40,00 TL'lik telefon faturasının ödenmesini sağlaması eylemlerinin, 05.07.2012 gün ve 28344 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6352 sayılı Yasanın 89'uncu maddesi ile yapılan değişiklik öncesi yürürlükte bulunan 5237 sayılı TCK'nın 255'inci maddesi kapsamında zincirleme olarak yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama suçu kapsamında kaldığı, ancak TCK'nın 255'inci maddesinin 6352 sayılı Yasa ile 'nüfuz ticareti' başlığı altında yeniden düzenlenerek suç unsurlarında değişiklik yapılması karşısında, yeni düzenlemeler ve unsurlarının oluşması durumunda dolandırıcılık suçu yönünden de değerlendirme yapılarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerektiği nazara alınmadan suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm tesisi(...)"⁷⁴ şeklinde karar verilmiştir.

3.11. Görevi Kötüye Kullanma Suçu

Madde 257- "(1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmaktan ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

Maddi Unsur: Görevi kötüye kullanma suçunun faili kamu görevlisidir. Suçun mağduru kamu idaresi ve suçtan zarar gören kişilerdir. Suç ilk olarak görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle ya da ikinci olarak görevlerinin gereklerini yapmaktan ihmal veya gecikme göstererek işlenebilir. Fiilin cezalandırılabilmesi için görevin gereklerine aykırı icrai veya ihmali hareketlerin, kişilerin mağduriyetine veya kamunun ekonomik bakımdan zararına neden olması ya da kişilere haksız bir yarar sağlaması gerekmektedir.

Manevi Unsur: Suç genel kast ile işlenen bir suçtur. Kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı hareket ettiğini bilmesi ve istemesi gerekir.

Görevi kötüye kullanma suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda "Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar" arasında 257'nci maddede düzenlenmiştir. Bu suç ile "görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle" ve "görevinin gereklerini yapmaktan ihmal veya gecikme göstererek" kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi cezalandırılmaktadır. Görevi kötüye kullanma suçu, kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında uygulama alanı bulmaktadır. Örneğin; zimmet ve rüşvet eylemleri, özel olarak cezalandırılması öngörülmüş olan görevi kötüye kullanma halleridir. Görevini kötüye kullanmak suretiyle zimmetine para geçiren kamu görevlisi TCK m.247'den cezalandırılacak ayrıca faille TCK m.257'den dolayı ceza verilmeyecektir.

Görevi kötüye kullanma suçunun gerekçesine göre bu suç için öngörülen cezayla kamu hizmetinin verilmesinde disiplin sağlanmakta, idarenin düzenli, etkin, dürüst

74 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.12.07.2018, E.2016/3213, K.2018/5312 No.lu Kararı.

ve tarafsız bir şekilde işleyişi güvence altına alınmaktadır. Görevi kötüye kullanma suçunu sadece kamu görevlisi sıfatına sahip kişilerce işlenebilir. TCK 257'nci madde hükmünde; "görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevi kötüye kullanma" ve "görevin gereklerini yapmaktan ihmal veya gecikme göstermek suretiyle" görevi kötüye kullanma olmak üzere iki ayrı suç tipi düzenlenmiştir. Bu suçlar icrai surette görevi kötüye kullanma ve ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma suçları şeklinde adlandırılabilir. Bu fark sadece ceza miktarına etki etmektedir. Görevi kötüye kullanma suçunun oluşabilmesi için öncelikle kamu görevlisinin görev alanına giren bir husus söz konusu olmalıdır. Kamu görevlisinin görev alanına girmeyen bir hususla ilgili davranışı bu suçu oluşturmaz. Madde hükmünden anlaşıldığı üzere görevin gereğinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bir kamu görevlisinin hizmeti veriş şekli, zamanı ve kapsamı dolayısıyla görev gereğinin anlamı idare hukukunun ilkelerine, kanun, yönetmelik hükümlerine ve yapılan göreve ilişkin örfi kurallara göre belirlenmektedir. Görevin gerekleri, emir veya düzenleyici işlemlerden doğabilir. Ancak sayılan bu kuralların tamamen ortaya konulmasıyla görevin gereği gibi yapılmadığı veya görevin gereğinin hiç yapılmadığı ya da geç yapıldığına ilişkin değerlendirmede bulunulabilir. Failin suçtan sonra istifa veya emeklilik gibi nedenlerle kamu görevlisi sıfatını kaybetmesi veya izin, hastalık gibi nedenlerle görevini ifa halinde olmaması 257'nci maddenin uygulanmasına engel teşkil etmez. Suçun oluşabilmesi için failin bu görevi usulüne uygun iktisap etmesi ve gerçekleştirilen failin kamu görevlisinin görevi ile ilgili olması gereklidir. Yetkisizlik durumunda suçtan da bahsetmek mümkün değildir.

Kanun'un 257/1 maddesinde düzenlenen icrai hareketle görevin kötüye kullanılması suçunun fail unsuru, kamu görevlisinin görev alanına giren konuda görevin gereklerine aykırı hareket etmesidir. Ancak suçun oluşması için kişilerin mağduriyetine ya da kamunun zararına neden olma veya kişilere haksız kazanç sağlama şeklinde neticenin oluşması gerekir. Görevin gereklerine aykırı hareket; kamu görevlisinin görevini kanun, yönetmelik, genelge, emir ya da talimatlarla (idari düzenlemelerle) belirlenmiş olan usul ve yöntemlere uymadan yerine getirmesidir. Her memurun görevinin niteliği, nasıl ve ne suretle yerine getireceği belirlenmiş ve sınırları çizilmiştir. Bu esas doğrultusunda kamu görevlisinin görev kapsamı belirlenir. TCK 257/1 maddesi hükmüne göre görev yerine getirilir, ancak gereği gibi yerine getirilmez. Bu durum dışında fail, kendisine tanınmış olan yetkileri amacı dışında kullanabilir, takdir hakkını kötüye kullanabilir veya yetkilerinin sınırını aşabilir ya da kendisinden beklenen davranış kurallarına aykırı hareket edebilir. Kamu görevlisine görevini yerine getirirken tanınmış olan takdir yetkisinin açıkça amacına aykırı, keyfi, objektif kritere bağlı olmaksızın kullanılması, mevzuatta öngörülen şekil ve esasa ilişkin koşulları gerçekleştirilmeden işlemin yapılmış olması, görev nedeniyle elde bulundurulanan eşyanın mal edinilmeden amacına aykırı olarak kullanılması görevi kötüye kullanma suçunu oluşturabilir. Fail kamu görevlisi olmakla birlikte maddi konu bakımından görevli değil ise unsurların elverişli olması halinde eylem başka bir suçu oluşturabilir veya sadece disiplin suçu teşkil edebilir. Görevi kötüye kullanma suçu genel, tali ve tamamlayıcı niteliktedir. Bu husus Kanun'da suç olarak tanımlanan haller dışında denilmek suretiyle belirtilmiştir. Bu nedenle kamu görevlisinin Kanun'un kendisine yüklediği görevin gereklerine aykırı hareket etmesi Ceza Kanunu veya başka özel bir kanunda tanımlanan suçu oluşturuyorsa 257/1 madde hükmü uygulanmaz. Örnek olarak fail hem görevi kötüye kullanma hem de rüşvet suçunu oluşturuyorsa sadece rüşvet suçunun oluşturduğu kabul edilerek bu yönde ceza verilir.

TCK'nın 257/2 maddesinde tanımlanan ihmalle görevi kötüye kullanma suçunun fiil unsuru, görevin gereği olan işlemi yapmakta "ihmal göstermek" veya "gecikme göstermek" tir. Suçun maddi unsuru ise kamu görevlisinin kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında görevinin gereklerini yapmakta ihmal ve gecikme göstererek kişilerin mağduriyetine, kamunun zararına ve kişilere haksız bir kazanç sağlamasıdır. İkinci fıkrada ihmali davranışla işlenen görevi kötüye kullanma suçu düzenlenmiş ve birinci fıkradaki suça nazaran faille daha düşük ceza verilmesi öngörülmüştür. İki seçimlik harekete bağlanan suçun birinci halinde (işlemi yapmakta ihmal göstermek) görev hiç yerine getirilmezken ikinci halinde (gecikme göstermek) ise görev usulüne uygun ve yetki aşımı olmadan geç yerine getirilir. İhmal ifadesi kamu görevlisinin mevzuat gereği yapmak zorunda olduğu işi bilerek veya isteyerek hiç yapmaması anlamına gelmektedir. İhmal gösterilerek failin görevin gereğini yapmama, hareketsiz kalma biçimindeki pasif davranışı suçu oluşturmaktadır. Görevin gereğini yapmakta gecikme ise kamu görevlisinin yapmak zorunda olduğu görevi zamanında yapmayıp gereken süresinden sonra yerine getirmesidir. Bu doğrultuda görevi kötüye kullanma suçu, tanımlı bir kamu hizmetini görmekte veya yürütmekte olan kamu görevlisinin emir ve talimat olmaksızın hukuken belirlenmiş olan görevinin gereğini yapmaması, hareketsiz kalması veya belirli bir süre içinde yerine getirmesi gereken görevi o süre içinde yerine getirmemesi yani savaştırmasıdır. Kamu görevlisinin ihmal ettiği veya gecikme gösterdiği işin görevine giren bir işlem olması gerekir. Örneğin; kooperatif başkan ve yönetim kurulu üyelerinin kooperatife ait defter ve belgeleri tutmaması⁷⁵ veya sanıkların, kasasında yeterli para olmasına rağmen elektrik borcunu zamanında ödemeyerek köy tüzel kişiliğinin gecikme cezası ödemesine neden olması⁷⁶ filleri Yargıtay tarafından ihmal veya gecikme olarak değerlendirilmiştir. Görev hususunun mevzuat hükümleri ve talimatlar ile düzenlenmiş olması önemlidir. Görev ile ilgili olarak mevzuatta bir süre belirtilmiş ise bu süre dikkate alınır; ancak böyle kesin bir süre öngörülmemiş ise görevin yapılması gereken süre görevin mahiyetine göre belirlenmeli, makul süre geçtiği halde yapılmamış olması durumunda suçun oluştuğu kabul edilmelidir. Görevi yapmakta ihmal ve gecikme göstermek görevi tanımlayan mevzuat hükümleri uyarınca kamu görevlisinden istenen belirli bir şeyi yapmamaktır. Kamu görevlisinin salt idare ile ilişkisinden doğan gerektiği gibi davranmama eylemlerinin veya kurum düzen ve disiplinini bozucu eylemlerinin başkasının mağduriyetine veya kazancına, kamunun zararına neden olması mümkün olmadığından ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma suçunun oluştuğu söylenemez. Yargıtay 4. Ceza Dairesinin bir kararında yer alan il sağlık grup başkan vekili olan sanığın özürsüz şekilde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı törenine katılmaması eylemi bu kapsamda değerlendirilmiştir.⁷⁷

Görevi kötüye kullanma suçunun kasten işlenebilen bir suç olması nedeniyle ihmalin ve gecikmenin bilerek ve istenerek gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir. Maddenin birinci fıkrası bakımından failin, görevinin gereklerine aykırı hareket ettiğini, neticede bir kişinin mağduriyetine ya da kamunun zararına neden olacağını veya kişilere haksız bir kazanç sağlamış olacağını bilerek ve isteyerek hareket etmesi gerekir. Görev konusu kanuni düzenlemelere aykırı davrandığını bilen kamu görevlisinin bu tür bir davranışı istemesi genel kastı oluşturur. Failin saiki ve maksadı farklı olsa dahi görevinin gereklerine aykırı davranışının maddede belirtilen neticelerden birine yol açacağını bilerek hareket etmiş olması halinde suçun manevi unsuru tamamlanmış olur. Maddenin ikinci fıkrasında

75 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.24.04.2018, E.2572, K.3021 No.lu Kararı.

76 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.23.06.2016, E.6082, K.6695 No.lu Kararı.

77 Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.05.06.2002, E.8553, K.10478 No.lu Kararı.

düzenlenen ihmali davranışta failin ihmal veya gecikme gösterme irade ve bilinci ile hareket etmesi gerekir. Failin suçta yer alan objektif unsurları bilerek hareketsiz kalma veya hiçbir şey yapmama hususunda karar alması veya durumun farkında olarak sadece herhangi bir şey yapma konusunda karar alması ya da durumun farkında olarak sadece herhangi bir şey yapma konusunda karar almaması, yine belirli bir sürede yerine getirmesi gereken bir hizmet veya hareketi o sürede yerine getirmemesi hallerinde sonucun bilinmesi kast için yeterlidir. Ancak failin görevi bilmeme yanlış bilme veya unutmaktan kaynaklandığı durumlarda suçun kast unsuru oluşmaz. Bu hususta Yargıtay 4. Ceza Dairesinin bir kararında; "(...) Ancak; mahkeme yazmanı sanığın, unutarak duruşma tutanaklarını imzalamamaktan ibaret eyleminde, suçun kasıt ögesinin ne suretle gerçekleştiği gösterilmeden, yetersiz gerekçe ile yazılı biçimde hükümlülük kararı verilmesi." şeklinde hüküm tesis edilmiş, suçun kast ögesinin gerçekleşmediği belirtilmiştir.⁷⁸

Görevi kötüye kullanma fillerinin ister icrai olsun ister ihmali olsun cezalandırılabilmesi, bu fillerin kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olması ya da bu fillere kişilere haksız bir yarar sağlanmış olması koşuluna bağlanmıştır. Sayılan bu koşulların gerçekleşmemesi halinde suç oluşmayacaktır. Görevin gereklerine aykırı davranış, yasa ve diğer mevzuatla kamu görevlisine tanınan yetkinin bir şekilde aşılması, yasa da öngörülen şekil ve usul şartlarına uyulmaması, takdir yetkisinin amacı dışında kullanılması, görevin gerektirdiği ön koşullara uyulmaması, yargı kararlarına uyulmaması biçimlerinde oluşabilir. Kamu görevlisinin sadece idare ile olan ilişkisinden kaynaklı yükümlülüklerine aykırı filleri disiplin hukuku kapsamına girdiğinden bu fıkradaki suç oluşmaz. Yargıtay 4. Ceza Dairesinin bir kararında infaz koruma görevlisi sanığın cezaevinde hükümlüden eşya satın alması ile ilgili olarak bu eylemin disiplin cezasını gerektirir nitelikte olduğuna, görevi kötüye kullanma suçunun unsurlarının oluşmadığına hükmetmiştir.⁷⁹

Koşullardan biri de görevin gereklerine aykırı davranışın, kişinin mağduriyetine neden olmasıdır. Kişi kavramının hem özel kişileri hem de tüzel kişiyi kapsayacak şekilde anlaşılması gerekir. Bu mağduriyet, sadece ekonomik zararı ifade etmez. Daha geniş bir anlama sahiptir. Kişinin mağduriyeti kavramı, bireyin sadece mal varlığına ilişkin haklarına değil, aynı zamanda siyasi ve sosyal hakları ile medeni haklarına yönelen ihlalleri de kapsar. Kişinin, tabi tutulduğu sınavda başarılı olmasına rağmen başarısız olarak gösterilmesi⁸⁰ veya imar planı uygulamasında belli bir parsel sahibine duyulan husumet dolayısıyla plan tekniğine aykırı olarak yeşil alan olarak gösterilmesi⁸¹ buna örnek olarak gösterilebilir. Mağduriyet hali objektif olarak belirlenebilir olmalıdır. Görevin verdiği yetkinin sınırlarını aşarak keyfi işlem ve davranışta bulunma halinin de kişilerin mağduriyetine sebebiyet verdiği söylenebilir.

Haklı olan işin görülmesinden sonra kişilerden yarar sağlanması da görevi kötüye kullanma suçunu oluşturur. Çünkü bu yarar, kamu görevlisi sıfatını taşıması ve işi görmüş olması nedeniyle kişiye sağlanmaktadır. Bu gibi durumlarda, kişiler hakkının teslim edilmesi konusunda en azından bir kaygıyla hareket etmektedirler. Kamu görevlisine yarar sağlanması görünüşte rızaya dayalı olsa bile; kamusal görevlerin eşitlik ve liyakat esasına göre yürütüldüğü hususunda taşınan kaygı dolayısıyla, burada da bir mağduriyetin varlığını kabul etmek gerekir.⁸² Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 15'inci maddesinde; "*Kamu görevlisinin tarafsızlığını,*

78 Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.09.12.1996, E.8307, K.9340 No.lu Kararı.

79 Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.03.12.1992, E.6885, K.7642 No.lu Kararı.

80 TCK m.257-Gerekçe.

81 TCK m.257-Gerekçe.

82 TCK m.257-Gerekçe.

performansını, kararını veya görevini yapmasını etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan, ekonomik değeri olan ya da olmayan, doğrudan ya da dolaylı olarak kabul edilen her türlü eşya ve menfaat hediye kapsamındadır. Kamu görevlilerinin hediye almaması, kamu görevlisine hediye verilmemesi ve görev sebebiyle çıkar sağlanmaması temel ilkedir. Kamu görevlileri, yürüttükleri görevle ilgili bir iş, hizmet veya menfaat ilişkisi olan gerçek veya tüzel kişilerden kendileri, yakınları veya üçüncü kişi veya kuruluşlar için doğrudan doğruya veya aracı eliyle herhangi bir hediye alamazlar ve menfaat sağlayamazlar.” denilmektedir. Bu kapsamda failin kişinin haklı işini gördükten sonra hediye adıyla bile olsa yarar sağlaması görevi kötüye kullanma suçu olarak değerlendirilecektir.

Kamunun zararına neden olma kavramı “görevin gereklerine aykırı davranış” dolayısıyla kamu açısından bir zarar meydana gelmiş olabilir. Örneğin; orman alanında veya kamu arazisinin işgalıyla yapılan işyeri veya konutlara elektrik, su, gaz, telefon ve yol gibi alt yapı hizmetleri götürülmekle görevin gereklerine aykırı davranılmış olabilir. Kamu toplumu temsil eden anlamına gelmektedir. Devlet ve kamu idareleri de kamuyu temsil etmektedir. Madde gerekçesinde kamu zararı ile maddi, ekonomik zararlar kastedilmektedir. Manevi zararlar kamu zararı olarak kabul edilemez. Kamu görevlisinin görevi kapsamında kamu idaresini ekonomik zarar uğratacak nitelikteki somut ve doğrudan zararlar yol açan filleri suç sayılmaktadır. Kamu zararı, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu’nun 71’inci maddesinde; “*mevzuata aykırı karar, işlem, eylem veya ihmâl sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması*” olarak tanımlanmıştır. Maddenin devamında ise hangi hallerin kamu zararı kapsamında yer aldığı belirtilmiştir. Sayılan bu ölçütler doğrultusunda kamu görevlisinin failinin kamu zararı meydana getirip getirmediğine veya ne miktarda getirdiğine ilişkin 71’inci maddedeki kamu zararının belirlenmesinde gözetilecek olan kriterler dikkate alınacaktır. Kamu açısından ekonomik bir zarar doğmamışsa, kişilerin mağduriyeti ve haksız kazanç sağlanmadığının belirlenmesi durumunda görevi kötüye kullanma suçunun unsurları oluşmayacaktır. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bir kararında; “(…) *Kamunun zarara uğraması hususuna gelince; madde gerekçesinde ekonomik bir zarar olduğu vurgulanan anılan kavramla ilgili olarak yasal düzenleme içeren 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Yasası’nın 71’inci maddesinde ise; mevzuata aykırı karar, işlem, eylem veya ihmâl sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması şeklinde tanımlanan kamu zararı, her somut olayda hakim tarafından, iş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek bir fiyatla alınıp alınmadığı veya aynı şekilde yaptırılıp yaptırılmadığı, somut olayın kendine özgü özellikleri de dikkate alınarak belirlenmelidir. Bu belirleme; uğranılan kamu zararının miktarının kesin bir biçimde saptanması anlamında olmayıp, miktarı saptanamasa dahi, işin veya hizmetin niteliği nazara alınarak, rayiç bedelden daha yüksek bir bedelle alım veya yapımın gerçekleştirildiğinin anlaşılması halinde de kamu zararının varlığı kabul edilmelidir. Ancak bu belirleme yapılırken, norma aykırı her davranışın, kamuya duyulan güveni sarstığı, dolayısıyla, kamu zararına yol açtığı veya zarara uğrama ihtimalini ortaya çıkardığı şeklindeki bir varsayım da hareket edilmemelidir. Somut olayda; malzemelere ilişkin faturalarda spor malzemelerinin nitelikleriyle ilgili açıklamalara yer verilmemiş ise de, dosyada yer alan teklif mektuplarında önerilen fiyatlar, tanık ...’in anlatımları, geniş çaplı bir piyasa araştırması yapıldığına ilişkin dosyadaki bilgi ve belgeler dikkate alındığında, anılan eylemle kamunun zarara uğratıldığından da söz edilmesine olanak bulunmamaktadır. Saniğa isnat edilen eylemde, 5237 sayılı Yasanın 257’nci maddesinde yer alan, ‘kişilerin mağduriyeti, kamunun zararına neden olunması veya kişilere haksız kazanç sağlama’ ögelerinden hiçbiri gerçekleşmediğinden, Özel Dairece, bu hususlar tartışılmak suretiyle verilen beraat kararı*

*isabetlidir (...)*⁸³ denilerek kamu zararından ekonomik ve doğrudan zararların anlaşılacağı, zarara uğrama ihtimalinin ortaya çıkmasının yeterli olmadığı vurgulanmıştır.

Görevin gereklerine aykırı davranmak suretiyle kişilere haksız bir menfaat sağlanmış olabilir. Haksız menfaat, haksız kazancı da kapsar bir şekilde kişilere hukuka aykırı bir şekilde maddi veya manevi kişisel yarar temin edilmesi anlamına gelir. Görevi kötüye kullanma fiili sonucunda herhangi bir özel veya tüzel kişiye haksız menfaat temin edilmişse suç tamamlanmış olur. Kişilere sağlanan menfaat, maddi olabileceği gibi bir öğretim üyesinin geçemeyecek bir sınav kağıdına geçer not vermesi gibi manevi de olabilir. Madde gerekçesinde; *“...kamusal bir finans kaynağından yararlanması için gerekli şartları taşımadığı hâlde, yararlandırılmış olabilir. Kişiyi, belli bir sınai veya ticari faaliyetle ilgili olarak gerekli izin koşullarını taşımadığı hâlde, bu faaliyetin icrasına yönelik olarak izin verilmiş olabilir. Bir imar planı uygulamasında, belli bir parsel üzerinde, plan tekniğine veya imar planına aykırı olarak yapılaşmaya imkân sağlanmış olabilir...”* denilmiş ve kişilerin kamu idaresinin vereceği izinler ve sağladığı olanaklarla yapabileceği faaliyetler dolayısıyla kamu görevlisinin görevin gereklerine aykırı davranmak suretiyle kişilere bu tür haksız kazanç sağlama yollarına örnek gösterilmiştir.⁸⁴

3.11.1. Görevi Kötüye Kullanma Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 5.Ceza Dairesinin bir kararında; *“Mübaşir olarak görev yapan sanığın posta masrafları ve bilirkişi ücreti olarak adliye veznesi tarafından kendisine verilen paraların posta idaresine teslimiyle görevlendirilmesinin yasal olarak mümkün olmaması karşısında, suça konu paralar kendisine görevi nedeniyle tevdi edilmiş sayılamayacağından, eyleminin icrai davranışla görevi kötüye kullanma suçunu değil, hizmet sebebiyle güveni kötüye kullanma suçunu oluşturacağı”*⁸⁵,

Yargıtay 5.Ceza Dairesinin bir kararında; *“Belediye tarafından pide dağıtılmadığı halde pideci ...'ya ödenen 6.000 TL pide bedeli ile ilgili olarak sanık savunmaları ve tanık ... beyanından anlaşıldığı üzere tanığın yıllarca biriken belediyeden olan pide bedeli alacaklarının ödenmesi için önceden yapılan alım nedeniyle kamu görevlisi sanıkların fiili durumu hukukileştirmeye çalıştıkları, pidelerin doğrudan temin yöntemiyle 4734 sayılı Kanununun 22(d) maddesi kapsamında alımı yapılmış gibi evrak düzenlendiği, piyasa araştırması yapılmadığı, doğrudan temin usulünün bir ihale şekli olmadığı da nazara alınarak; öncelikle suç tarihi itibarıyla pide fiyatlarının araştırılarak gerektiğinde bilirkişi raporu alınmasından sonra sanıkların eylemleri nedeniyle objektif cezalandırma şartlarından birinin gerçekleşip gerçekleşmediğinin denetime imkan verecek şekilde gerekçeleriyle tartışılması gerektiği”*⁸⁶,

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bir kararında; *“Kamunun zarara uğraması hususuna gelince; madde gerekçesinde ekonomik bir zarar olduğu vurgulanan anılan kavramla ilgili olarak yasal düzenleme içeren, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Yasasının 71'inci maddesinde ise; mevzuata aykırı karar, işlem, eylem veya ihmali sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması şeklinde tanımlanan kamu zararı, her somut olayda hakim tarafından, iş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek bir fiyatla alınıp alınmadığı veya aynı şekilde yaptırılıp yaptırılmadığı somut olayın kendine özgü özellikleri de dikkate alınarak belirlenmelidir. Bu belirleme, uğranılan kamu zararının miktarının kesin bir biçimde saptanması anlamında olmayıp, miktarı saptanamasa dahi, işin veya hizmetin niteliği*

83 Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.18.10.2005, E. 2005/96, K. 2005/118 No.lu Kararı.

84 Hamide Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 25, Sayı:2, 2019, s.1561-1582; Ali Parlar, a.g.e., s.460-478.

85 Yargıtay 5.Ceza Dairesinin T.13.09.2018, E.2014/10790, K.2018/5700 No.lu Kararı.

86 Yargıtay 5.Ceza Dairesinin T.14.05.2018, E.2017/2770, K.2018/3565 No.lu Kararı.

nazara alınarak, rayiç bedelden daha yüksek bir bedelle alım veya yapımın gerçekleştirildiğinin anlaşılması halinde de kamu zararının varlığı kabul edilmelidir. Ancak bu belirleme yapılırken, norma aykırı her davranışın, kamuya duyulan güveni sarstığı, dolayısıyla, kamu zararına yol açtığı veya zarara uğrama ihtimalini ortaya çıkardığı şeklindeki bir varsayım da hareket edilmemelidir. Somut olayda; sanığın eylemi ile doğrudan bağlantılı olarak nesnel ölçülere uygun bir şekilde saptanmış herhangi bir ekonomik zarar saptanmadığına göre, anılan eylemde kamunun zarara uğratıldığından da söz edilmesine olanak bulunmamaktadır.⁸⁷

Yargıtay 5.Ceza Dairesinin bir kararında; “Zimmet suçunun oluşabilmesi için paraların kendisine görevinin normal fonksiyonu icabı ve kanuna uygun olarak tevdiinin zorunlu olduğu, kendisine usulsüz olarak ödeme yapılmasına olanak sağlayan belgeler düzenleyerek kullanmak suretiyle çıkar sağlama eylemlerinin belgelerin aldatıcı nitelikte olması durumunda evrakta sahtekârlık ve kamu kurumuna karşı dolandırıcılık, aldatıcılığının bulunmaması durumunda da kamu kurumuna karşı dolandırıcılık ve görevi kötüye kullanma suçlarını oluşturacağı gözetilmelidir.”⁸⁸

Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir kararında; “Katılanın 26.07.2005 tarihli vekâletnameyle kardeşi...’ı babalarından kalan taşınmazları veraset ilamına göre taksim sözleşmesi yapmaya ve bu sözleşme sonucuna göre tapu sicilinde tescil işlemlerini yerine getirmeye yetkilendirdiği halde; ...Tapu Sicil Müdürlüğünde memur olarak görev yapan sanıkların 01.03.2006 tarihinde katılana veraset ilamında yazılı hisseden az taşınmaz kalacak şekilde taksim sözleşmesi düzenleyerek katılanın mağduriyetine neden oldukları ve icrai davranışla görevi kötüye kullanma suçunun tüm unsurlarıyla oluştuğu (...)”⁸⁹

Yargıtay 4. Ceza Dairesinin bir kararında “Belediye Fen İşleri Müdürü olan sanığın ... Asliye Hukuk Mahkemesinin ... tarihli yazısı ve üç adet tekit yazısına, ilgili bilgi ve belgeleri göndermeyerek cevap vermeme eylemi ile görevin gereklerine aykırı davrandığı gözetilmeden TCK’nın 257’nci maddesinde öngörülen “kamu zararı, kişilerin mağduriyeti ve haksız kazanç sağlama” öğelerinin gerçekleşmesi koşuluyla hükümlülük kararı verilmesi (...)”⁹⁰

Yargıtay 5.Ceza Dairesinin bir kararında; “.. Müdürlüğünde müdür yardımcısı olarak görev yapan sanığın, ihale sonrasında yapılan sözleşmeye aykırı olarak fatura almadan malı teslim etmek ve tartı işlemlerini kurum görevlileri yerine kurumda çalışan özel güvenlik görevlileri nezaretinde yaptırmak suretiyle görevini kötüye kullandığı iddia edilen olayda; hakkında suç duyurusunda bulunulmasına karar verilen ... hakkındaki soruşturma evrakının akıbetinin araştırılması, kamu davası açılmış olması halinde mümkünse birleştirilmesi, bunun mümkün olmaması durumunda ise onaylı örneklerinin alınmasından, 14/2009 sayılı iç sirküler ve kombina ticaret şefliğinde sorumluluğu olmadığına ilişkin savunması dikkate alınarak iş akışı kurumdan sorulup görev ve sorumluluğunun netleştirilmesinden sonra hasil olacak sonuca göre hukuki durumunun tayin ve takdiri gerektiği gözetilmeden, eksik inceleme ve yetersiz gerekçeyle yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulması”⁹¹

Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir kararında; “Muğla... Merkez Müdürlüğü dağıtıcısı olan sanığın, katılan adına gönderilen posta gönderisinin tebliği sırasında Tebligat Kanunu 21. madde uyarınca 2 nolu ihbarı kapıya yapıştırdığı, ancak herhangi bir komşusuna haber vermeden tebliğ evrakını mahalle muhtarına teslim etmek suretiyle katılanın mağduriyetine neden olduğu iddia edilen olayda; sanığın görevinin gereklerine aykırı davrandığı tüm dosya

87 Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.01.01.2006, E.2005/110, K.2005/159 No.lu Kararı.

88 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.01.11.2011, E.2007/5928, K.2011/23185 No.lu Kararı.

89 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.11.04.2016, E.2014/1100, K.2016/3717 No.lu Kararı.

90 Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.08.02.2011, E.2008/21882, K.2011/1223 No.lu Kararı.

91 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.20.04.2016, E.2014/3246, K.2016/4072 No.lu Kararı.

kapsamı itibariyle sabit olmakla birlikte, 5237 sayılı TCK'nın 257. maddesinde belirtilen suçun oluşması için görevin gereklerine aykırı davranış yanında 'kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanması' öğelerinden birinin de gerçekleşmesi gerektiği gözetilerek, katılan aleyhine açılan itirazın iptali davasında tebligatın usulsüz olduğu gerekçesi ile temyiz incelemesinin katılan lehine sonuçlanması da nazara alındığında objektif cezalandırma koşullarından hangisinin ne suretle gerçekleştiği denetime imkan verecek şekilde tartışılmadan yetersiz gerekçe ve eksik incelemeyle yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulması, Kabule göre de; Sanığın eyleminin icrai davranışla görevi kötüye kullanma suçunu düzenleyen TCK'nın 257/1. maddesine uyduğu gözetilmeden, 257/2 maddesi ile ihmali davranışla görevi kötüye kullanma suçundan mahkumiyet hükmü kurulması"⁹²,

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bir kararında; "(...) Doktor olarak ilk görev yerlerinde çalışmaya başlayan sanıkların, aralarında maddi bir ilişki bulunduğu her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delillerle ispatlanamayan eczane sahiplerinin gönderdiği ya da hasta yakınlarının bizzat getirdikleri sağlık karnelerine, hastaları görmeden, büyük bölümü konulan hastalık tanısıyla uyumlu ilaç yazma şeklindeki eylemlerinin, sosyal güvenlik kuruluşlarınınca ödenen katkı payının doğması, bu şekilde eczane sahiplerine menfaat sağlanması ve kamu zararına da neden olunması hususları gözetildiğinde, görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğunun kabulünde zorunluluk bulunmaktadır." denilmek suretiyle hüküm tesis edilmiştir.⁹³

3.12. Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçu

Madde 258- "(1) Görevi nedeniyle kendisine verilen veya aynı nedenle bilgi edindiği ve gizli kalması gereken belgeleri, kararları ve emirleri ve diğer tebligatı açıklayan veya yayınlayan veya ne suretle olursa olsun başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştıran kamu görevlisine, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Kamu görevlisi sıfatı sona erdikten sonra, birinci fıkrada yazılı fiilleri işleyen kimseye de aynı ceza verilir."

Maddi Unsur: Suçun hukuki konusu, ifa edilen kamu göreviyle ilgili olan ve gizli tutulması gereken bilgilerdir. Suçun maddi unsuru kamu görevlisinin görevi nedeniyle kendisine verilen veya aynı nedenle bilgi edindiği ve gizli kalması gereken belgeleri, kararları ve emirleri ve diğer tebligatı açıklaması veya yayınlaması veya ne suretle olursa olsun başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştırması biçimindeki seçimlik hareketlerden birini işlemesi ile oluşur. Suçun faili, görevi icabı öğrendiği sırları açığa vuran kamu görevlisidir.

Manevi Unsur: Göreve ilişkin sırrın açıklanması suçu kastla işlenen bir suçtur.

Göreve ilişkin sırrın açıklanması suçu, görevin gereği olarak gizli kalması gereken belgeleri, kararları ve emirleri veya diğer tebligatı açıklamak, yayınlamak veya başkalarının bilgi edinmelerini kolaylaştırmakla birlikte işlenmiş olur. Suçun maddi konusu ifa edilen kamu göreviyle ilgili olan ve gizli tutulması yani sır olarak saklanması gereken bilgilerdir. Sır olarak kabul edilen şeyler, kamu görevlisine görevi nedeniyle verilen veya aynı nedenle bilgi edindiği ve gizli kalması gereken belgeler, kararlar, emirler ve diğer tebligatın içerdiği bilgilerdir. Sayılan belge, karar, emir ve diğer tebligatın suç konusu oluşturabilmesi için gizli kalması gerektiğine dair ilgili mevzuatta hüküm bulunması gerekir. Gizli kalması gereken

⁹² Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.21.03.2016, E.2014/1537, K.2016/2931 No.lu Kararı.

⁹³ Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.4.2.2014, E.2012/1347, K.2014/30 No.lu Kararı.

bilgi ve belgeler, açıklanmaları halinde failin mensup olduğu kamu kuruluşunun hukuken korunan bir menfaatine zarar verebilecek nitelikte olanlardır. Göreve ilişkin sırrın görevin devamı sırasında veya kamu görevlisi sıfatı sona erdikten sonra açıklanması durumunda suç oluşur. Ayrıca suçun oluşması için maddeye aykırı fiil neticesinde bir zarar oluşması öngörülmemiştir. Maddede yer alan “başkalarının” ifadesi, bu sırrı öğrenmeye hakkı olmayan kimseleri niteler. Başka bir ifadeyle göreve ilişkin sırrın, bu sırrı öğrenmeye yetkili olmayan bir kimseye aktarılması gereklidir. Bu itibarla, bilgi edinmeye yetkili bir kimseye, örneğin amire veya müfettişe sır ile ilişkin bilgi verilmesi durumunda suç oluşmayacaktır.

Göreve ilişkin sırrın açıklanması suçuyla ilgili olarak TCK m. 279’da düzenlenen kamu görevlisinin görevi dolayısıyla öğrenmiş olduğu bir suçu yetkili makamlara bildirme yükümlülüğü, sırrın suç teşkil etmesi durumunda uygulanacak olan bir hukuka uygunluk nedenidir. Suça vücut veren açıklama, yayınlama, başkalarının bilgi edinmesinin kolaylaştırılması hareketleri seçimlik hareketlerdir. Metinde yer alan açıklama unsuru, suçun maddi konusu olarak yukarıda açıklanan ve gizli kalması gereken bilgilerin içeriklerini açığa vurmaya ve yaymaktır. İçeriği gizli kalması gereken belgenin içeriği hakkında, tebliğden ve bilgisine ulaşılmadan önce muhatabına bilgi verilmesi de açıklama hareketi kapsamındadır. Ayrıca maddi konunun yayınlanmak üzere bir başkasına verilmesi yayınlama değil, açıklamadır. Açıklamanın üçüncü kişilerin belli bir olay üzerinde bilgi sahibi olacak şekilde belirgin olması gerekli olup açıklanan hususların yeterli olacak bir bilgi almayı sağlamaması durumunda açıklamadan söz edilemeyeceği belirtilmiştir. Açıklamanın söz, yazı veya gizli belgeyi gösterme şeklinde gerçekleştirilebilmesi mümkündür. Göreve ilişkin sır kapsamındaki bilginin tamamı veya bir kısmının açıklanması veya bir soruya bunu doğrulayan veya yalanlayan bir işaretle cevap veren memurun, açıklama hareketini gerçekleştireceği değerlendirilmektedir. Yayınlama, failin görevinin gereği olarak gizli kalması gereken söz konusu bilgileri, basın, radyo-televizyon, internet gibi kitle iletişim araçlarıyla kamuya duyurmasıdır. Gizli kalması gereken bilginin mutlaka haber konusu yapılmış olmasına gerek bulunmayıp makale, fıkra veya diğer türlü ifade aracının konusu yapılmış olması da yayınlamadır. Birçok kimsenin bilgi edinmesini sağlayacak tarzda ve yazılı biçimde veya bu biçime sokulmasına yol açacak tarzda açıklamalarda bulunan failin, yayınlama hareketini gerçekleştirdiği kabul edilmelidir. Başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştırma, failin içeriği gizli kalması gereken işlemin bilgisine ulaşılmaya imkân sağlamasıdır. Kolaylaştırma şeklinin bir önemi bulunmamaktadır. Kasti olmak kaydıyla ihmali hareketle de kolaylaştırmanın gerçekleştirilebilmesi mümkündür. Örneğin; belgenin saklanacağı yeri kilitlememek ya da belgenin bir masanın üstünde açık bir şekilde bırakılması suretiyle başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştırmak mümkündür. Sırrın sahibi olan merciin bunun açıklanmasına rıza göstermesinin, ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeni kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Zira bu gibi hallerde yetkili merciin emri veya muvafakati, bilginin “sır” olma niteliğini kaldıracığından fiil suç olmaktan çıkar. Yine ilgili kamu idaresinin, sır niteliğini haiz olan belge, karar, emir veya tebligatları açıklaması durumunda fiil suç teşkil etmeyecektir. Failin taksirli davranışı ile işlenen fiil disiplin hukukunun konusu olabilir. İhmalinin başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştırdığının farkında olan ancak buna kayıtsız kalan failin eylemi başkalarının öğrenmesinin kolaylaştırabileceğinden bu fiil olası kast kapsamında değerlendirilebilecektir. Göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunu açıklama, yayınlama veya sır ile ulaşmayı kolaylaştırıcı durumun yaratıldığı yer ve zamanda tamamlanmış olur. Örneğin; kamu görevlisinin görevi nedeniyle öğrendiği gıda kontrolü yapılacağına ilişkin bilgiyi esnafa telefonla bildirirken arıza nedeniyle karşı tarafın konuşmayı anlayamaması durumunda suç teşebbüs söz konusudur ve suç oluşur.⁹⁴

94 Muharrem Özen, Atacan Köksal, “Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 69, Sayı:1, 2020, s.209-220; Ali Parlar, a.g.e., s.209-220.

3.12.1. Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir kararında; “... hakkında uygulanan iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması tedbiri sırasında elde edilen görüşme kayıtları, CMK'nın 135'inci maddesinin 8'inci fıkrasında sayılan katalog suçlar arasında göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunun bulunmaması sebebiyle CMK 138/2'inci madde gereğince tesadüfi delil olarak kabul edilemeyip dışlandığında, dosya arasında bulunan ve yine mahkemenin gerekçesine konu polis memuru tanık ...'nün yeminli beyanı, sanığın ikrarı, GBT sorgu kayıtları ve sorgu ekran çıktısı ile tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; tebliğnamede filin hukuka uygun şekilde delillendirilmediği gerekçesiyle bozma isteyen görüşe iştirak edilmemiştir. Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin soruşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya içeriğine göre yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine, ancak; başka bir soruşturma kapsamında CMK'nın 135'inci maddesi uyarınca iletişiminin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınmasına karar verilen ...'ın, ... İl Emniyet Koruma Şube Müdürü olan sanık ... ile yaptığı telefon görüşmesi sırasında yakını olan ... hakkında arama kaydı olup olmadığı hususunda bilgi talep etmesi üzerine sanık ...'in polis memuru olan ...'ü aradığı ve GBT sorgulaması yapmasını istediği, ...'den ...'ın aranan şahıslardan olmadığını öğrendikten sonra da ...'ı arayarak bu bilgiyi verdiği iddia ve kabul olunan olayda, suç tarihinde hakkında arama kaydı bulunmayan ...'ın, bizzat veya avukatı aracılığıyla emniyet birimlerine başvurarak, sanık tarafından ...'a iletilen bilgiyi alabileceği, dolayısıyla hakkında arama kaydı bulunmadığına ilişkin bu bilginin TCK'nın 258'inci maddesinde sayılan gizli kalması gereken belge, karar, emir ve diğer tebligat niteliğinde değerlendirilemeyeceği, bu itibarla somut olayda göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunun unsurları itibarıyla oluşmayacağı; ancak (...) eylemin TCK'nın 257/1'inci maddesi uyarınca icrai davranışla görevi kötüye kullanma suçunu oluşturup oluşturmayacağı denetime imkan verecek şekilde tartışılması suretiyle sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri (...)”⁹⁵ şeklinde,

Aynı dairenin başka bir kararında; “...Suç tarihinde ... İlçe Jandarma Komutanlığı Merkez Karakolunda uzman jandarma çavuş olarak görev yapan sanık ...'in, Söğüt Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen bir soruşturmaya esas olmak üzere müşteki ...'un evinde arama yapılacağı bilgisine jandarma karakolunda görev yapması nedeniyle ulaştığı, arama yapılacağını diğer sanık ... aracılığı ile müşteki...'a haber verdiği anlaşılacakla; soruşturma aşamasında alınmış bir arama kararından ikametinde arama yapılacak şahsın haberdar edilmesi eyleminin TCK'nın 285. maddesinde düzenlenen gizliliğin ihlali suçunu oluşturacağı (...)” yönünde hüküm verilmiştir.⁹⁶

3.13. Kamu Görevlisinin Ticareti Suçu

Madde 259- “(1) Yürüttüğü görevin sağladığı nüfuzdan yararlanarak, bir başkasına mal veya hizmet satmaya çalışan kamu görevlisi, altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.”

Maddi Unsur: Suçun konusu kamu görevlisi tarafından yürüttüğü görevin sağladığı nüfuzdan yararlanarak bir başkasına satılmaya çalışılan mal veya hizmettir. Suçun maddi unsuru kamu görevlisinin yürüttüğü görevin sağladığı nüfuzdan yararlanarak bir başkasına mal veya hizmet satmaya çalışmasıdır. Suçun faili kamu görevlisidir. Suçun mağduru, kamuyu hukukunu oluşturan bireylerdir.

95 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.10.01.2018, E.2014/10023, K.2018/90 No.lu Kararı.

96 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.18.11.2019, E.2015/6305, K.2019/10779 No.lu Kararı.

Manevi Unsur: Suç doğrudan kast ile işlenebilen bir suçtur.

Suçun tanımıyla amaçlanan, bir kamusal faaliyetin yürütülmesine katılan veya bir kamu hizmetinden yararlanan kişilerin kamu görevlisinin görevinin gereklerine uygun işlem tesis edilmeyeceği yönünde bir endişeyle kendilerine sunulan mal veya hizmeti satın almak mecburiyetinde hissetmelerinin önüne geçmektedir. Mal kavramının taşınır veya taşınmaz olmasının bir ayrımı söz konusu değildir. Mal katı, sıvı ve gaz biçiminde olabilir. Malın değerinin az çok olmasının önemi yoktur. Yine konu ile ilgili hizmetin niteliği de önemli değildir. Ancak suç unsuru oluşturabilmesi için söz konusu olan hizmetin kamu görevlisinin görevi veya hizmeti ile ilgili değil bu görev dışında gerçekleştirilmesi gerekir. Suçun oluşabilmesi için mal veya hizmetin satılmış olma şartı bulunmamaktadır. Önemli olan kamu görevlisinin bu sıfatının sağladığı etkinlikten yararlanarak mal veya hizmeti satmaya çalışmasıdır. Kamu görevlisinin görevin sağladığı nüfuzu kullanarak kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatle bulunulmasına bir kimseyi icbar etmesi durumu ise Türk Ceza Kanunu'nun 250'nci maddesine uyan irtikâp suçunu oluşturmaktadır. Kamu görevlisinin nüfuzundan yararlanmasından maksat, kamu görevlisinin bu sıfatının sağladığı etkinlikten yararlanmasıdır. Fail yürüttüğü görevin sağladığı nüfuzdan (görev ve sıfatından) yararlanmaya uygun bir hareket gerçekleştirdiğini bilmeli ve bir başkasına mal veya hizmet satmaya çalışmasının sonucunu istemelidir.⁹⁷

3.13.1. Kamu Görevlisinin Ticareti Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir kararında; *"Kamu görevlisinin ticareti suçundan sanık N... 'ın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 259'uncu maddesi uyarınca 600,00 Türk Lirası adli para cezası ile cezalandırılmasına ilişkin; TCK'nın 259'uncu maddesinde düzenlenen kamu görevlisinin ticareti suçunun oluşması için, sanığın görevinin sağladığı nüfuzdan yararlanarak başkasına mal ve hizmet satması gerektiği, bir kamusal faaliyetin yürütülmesine katılan veya bir kamu hizmetinden yararlanan kişilerin, kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı işlem tesis etmesinden endişelenerek gerçekte almak istemedikleri mal veya hizmeti almak zorunda kalmalarını engellemek amacıyla bu düzenlemenin yapıldığı, somut olayımızda B... Üniversitesinde idari personel olduğu anlaşılan sanığın internet üzerinde kozmetik ürün satmasında atılı suçun açıklanan unsurlarının gerçekleşmediği, koşulların varlığı halinde disiplin suçunun oluşabileceği, açıklanan nedenler karşısında kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname münderecatı yerinde görüldüğünden..."* şeklinde,⁹⁸

Yargıtay 5. Ceza Dairesinin bir kararında; *"Müşteki şüpheli ...'ın diğer müşteki şüpheli ...'ın emniyet amiri sıfatını kullanarak Seydişehir İlçe Emniyet Müdürlüğünde çalışan memurlara patates sattığı iddialarını, tanık olarak ifadelerine başvuru ... ve ...'un doğrulamaları karşısında, müşteki şüpheli ... hakkında kamu görevlisinin ticareti suçundan toplanan delillerin kamu davası açılmasını gerektirir nitelikte bulunduğu ve bu delillerin mahkemesince değerlendirilmesi gerektiği(...)"* yönünde⁹⁹ hüküm kurmuştur.

3.14. Kamu Görevinin Terki veya Yapılmaması Suçu

Madde 260- "(1) Hukuka aykırı olarak ve toplu biçimde, görevlerini terk eden, görevlerine gelmeyen, görevlerini geçici de olsa kısmen veya tamamen yapmayan veya yavaşlatan kamu görevlilerinin her biri hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Kamu görevlisi sayısının üçten fazla olmaması halinde cezaya hükmolunmaz.

97 Ali Parlar, a.g.e., s.798-800.

98 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.17.09.2014, E.2014/8054, K.2014/8673 No.lu Kararı.

99 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.04.12.2017, E.2017/5860, K.2017/5144 No.lu Kararı.

(2) *Kamu görevlilerinin mesleki ve sosyal hakları ile ilgili olarak, hizmeti aksatmayacak biçimde, geçici ve kısa süreli iş bırakmaları veya yavaşlatmaları halinde, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, ceza da verilmeyebilir.”*

Maddi Unsur: Suçun faili ancak kamu görevlisi olabilir. Suçun konusu; toplu olarak görevi terk etmek veya göreve gelmemek, görevi yapmamak veya yavaşlatmaktır.

Manevi Unsur: Suç ancak doğrudan kast ile işlenebilir.

Kamu görevinin terki veya yapılmaması suçunda korunmak istenen hukuki yarar, bir kamu hizmetinin düzenli ve aksamaksızın yürütülmesine engel olacak toplu hareketlerin önlenmesidir. Görevi terk etmek; kamu görevlisinin görevin yapılacağı yere gelmekle birlikte üzerine düşen işi yapmaması, buradan uzaklaşması anlamına gelir. Göreve gelmemek, kamu görevlisinin görev dolayısıyla üzerine düşen işi yapmamak üzere görevin yapılacağı yere hiç gelmemesini ifade eder. Görevi yapmamak, failin görev yerinde olmasına rağmen görevi kısmen ya da tamamen yapmaması; görevin yavaşlatılması ise bir görev ya da hizmetin normal olarak görüleceği süreden daha fazlası harcanarak yapılmasıdır. Suç oluşabilmesi için bu hareketlerin kamu görev hizmetini aksatacak boyutlara ulaşmış olması gerekmektedir. Suçu oluşturan seçimlik hareketler dışında gerçekleşen hareketler suçu oluşturmaz.

Suçta yer alan hareketlerin toplu olarak yapılabilmesi için en az 4 kişinin birlikte hareket etmiş olması gerekmektedir. Kamu görevlisi olmayan kişiler suça azmettiren ya da yardım eden sıfatıyla katılabilirler. Bu kişiler asgari 4 kişi içerisinde hesaba dâhil edilmez. Suçun oluşabilmesi için ön şart maddede belirtilen hareketlerin toplu olarak gerçekleştirilmesidir. Kamu görevlilerinin önceden aldıkları karar gereği veya başkaları tarafından alınan karara uyararak maddede belirtilen hareketleri gerçekleştirmeleri halinde eylemin toplu olarak yapıldığı kabul edilir. Dört veya daha fazla sayıda kamu görevlisinin toplu olarak değil de bireysel olarak maddede belirtilen hareketleri gerçekleştirmeleri halinde "*kamu görevinin terki veya yapılmaması*" suçundan değil unsurları varsa TCK 257'nci maddede yer alan ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma suçu oluşabilir. Madde metninde kamu hizmetinin aksamasına neden olacak toplu hareketler ceza yaptırımı altına alındığından değişik kamu idarelerinde çalışıyor olsalar bile asgari 4 kamu görevlisinin aralarında anlaşarak veya başkaları tarafından alınan aynı karara uyararak görevi terk etmeleri veya yavaşlatmaları 260'ıncı maddeye uyan suçu oluşturur. Terkin veya yavaşlatmanın aynı anda olması şart değildir. Madde metninde suç tanımlanırken "*hukuka aykırı*" ifadesine yer vermek suretiyle failin işlediği fiilin hukuka aykırı olduğunu bilmesi yani işlediği fiilin hukuka aykırı olduğu hususunda doğrudan kast ile hareket etmiş olması aranmıştır. Maddede yer alan seçimlik hareketlerin yapılması ve buna izin veren bir hukuk kuralının bulunması halinde, eylem hukuka aykırı sayılmayacağından suç oluşmayacaktır. Toplu olarak hareket etme bilinci yerine isteksizlik, memnuniyetsizlik umursamazlık gibi bireysel nedenlere dayalı olarak görevi terk etme, göreve gelmeme görevi yapmama veya yavaşlatma filleri bu suçu oluşturmaz.

Maddenin ikinci fıkrasında görevin toplu olarak ve kısa süre için terkinin kamu hizmetinin yürütülmesi açısından oluşturduğu haksızlığın azlığı göz önüne alınarak kamu görevlilerinin mesleki ve sosyal haklarını korumak, talep etmek, protesto etmek gibi amaçlarla iş bırakmalarının veya yavaşlatmalarının hizmeti aksatmayacak şekilde ve geçici, kısa süreli olması halinde verilecek cezada takdir yetkisi getirilmiştir. Mesleki ve sosyal haklar ile ilgili olsa dahi eylemin kamu hizmetinin suç ile korunan hukuksal yararı

zedeleyecek şekilde aksamasına neden olunması durumunda 260/2 madde hükmü uygulanamayacaktır.¹⁰⁰

3.14.1. Kamu Görevinin Terki veya Yapılmaması Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bir kararında; *“Olay günü iş yerine geldikleri halde TESK çağrısına uyararak görevlerini geçici olarak yapmayan P.T.T. memuru sanıkların-Uluslararası Sözleşmelerde ‘memurlara yalnız sendika kurma hakkı tanınmış ancak yavaşlatma, terk etme ya da grev hakkı’ tanınmadığından eylemleri TCK’nın 236/1 maddesine uyan suç oluşturur.”* şeklinde,¹⁰¹

Yargıtay 4. Ceza Dairesinin bir kararında ise; *“Öğretmen olan sanıkların sendikanın çağrısına uyararak göreve gelmeme biçimindeki eylemlerinde suçun yasal unsurlarının olduğu ...”*¹⁰² yönünde hüküm tesis edilmiştir.

3.15. Kişilerin Malları Üzerinde Usulsüz Tasarruf Suçu

Madde 261- “(1) İlgili kanunlarda belirlenen koşullara aykırı olduğunu bilerek, kişilerin taşınır veya taşınmaz malları üzerinde, karşılık ödenmek suretiyle de olsa, zorla tasarrufta bulunan kamu görevlisi, fiil daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Maddi Unsur: Suçun konusu, kişilerin taşınır ve taşınmaz mallarıdır. Suçun faili, kamu görevlisidir. İlgili kanunlarda belirlenen koşullara aykırı olarak kişilerin taşınır ve taşınmaz malları üzerinde zorla tasarrufta bulunmak ile suç oluşur. Suçun mağduru ise taşınır veya taşınmaz malı üzerinde kamu görevlisi tarafından zorla tasarrufta bulunulan kişilerdir.

Manevi Unsur: Suç doğrudan kast ile işlenebilen bir suçtur.

Madde düzenlemesi ile kamu görevlilerinin açıklanan fiilleri icra sureti ile kişilerin taşınır veya taşınmaz malları üzerindeki tasarruf haklarını ortadan kaldırmaları veya sınırlandırmaları suç olarak tanımlanmıştır. Buna göre aynı zamanda kamulaştırma işleminde kurallara uymadan kişilerin mallarına el konulması da cezalandırılmaktadır. Anayasa’nın 35’inci maddesi uyarınca herkes mülkiyet hakkına sahiptir. Bu haklar ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Suçta yer alan fiillerin icra edilmesi ile mülkiyet hakkının ihlali doğurmakla birlikte kamu görevlisinin bu tasarrufu kamu idaresinin Anayasa ve kanunlarda belirlenen koşullara uygun hareket edeceği hususunda toplumda hâkim olan güveni korumayı amaçlamaktadır. Metinde yer alan *“zorla”* ibaresi fiili cebir ve şiddet olarak değil malikin rızası dışında davranmaya çeşitli şekillerde mecbur edilmesi olarak anlaşılması gerekir. *“Zorla tasarrufta bulunmak”* kamu görevlilerinin ilgili kanunlarda belirlenen koşullara aykırı olarak kişilerin taşınır veya taşınmaz malları üzerinde tasarruf haklarının ortadan kaldırılmaları veya sınırlandırmaları anlamına gelmektedir. Örneğin; kamulaştırma usul ve esaslarına aykırı olarak kişinin taşınmazını işgal eden veya malikin buradan yararlanmasına engel olan kamu görevlisi kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf suçu işlemiş kabul edilecektir. Malın bedeli ödense dahi suç oluşabilmektedir. Kamu görevlisinin ilgili kanunlarda belirlenen koşullara uymadan kişilerin taşınır veya taşınmaz mallarını kiralamaya zorlaması halinde de tasarruf haklarının sınırlandırılması söz konusu olmakta ve suç oluşmaktadır. Suçun kanuni tanımında failin ilgili kanunlarda

100 Ali Parlar, a.g.e., s.806-809.

101 Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.07.03.2000, E.2000/4-25, K.2000/44 No.lu Kararı.

102 Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.27.11.2002, E.20156, K.17799 No.lu Kararı.

belirlenen koşullara aykırı olduğunu bilerek maddede gösterilen fiilleri icra etmesi gerektiği açıklandığından suç ancak doğrudan kast ile işlenebilecektir. Ayrıca kamu görevlisinin kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarrufta bulunma fiili daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturuyorsa 261'inci maddede yer alan suçtan değil daha ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılacaktır.¹⁰³

3.15.1. Kişilerin Malları Üzerinde Usulsüz Tasarruf Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 5. Ceza Dairesi, bir kararında; “... Beldesi Belediye Başkanı olarak görev yapan sanığın, İmar Kanununun 18. maddesinde belirtilen koşullar oluşmaksızın veya kamulaştırma yapmaksızın katılana ait ...Beldesi ...mahallesi ...ada ...parsel nolu taşınmaz üzerindeki bahçe duvarına su oluklarına ağaç ve fidanlara zarar vererek imar planını uygulamaya çalışıp katılanın zararına yol açtığı iddia edilen olayda; görevi kötüye kullanma suçunun düzenlendiği TCK'nın 257'inci maddesi genel, tali ve tamamlayıcı bir hüküm olup kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanması ile oluşacağı nazara alındığında, sanığın eyleminin TCK'nın 154/1'inci maddesinde düzenlenen hakkı olmayan yere tecavüz veya TCK'nın 26'inci. maddesinde düzenlenen kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf suçunu oluşturup oluşturmayacağıının tartışılması gerektiği gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde görevi kötüye kullanma suçundan hüküm kurulması” şeklinde,¹⁰⁴

Aynı daire başka bir kararında; “Suç tarihinde ...Belediye başkanı olarak görev yapan sanığın katılanın da hissedarı olduğu,... ilçesi ... Köyü... parsel sayılı tarım arazisi vasfındaki taşınmazdan Belediye idaresi tarafından alınmış meclis kararı, kamulaştırma kararı ve imar uygulaması yapılması yönünde hukuken geçerli herhangi bir karar yokken 29/12/2006 tarihinde yol geçirmek suretiyle kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf suçundan mahkumiyetine karar verilmiş ise de; savunmada belirtilen hususlar nazara alınarak söz konusu yerde kadimden bu yana kullanılan yol bulunup bulunmadığının, yeni bir yol açılıp açılmadığının belirlenmesi için komşu taşınmaz maliklerinin ve suç tarihinde yol çalışmasında görevlendirilen belediye çalışanlarının tanık sıfatıyla dinlenmesi, taşınmaza ilişkin tapu kaydına dayanak teşkil eden ... Asliye Hukuk Mahkemesinin 1998/67 Esas 2003/488 Karar sayılı dosyası ile ... İdare Mahkemesinin 2008/73 Esas sayılı dosyasının getirilip sanığın kastının ve hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekirken eksik inceleme sonucu yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi”¹⁰⁵ şeklinde hüküm vermiştir.

3.16. Kamu Görevine Ait Araç ve Gereçleri Suçta Kullanma Suçu

Madde 266- “(1) Görevi gereği olarak elinde bulundurduğu araç ve gereçleri bir suçun işlenmesi sırasında kullanan kamu görevlisi hakkında, ilgili suçun tanımında kamu görevlisi sıfatı esasen göz önünde bulundurulmamış ise, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.”

Maddi Unsur: Suçun faili, kamu görevlisidir. İşlenen suçun tanımında failin kamu görevlisi sıfatının bir unsur olarak öngörülmemiş bulunması gerekir. Failin görevi gereği elinde bulundurduğu araç ve gereçleri bir suçun işlenmesi sırasında kullanması suç tanımlanmıştır.

103 Abdullah Enes Karacan, “Hakkı Olmayan Yere Tecavüz Suçu (TCK m.154)”, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, s.125,126; Ali Parlar, a.g.e., s. 812,813.

104 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.19.03.2018, E.2015/12498, K.2018/1970 No.lu Kararı.

105 Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.05.04.2016, E.2014/2124, K.2016/3412 No.lu Kararı.

Manevi Unsur: İşlenen suç kasıtlı bir suç olması gerekmektedir.

Görevinin gereği olarak elinde bulundurduğu araç ve gereçleri bir suçun işlenmesi sırasında kullanan kamu görevlisi hakkında, işlenen bu suçun tanımında kamu görevlisi sıfatı göz önünde bulundurulmamış ise başka bir ifadeyle kamu görevlisi sıfatı ilgili suçun bir unsuru olarak öngörülmemiş ise ilgili suç açısından madde metni ile daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hal düzenlenmiştir.

Kamu görevlilerinin kullanımına verilen ve niteliği itibarıyla kamu malı olan araçların göreve ilişkin araç gereç ya da silahın şahsi gerekçelerle kullanılarak (suiistimal edilerek) suç işlenmesini önlemek amaçlanmıştır. Kamu görevlisinin görevi gereği elinde bulundurduğu araç ve gereçleri bir suçun işlenmesi sırasında kullanması halinde bu kişi hakkında cezanın artırılabilmesi için araç ve gerecin suçun işlenmesinde kolaylık sağlaması, bu araç ve gerecin normal fonksiyonunda kullanılması önem taşımaktadır. Yapılan faaliyetin icrası kapsamında tanık, bilirkişi, tercüman gibi geçici bir kamu görevi üstlenen kamu görevlilerinin kamuya ait bir araç veya gereci ellerinde bulundurmaları söz konusu olmadığından bu kişiler hakkında 266'ncı madde hükümlerinin uygulama alanı bulunmamaktadır. özel yasalardaki hükümler gereği işledikleri görev suçlarında kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı belirtilen kişiler (Kooperatif ve Üretici Birliği personeli vb.) hakkında da bu madde hükmü uygulanmayacaktır.

Kanun'un 266'ncı maddesi hükmünün uygulanması için suçun işlendiği sırada kullanılmakla birlikte kamu görevlisinin işlediği suçun kasıtlı bir suç olması gerektiği gibi failin görevi gereği elinde bulundurduğu araç ve gereçleri amacı dışında suçta kullandığını bilmesi gerekmektedir.

Ayrıca kamu görevlisinin işlediği suçta kamu görevlisi sıfatı dikkate alınmış ise bu durumda 266'ncı maddeye göre ceza artırımı mümkün olmamaktadır. Kamu görevlisi sıfatını suçun asli unsuru olarak kabul eden görevi kötüye kullanma ve zimmet suçları ile kamu görevlisi olmayı suçun nitelikli hali olarak kabul eden kasten yaralama, kişi hürriyetinden yoksun bırakma gibi suçlarda 266'ncı madde hükmü uygulanamayacaktır. Bunun yanında kamu görevlisinin kendisine görevi dolayısıyla verilmiş araç ve gereçleri bir suç işlerken kullanmış olması gerekmektedir. Kamu görevlisinin görevi gereği elinde bulundurduğu silah, cop, zırhlı araç, bilgisayar, askeri birlik, özel eğitilmiş köpek gibi araç ve gereçler suçun konusu olabilir. Örneğin; polis memurunun kişisel bir nedenle görev gereği kendisine verilen silah ile bir kişiyi tehdit etmesi halinde 266'ncı madde hükmü uygulanabilecektir.¹⁰⁶

3.16.1. Kamu Görevine Ait Araç ve Gereçleri Suçta Kullanma Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 2. Ceza Dairesi, bir kararında; "5237 sayılı TCK'nın 266'ncı maddesindeki görevi gereği elinde bulundurduğu araç ve gereçleri bir suçun işlenmesi sırasında kullanan kamu görevlisi hakkında cezanın artırılabilmesi için araç ve gerecin suçun işlenmesinde kolaylık sağlaması ve normal fonksiyonunda kullanılması zorunlu olduğu cihetle sanığın eyleminde bu şartların gerçekleşmediği gözetilmeden yazılı şekilde anılan madde gereğince cezasında artırım yapılarak fazla ceza tayini" şeklinde,¹⁰⁷

¹⁰⁶ Ali Parlar, a.g.e., s.943-946.

¹⁰⁷ Yargıtay 2. Ceza Dairesinin T.30.04.2008, E.2008/1132, K.2008/7878 No.lu Kararı.

Yargıtay 4. Ceza Dairesi, bir kararında; “Gümrük muhafaza memuru olan ve hazırlık beyanında silahın kendisine çalıştığı kurum tarafından verildiğini beyan eden sanığın, söz konusu silahı tehdit suçunda kullandığının kabul edilmesine karşın, anılan *Kanun’un 266’ncı maddesi uyarınca cezada artırımı gidilmeyerek eksik ceza tayin edilmesinde*” denilmek suretiyle,¹⁰⁸

4. Ceza Dairesi başka bir kararında; “Somut olayda, gümrük muhafaza memuru olan ve hazırlık beyanında silahın kendisine çalıştığı kurum tarafından verildiğini beyan eden sanığın, söz konusu silahı tehdit suçunda kullandığının kabul edilmesine karşın, TCK’nın 266’ncı maddesi uyarınca cezada artırımı gidilmeyerek eksik ceza tayin edildiği ve bu şekilde yasaya aykırı davranıldığı belirlenmiştir...”¹⁰⁹ şeklinde hüküm tesis etmiştir.

3.17. Kamu Görevlisinin Suçu Bildirmemesi Suçu

Madde 279- “(1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

Maddi Unsur: Suçun faili, kamu görevlisidir. Suçun mağduru, adliye ve toplumu oluşturan herkestir. Fiil, kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmada ihmal veya gecikme gösterilmesi olarak tanımlanmıştır. Suçun konusu, kamu görevlisinin göreviyle bağlantılı olarak öğrendiği, soruşturulması ve kovuşturulması gereken suçtur.

Manevi Unsur: Suçun manevi unsuru kasttır.

Kamu görevlisinin suç bildirmemesi suçunda yer alan hüküm ile kamu görevlileri açısından bir bildirim yükümlülüğü öngörülmüştür. Yapılan sınırlandırma ile kamu görevlisi “*kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenmesi*” halinde ihbar yükümlülüğü altına sokulmuştur. Maddenin 2’nci fıkrasında suç bildirme yükümlülüğüne aykırılık düzenlenmiş, suçun adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde verilecek cezanın ilk fıkraya göre yarı oranında artırılacağı belirtilmiştir. Suçta korunmak istenen hukuki değer, adaletin gecikmeksizin yerini bulmasına yönelik kamusal menfaatin sağlanmasıdır. Kamu görevlisi tüm suçlar ile ilgili olarak değil göreviyle bağlantılı ve kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini öğrendiğinde ihbar yükümlülüğü altındadır. İşlenen suçun görev ile bağlantısının olmaması halinde ihbarla ilgili genel kurallar geçerlidir. Kamu görevlisinin ihbarla ilgili yükümlülüğünü hiç yerine getirmemesi ya da zamanında yerine getirmemesi şeklindeki seçimlik hareketlerden birini yapması halinde suç oluşur. Suçun ne şekilde öğrenildiği ile ilgili maddede sayılan tek kriter “*göreviyle bağlantılı olarak öğrenilmesi*” koşuludur. Bir kişinin kamu görevlisini yanlışlıkla konu ile ilgili yetkili zannederek suç ihbar veya şikâyet dilekçesiyle ya da sözlü olarak bildirmesi halinde suç unsuru oluşur. Öğrenmeyle ilgili hareket biçimi veya vasıta önem arz etmemektedir. Madde metninde şikâyete bağlı suçlar ihbar yükümlülüğü kapsamı dışında bırakılmıştır. Kamu görevlisi, görev esnasında işlenmiş olsa dahi göreviyle hiçbir ilişkisi olmayan

108 Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.03.04.2019, E.2019/1084, K.2019/5993 No.lu Kararı.

109 Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.22.11.2018, E.2018/7269, K.2018/20256 No.lu Kararı.

bir suçü öğrendiğinde genel ihbar yükümlölüğü “suçu bildirmeme suçü (TCK, m.278)” bağlamında sorumlu tutulabilir. Doktorun tapu dairesinde gördüğü bir sahteciliğı bildirim yükümlölüğü 279’uncu madde kapsamına dahil değildir. Kural olarak ihbar ve Őikâyetin yapılacağı makamlar Cumhuriyet Savcılığı ve kolluk birimleri olarak gösterilmiştir. Bu makamlar haricinde valilik, kaymakamlık, mahkeme, elçilik ve konsolosluklara ihbar ve Şikâyet yapılabilir. Ayrıca kamu görevlisi, göreviyle bağlantılı olarak iŐlendiğı iddia edilen suç nedeniyle ilgili kurum ve kuruluş idaresine de ihbar ve Őikâyette bulunabilir. Kamu görevlisinin bizzat yetkili makamlara başvurarak yazılı veya sözlü bildirimde bulunması gerekmez, bir üst amire veya makama bildirmekle sorumluluk yerine getirilmiş olur. Bu bildirimler yükümlölüğün yerine getirildiğini ispat etmek amacıyla yazılı veya tutanağa aktarılmak üzere sözlü olarak yapılabilir. Kamu görevlisinin suçü bildirmemesi suçunda ilk seçimlik hareket, suçun yetkili makamlara bildirilmesinde ihmal gösterilmesidir. İhmal hukuken beklenen ve normatif bir kavram olan hareketin bilerek yapılmamasıdır. Söz konusu suçta emredilen hareket, hükümde belirlenen nitelikteki suçların yetkili makamlara bildirilmesidir. Suçta bir diğer seçimlik hareket, gecikme göstermedir. Kamu görevlisi failin suçü bildirme hususunda gecikmiŐ sayılabilmesi için ne kadar zaman geçmesi gerektiğı hususunda madde metninde herhangi bir hüküm bulunmamakla birlikte; Yargıtay, bildirim yapılması gereken zaman dilimi ile ilgili kararlarında adli makamların suçü herhangi bir Şekilde öğrenmesinden önce makul sürede bildirim mutlaka yapılması gerektiğini kabul etmiştir. Suçun oluşabilmesi için genel kast olması kabul edildiğinden failin korkmuŐ, çekinmiŐ, suç iŐleyene acımıŐ olması ahlaki ve dini gerekçelerle ihbar etmeme eğiliminde olması suçun oluşumunda etkisizdir.¹¹⁰

3.17.1. Kamu Görevlisinin Suçu Bildirmemesi Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 9. Ceza Dairesi, anılan suçü ilişkin; “TCK’nın 279’uncu maddesinde tanımlanan kamu görevlisinin suçü bildirmemesi suçunun oluşması için; kamu görevlisinin kamu adına soruşturma ve kovuşturmaya gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal etmesi veya bu hususta gecikme göstermesi gerekir. Bu bağlamda yaptığı görevin gereğı olarak yürüttüğü faaliyetlere ilişkin suçü öğrenmesi nedeniyle anılan madde gereğı ihbar yükümlölüğü doğan ve soruşturma yapacak makamlara iletilmek üzere suçü bildirmeye yetkili olan kamu görevlisinin, ilgili kamu kurumunda suçun bildirilmesi hususunda kurum içi düzenleme yapıp yapılmadığının, idari işlemlerle bildirme yükümlölüğünün bir görevliye tevdi edilip edilmediğinin araştırılması suretiyle belirlenmesi gerekir. Ayrıca kurum içi hiyerarŐide her bir basamaktaki kamu görevlisinin ayrı ayrı sorumluluğı bulunmakla birlikte sorumluluğun, bildirilmesi gereken suçü öğrendiğı halde bildirmeyen en üst yetkili kamu görevlisinde kalacağının kabulü gerekir. Somut olayda sanık H.. Y.’nin İğdir Devlet Hastanesi’nde hastane müdürü, sanık A.. G.’nin ise müdür yardımcısı olarak görev yaptıkları, 24.03.2010 tarihinde odyometre odasında ve 18.03.2010 tarihinde röntgen odasında gerçekleştirilen hırsızlık olaylarının teknisyenler tarafından aynı tarihli tutanaklarla hastane baŐtabibine bildirildiğı, baŐtabip olan sanık İ.. N.. H.’nin 24.03.2010 tarihli yazı ile sanık A.. G.’yi olayları araŐtırmak için görevlendirdiğı fakat yetkili makamlara ihbar etme talimatını vermediğı gibi olayın soruşturulması için herhangi bir makama da bildirimde bulunmadığı, Yataklı Tedavi Kurumları İŞletme Yönetmeliğı’nin 110. maddesinde baŐtabibin kuruma ait bütün işlerde muhatap ve haberleşmeye yetkili tek merci olduğunun, 147. maddesinde ise hastane müdürünün baŐtabipliğe bağılı olarak kurumun idari, mali ve teknik hizmetlerini kanun, tüzük, yönetmelik ve emirler uyarınca yürütmekle yükümlü

110 Kemal Bahriyeli, a.g.t., s.23-49.

ve yetkili olduğunun düzenlendiği, anılan maddeler gereğince teknisyenler tarafından tespit edilen hırsızlık olaylarının soruşturmaya yetkili makamlara bildirilmesinde başhekimin asli olarak vazifelendirildiği, somut olayda kamu adına soruşturulması gereken hırsızlık suçundan hastane başhekiminin haberdar olması karşısında hastane müdürü ve müdür yardımcısı olan sanıklara yüklenen suçun unsurlarının oluşmadığı (...)” yönünde,¹¹¹

8.Ceza Dairesi, bir kararında; “Sanık İ. Y. hakkında görevi kötüye kullanma suçundan kurulan hükme yönelik Cumhuriyet Savcısının temyizine gelince; Sanığın suç tarihinde görevli olması, polis memuru olan diğer sanıkların katılanı darp etmeleri karşısında sadece uyarıda bulunması, katılanı darp etmelerine engel olmaması ve olayı olduğundan farklı şekilde aktarması, kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmaması eyleminin, TCK’nın 279/1-2 maddesinde tanımlanan kamu görevlisinin suç bildirmemesi suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılmadan yazılı şekilde beraat kararı verilmesi”¹¹² şeklinde,

4.Ceza Dairesi;“5237 sayılı TCK’nın 154/2 maddesinde; köy tüzel kişiliğine ait olup köylünün ortak yararlanmasına terk edilmiş bulunan mera, harman yeri, yol ve sulak gibi taşınmaz malların kısmen veya tamamen zapt edilmesi, bunlar üzerinde tasarrufta bulunulmasının suç olarak düzenlendiği, köy muhtarı olan sanığın, köylünün ortak kullanım alanı olan yerlere tecavüzlerin önlenmesi için Cumhuriyet Başsavcılığına ihbarda bulunmamasından ibaret eyleminin, aynı yasanın 279’uncu maddesinde düzenlenen kamu görevlisinin suç bildirmemesi suçunu oluşturacağı (...)” denilmek suretiyle,¹¹³

Yargıtay 3.Ceza Dairesi ise;“Sanık...hakkında kamu görevlisinin suç bildirmemesi suçundan mahkumiyetine dair hükme yönelik temyiz itirazlarının incelenmesinde; a) TCK’nın 279. maddesinde kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisinin cezalandırılacağı belirtilmiş, suç tarihinde ... İlçe Jandarma Komutanlığı’nda askerlik görevi yapan sanığın savunması dikkate alındığında, ... ile... arasındaki kavga olayını ayırdığı, tarafların barışması nedeniyle kavga hakkında üstlerine bilgi vermediği, ...’ın yaralanması nedeniyle adli soruşturmanın da başlatılmış olduğu, sanığın kavga olayını yerine getirmekte olduğu kamu görevi nedeniyle öğrenmediği anlaşılmalı unsurları itibariyle oluşmayan atılı suçtan beraatine”¹¹⁴ şeklinde karar vermiştir.

3.18. Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu

Madde 281- “(1) Gerçeğin meydana çıkmasını engellemek amacıyla, bir suçun delillerini yok eden, silen, gizleyen, değiştiren veya bozan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kendi işlediği veya işlenişine iştirak ettiği suçla ilgili olarak kişiye bu fıkra hükmüne göre ceza verilmez.

(2) Bu suçun kamu görevlisi tarafından göreviyle bağlantılı olarak işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) İlişkin olduğu suç nedeniyle hüküm verilmeden önce gizlenen delilleri mahkemeye teslim eden kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle verilecek cezanın beşte dördü indirilir.”

111 Yargıtay 9. Ceza Dairesinin T.26.05.2014, E.2014/3274, K.2014/6568 No.lu Kararı.

112 Yargıtay 8. Ceza Dairesinin T.06.03.2014, E.2013/7707, K.2014/5504 No.lu Kararı.

113 Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.21.11.2011, E.2009/21017, K.2011/21674 No.lu Kararı.

114 Yargıtay 3. Ceza Dairesinin T.05.12.2016, E.2016/2402, K.2016/19944 No.lu Kararı.

Maddi Unsur: Suçun konusu, daha önceden işlenen bir suçun delil ve eserleridir. Fiil; suç delil ve eserlerinin yok edilmesi, silinmesi, gizlenmesi, değiştirilmesi veya bozulmasıdır. Suçun faili her gerçek kişi olabilir. Suçun kamu görevlisi tarafından bu kişinin göreviyle bağlantılı olarak işlenmesi halinde ağırlaştırıcı hal öngörülmüştür. Suçun mağduru, toplumu oluşturan herkestdir.

Manevi Unsur: Suçun kast ile işlenmesi gerekmektedir

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu ile korunan hukuki değer; ceza muhakemesinde ispat vasıtası olan delillerin korunması sağlanarak bireylerin adil yargılanma hakkının güvence altına alınmasıdır. Maddede yer alan “Suç” bir suçun delil ve eserlerinin yok edilmesi (kısmen veya tamamen), silinmesi (kısmen veya tamamen), gizlenmesi, değiştirilmesi veya bozulmasıyla işlenebilecek seçimlik hareketli bir suçtur. Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunun meydana gelebilmesi için önceden işlenen bir suçun varlığı gerekmektedir. Suçun konusu daha önceden işlenen bir suç ile ilgili delil ve eserler (beyan, belge ve belirti niteliğinde olan ve ceza muhakemesinde gerçeğe ulaşmayı sağlayacak her şey) olabileceği gibi suç eşyası da olabilir. Kabahat oluşturan veya idari soruşturma konusu fiiller söz konusu suç kapsamına girmemektedir. Maddede yer alan suçun ön şartı olan “önceki suçun” kasıtlı veya taksirli bir suç olmasının, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyetle bağlı bir suç olup olmamasının, bu şartın gerçekleşip gerçekleşmemesinin, geri alınıp alınmamasının bir önemi bulunmamaktadır. Öncül suç oluşturan fiilin hukuka uygun kabul edilmesi suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunun oluşmasını engelleyecektir. Suçunun oluşması için suça konu fiillerin işlendiği sırada önceki suçun cezalandırılabilirliğinin ortadan kalkmamış olması gerektirir. Suçun seçimlik hareketlerinden birini oluşturan “gizleme” hareketinin diğer hareketlerden ayrılan en önemli özelliği devamlılık arz etmesidir. Suçun işlenmesinde kullanılan araçların, suçun konusunu oluşturan veya suçun işlenmesi suretiyle elde edilen eşyanın delil olma niteliği muhafaza edilerek saklanması halinde gizlemek fiili işlenmeye devam etmektedir. Değiştirme hareketi, bir şey üzerinde belirli işlemler yaparak onu bir değişikliğe uğratmak anlamına gelebileceği gibi kısmen gizleme, kısmen yok etme, kısmen silme anlamına da gelebilir. Değiştirmek, yerine başka bir şey ikame etmek anlamına gelmektedir. Suç delilini bozmak hareketi, delilin maddi varlığını ortadan kaldırmamakla birlikte işlevini yerine getirmesine, delilin ispat edici fonksiyonuna zarar verme olarak tanımlanmıştır. Bozma hareketi sonucunda delilin maddi varlığı korunmakta ancak delil oluşturma özelliği olumsuz yönde etkilenmektedir. Delil niteliğindeki bir belgenin okunaksız hale getirilmesi veya kan izlerinin silinmesi gibi işlemler delilin bozulmasına örnek verilebilir. 281’inci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, bu suçun failinin, işlediği ve işlenişine iştirak ettiği suç ile ilgili olarak bu suçtan dolayı cezalandırılmayacağını düzenlemiştir. Ayrıca TCK m.281/2’de suçun kamu görevlisi tarafından görev ile bağlantılı olarak işlenmesi, ağır cezayı gerektirecek nitelikli hal olarak yer almaktadır. Nitelikli halin oluşması için suça konu fiili işleyen kişinin kamu görevlisi olmasının yanında bu kişinin göreviyle bağlantılı olarak suçu işlemesi gerekmektedir. Örneğin; olay yerinde incelemeye giden polis memurunun sanığın suç mahallinde bıraktığı kıl, tüy gibi örnekleri toplayıp çöpe atması halinde bu nitelikli hal gerçekleşir. Maddede ifade edilen suçta failin hareketlerinin konusunu oluşturan nesnenin bir suçun delili olduğunu bilmesi ve suç delillerini yok etme, gizleme, silme, değiştirme veya bozma fiillerini gerçeğin ortaya çıkarılmasını engellemek amacı ile işlemesi gerekmektedir. Madde 281/3 hükmünde etkin pişmanlık düzenlemesine yer verilmiştir. Kanun’da suç oluşturan bir fiilin işlenmesine rağmen, bazı şartların gerçekleşmesi durumunda çeşitli sebeplerle faile cezasında indirim

yapılmaktadır. Bu şekilde ilişkin olduğu suç nedeniyle hüküm verilmeden önce (ilk derece mahkemesi tarafından hüküm verilmeden önceki süreçte) gizlenen delilleri mahkemeye teslim eden (delilin verilmesi, delilin yerinin söylenmesi veya ortaya çıkarılmasına yardımcı olmak gibi) kişi hakkında verilecek cezanın beşte dördü indirilecektir.¹¹⁵

3.18.1. Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçuna Örnek Yargı Kararları

Yargıtay 4. Ceza Dairesi, belirtilen suça ilişkin bir kararında; *“Polis memuru olan sanıkların, müşteki F’nin şikayetçi olduğunu öğrendiklerinde, adli kolluk görev ve yetkilerine sahip oldukları halde, müştekiye ‘16 yaşındasın, git babanla konuş, sonra şikayetçi olursan ifadeni alırsız.’ dedikleri, daha sonra müştekinin babası olan A’nın karakola gelip, ‘Eğer kızımın kızlığı bozulduysa şikayetçiyim.’ demesine karşın, herhangi bir işlem yapmadıkları; ayrıca soruşturma aşamasında tanık olarak dinlenen B’nin beyanında, ‘Bir polis memurunun gelerek hakkında tecavüz suçlaması olduğunu söylemesi üzerine emniyete geldiğini, cep telefonunda kayıtlı olan müştekiye ait mesajları sanık İ’nin yüksek sesle okuduğunu, bunu karakolda bulunan beş polis memurunun da duyduğunu, sanığın daha sonra kendisinden bu mesajları silmesini istediğini’ belirtmesi karşısında, eylemlerinin, TCK’nın 257/2 ve 281’inci maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerekirken (...)”* şeklinde,¹¹⁶

Yargıtay 6. Ceza Dairesi; *“... Sanık ...’le ilgili olarak;suça konu sürücü belgesindeki fotoğrafın kasıtlı olarak görevli memur tarafından yırtılması halinde TCK’nın 281/2 maddesindeki suç delillerin yok etme suçunun oluşacağı, aynı Yasanın 257/1 maddesinde düzenlenen görevi kötüye kullanma suçunun kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışındaki eylemlerle ilgili oluşacağı ve sanık aşamalarda, suça konu belgedeki fotoğrafı kendisinin yok etmediğini savunduğunun anlaşılması karşısında; öncelikle belgedeki fotoğrafın yırtılmasının sonuca etkili olup olmayacağı araştırılarak, delillerin bir bütün halinde değerlendirilmesi suretiyle özel bir düzenleme olan TCK’nın 281/2 maddesinde yazılı bulunan suçun oluşup oluşmayacağı karar yerinde tartışılmadan, yazılı biçimde uygulama yapılması”* denilerek,¹¹⁷

Yargıtay 9. Ceza Dairesi; *“...Sanığın suç tarihinde hastaneye gelen ...’in bacağındaki kurşunu çıkartıp suç delilini gizlemesi eyleminde, özel bir hastanede doktor olarak çalışması nedeniyle kamu görevlisi sayılamayacağı, bu sebeple suç delilini gizleme suçunun kamu görevlisi tarafından göreviyle bağlantılı olarak işlenmediği anlaşılmalı, tayin olunan cezadan TCK’nın 281/2. maddesi gereğince artırım yapılamayacağını gözetilmemesi”* ifade edilerek,¹¹⁸

Aynı Daire, başka bir kararında; *“Sanık ... hakkında suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçundan kurulan hükme yönelik temyize gelince; Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre sanığın yerinde görülmemeyen diğer temyiz itirazlarının reddine, ancak; Sanığın, diğer sanık ... tarafından olay sırasında kullanılan silahı gizledikten sonra aynı gün polisler yerini göstererek teslim ettiğinin anlaşılması karşısında, sanık hakkında tayin olunan cezadan TCK’nın 281/3. maddesi gereğince indirim yapılması gerektiği(...)”*¹¹⁹ yönünde hüküm tesis etmiştir.

115 Mustafa Can Taşdemir; “Türk Ceza Hukukunda Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu”, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2019, s.52-65, 69,70.

116 Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.22.01.2013, E.2011/5488, K.2013/1081 No.lu Kararı.

117 Yargıtay 6. Ceza Dairesinin T.08.01.2014, E.2013/15890, K.2014/21 No.lu Kararı.

118 Yargıtay 9. Ceza Dairesinin T.17.04.2014, E.2013/15336, K.2014/4566 No.lu Kararı.

119 Yargıtay 9. Ceza Dairesinin T.24.11.2014, E.2013/13645, K.2014/11844 No.lu Kararı.

KAYNAKÇA

- AYDIN Hüseyin, “Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı:2010/1, 2010, s. 109-128.
- BAHRİYELİ Kemal, “Türk Ceza Kanunu’nda Kamu Görevlisinin Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK. M. 279)”, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010.
- ÇAKIR Kerim, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Başkasına Ait Kimlik veya Kimlik Bilgilerinin Kullanılması Suçu”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 2, 2013, s. 1541-1566.
- ÇAKIR Murat; “Türk Ceza Hukukunda Rüşvet Suçu”, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013.
- DEMREN DÖNMEZ Burcu, “Türk Ceza Kanunu’nda ‘Kamu Görevlisi’ Kavramı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 94, 2011, s. 95-130.
- ERDEM Büşra, “Nüfuz Ticareti Suçu”, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı: 1, 2019, s. 55-81.
- EVLİAOĞLU Erkal, *Kamu Görevlileri ile İlgili Suçlar*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.
- GÖKMEN Mustafa Kemal, “Resmî Belgede Sahtecilik Suçu”, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2019.
- GÖKTÜRK Neslihan, ÖZGENÇ İzzet, ÜZÜLMEZ İlhan, *Ceza Hukukuna Giriş*, Anadolu Üniversitesi (Açık Öğretim Fakültesi) Yayını, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2012.
- KAPLAN Mahmut, “Edimin İfasına Fesat Karıştırma Suçu”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt: 71, Sayı: 1, 2013, s. 709-729.
- KARACAN Abdullah Enes, “Hakkı Olmayan Yere Tecavüz Suçu (TCK m.154)”, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.
- KOCA Mehmet Reis, “İrtikâp Suçu”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Sayı: 6, 2015, s. 247-279.
- MEMİŞ KARTAL Pınar, “Türk Ceza Kanunu’nda Resmî Belgeyi Bozmak, Yok Etmek veya Gizlemek Suçu: TCK. M.205”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı: 68 (3), 2019, s. 551-564.
- ÖZ Gözde, “Zimmet Suçu (TCK Bağlamında)”, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.
- ÖZDEMİR Didar, “Edimin İfasına Fesat Karıştırma Suçu”, Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015.
- ÖZEN Muharrem, KÖKSAL Atacan, “Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 69, Sayı:1, 2020, s. 189-232.
- PARLAR Ali, *Kamu Görevlileri ile İlgili Suçlar*, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2017.
- SARI Cahide Gülnur, “İhaleye Fesat Karıştırma Suçu”, Marmara Üniversitesi, Sosyal

Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.

- SÖKMEN Uğur, *Kamu İdaresinde Soruşturma Kovuşturma*, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayını, Ankara, 2009.
- TAŞDEMİR Mustafa Can; "Türk Ceza Hukukunda Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu", Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2019.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, *İnceleme ve Soruşturma Rehberi*, Ankara, 2010.
- TOROSLU Nevzat, *Ceza Hukuku*, Anadolu Üniversitesi Yayınları (2283), Eskişehir, 2013.
- TÜRK CEZA KANUNU Madde Gerekçeleri- m.257
- YOKUŞ SEVÜK Handan, "Resmî Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyan Suçu (TCK M.206)", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, Cilt: 21, Özel Sayı, 2019, s. 139-155.
- ZAFER Hamide, "Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 25, Sayı:2, 2019, s. 1557-1587.

Mevzuat Kaynakları

- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
- 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu
- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu
- 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu
- 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
- 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararname

Yargı Kararları

- Danıştay 1. Dairesinin T.19.12.1996, E.1996/131, K.1996/242 No.lu Kararı.
- Yargıtay 2. Ceza Dairesinin T.30.04.2008, E.2008/1132, K.2008/7878 No.lu Kararı.
- Yargıtay 3. Ceza Dairesinin T.05.12.2016, E.2016/2402, K.2016/19944 No.lu Kararı.
- Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.03.12.1992, E.6885, K.7642 No.lu Kararı.
- Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.09.12.1996, E.8307, K.9340 No.lu Kararı.
- Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.05.06.2002, E.8553, K.10478 No.lu Kararı.
- Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.27.11.2002, E.20156, K.17799 No.lu Kararı.
- Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.03.04.2007, E.2007/82, K.2007/3035 No.lu Kararı.
- Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.08.02.2011, E.2008/21882, K.2011/1223 No.lu Kararı.
- Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.21.11.2011, E.2009/21017, K.2011/21674 No.lu Kararı.

- Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.22.01.2013, E.2011/5488, K.2013/1081 No.lu Kararı.
- Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.22.11.2018, E.2018/7269, K.2018/20256 No.lu Kararı.
- Yargıtay 4. Ceza Dairesinin T.03.04.2019, E.2019/1084, K.2019/5993 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.04.03.1996, E.1996/9, K.1996/532 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.10.11.2005, E.2004/2607, K.2005/21975 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.14.03.2007, E.7827, K.1910 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.15.06.2009, E.2009/5669, K.2009/7303 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.27.09.2011, E. 2009/8274, K. 2011/21254 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.01.11.2011, E.2007/5928, K.2011/23185 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.20.06.2013, E.2012/11197, K.2013/6909 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.10.10.2013, E.2013/6794, K.2013/9842 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.18.12.2013, E.2012/11223, K.2013/12354 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.13.01.2014, E.2013/14397, K.2014/326 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.03.03.2014, E.2012/13889, K.2014/2198 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.10.04.2014, E.2012/12235, K.2014/4068 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.10.04.2014, E.2013/6762, K.2014/4074 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.16.04.2014, E.2013/366, K.2014/4275 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.21.05.2014, E.2014/2375, K.2014/5581 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.04.06.2014, E.2013/1905, K.2014/6101 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.17.09.2014, E.2013/1911, K.2014/8646 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.17.09.2014, E.2014/8054, K.2014/8673 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.22.01.2015, E.2014/9265, K.2015/1500 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.18.06.2015, E.2013/9757, K.2015/12729 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.01.07.2015, E.2013/10188, K.2015/13247 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.21.03.2016, E.2014/1537, K.2016/2931 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.05.04.2016, E.2014/2124, K.2016/3412 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.11.04.2016, E.2014/1100, K.2016/3717 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.20.04.2016, E.2014/3246, K.2016/4072 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.21.04.2016, E.2014/2377, K.2016/4151 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.28.04.2016, E.2014/3800, K.2016/4356 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.03.05.2016, E.2014/4463, K.2016/4540 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.09.05.2016, E.2014/1686, K.2016/4791 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.23.06.2016, E.6082, K.6695 No.lu.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.22.09.2016, E.2016/6785, K.2016/7868 No.lu Kararı.

- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.28.09.2016, E.2014/3248, K.2016/8032 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.29.09.2016, E.2014/2944, K.2016/8059 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.29.09.2016, E.2014/3646, K.2016/8061 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.15.12.2016, E.2014/7740, K.2016/9680 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.04.12.2017, E.2017/5860, K.2017/5144 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.10.01.2018, E.2014/10023, K.2018/90 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.19.03.2018, E.2015/12498, K.2018/1970 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.24.04.2018, E.2572, K.3021 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.14.05.2018, E.2017/2770, K.2018/3565 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.12.07.2018, E.2016/3213, K.2018/5312 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.13.09.2018, E.2014/10643, K.2018/5686 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.13.09.2018, E.2014/10790, K.2018/5700 No.lu Kararı.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesinin T.18.11.2019, E.2015/6305, K.2019/10779 No.lu Kararı.
- Yargıtay 6. Ceza Dairesinin T.08.01.2014, E.2013/15890, K.2014/21 No.lu Kararı.
- Yargıtay 8. Ceza Dairesinin T.06.03.2014, E.2013/7707, K.2014/5504 No.lu Kararı.
- Yargıtay 9. Ceza Dairesinin T.17.04.2014, E.2013/15336, K.2014/4566 No.lu Kararı.
- Yargıtay 9. Ceza Dairesinin T.26.05.2014, E.2014/3274, K.2014/6568 No.lu Kararı.
- Yargıtay 9. Ceza Dairesinin T.24.11.2014, E.2013/13645, K.2014/11844 No.lu Kararı.
- Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.07.03.2013, E.2011/5117, K.2013/3815 No.lu Kararı.
- Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.06.06.2013, E.2011/13042, K.2013/9490 No.lu Kararı.
- Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.17.09.2014, E.2012/28849, K.2014/15124 No.lu Kararı.
- Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.24.12.2015, E.2015/7610, K.2015/32193 No.lu Kararı.
- Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.10.02.2016, E.2014/17531, K.2016/941 No.lu Kararı.
- Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.31.03.2016, E.2014/21613, K.2016/3008 No.lu Kararı.
- Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.06.03.2017, E.2015/6882, K.2017/1575 No.lu Kararı.
- Yargıtay 11. Ceza Dairesinin T.20.06.2018, E.2017/15671, K.2018/5646 No.lu Kararı.
- Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.07.03.2000, E.2000/4-25, K.2000/44 No.lu Kararı.
- Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.14.10.2003, E.2003/6-232, K.2003/250 No.lu Kararı.
- Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.18.10.2005, E.2005/96, K. 2005/118 No.lu Kararı.
- Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.01.01.2006, E.2005/110, K.2005/159 No.lu Kararı.
- Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.06.11.2007, E.2007/11-203, K.2007/224 No.lu Kararı.
- Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.04.02.2014, E.2012/1347, K.2014/30 No.lu Kararı.
- Yargıtay Ceza Genel Kurulunun T.10.07.2018, E.2014/500, K.2018/336 No.lu Kararı.